

**UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENERİN
YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE
ÖZERK ÖĞRENME BECERİLERİ:
UZAKTAN İÖLP ÖRNEĞİ**

**Mine KAYA
(Yüksek Lisans Tezi)
Temmuz, 2012**

Uzaktan Eğitimde Öğrenenlerin Yabancı Dil Öğreniminde
Özerk Öğrenme Becerileri: Uzaktan İÖLP Örneği

Mine KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A.Nurhan ŞAKAR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz, 2012

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mine KAYA'nın "Uzaktan Eğitimde Öğrenenlerin Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri: Uzaktan İÖLP Örneği" başlıklı tezi 11 Temmuz 2012 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Uzaktan Eğitim** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Dr.Nurhan ŞAKAR

Üye : Doç.Dr.Hülya ÖZCAN

Üye : Doç.Dr.Gülsün EBY

Prof.Dr.B.Zafer ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tez Özü

UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENENLERİN YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE ÖZERK ÖĞRENME BECERİLERİ: UZAKTAN İÖLP ÖRNEĞİ

Mine KAYA

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz, 2012

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Nurhan ŞAKAR

Bu araştırma, 21. Yüzyıl eğitim sisteminde yaygın olarak ele alınan yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini konu almaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, öğrenenlerin kendi kendine öğrenmesine olanak sağlayan özerk öğrenme becerileri kazanımlarını uzaktan eğitim alan öğrenenler açısından araştırmaktır. Bu çalışma uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans öğrenenlerinin yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini ortaya koymayı amaçlayan nicel yapılandırılmış bir çalışmadır. Araştırmada uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2.sınıf öğrenenlerinin yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerine ilişkin bir anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan ankete katılan öğrenen sayısı ise toplam 162'dir. Anket araştırmasının sonuçları SPSS programı ile değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Özerk Öğrenme, Özerk Öğrenen

Abstract

Distance Learners Autonomous Language Learning Skills Attainment inThe DistanceEnglish Language Teaching (BA) Program

Mine KAYA

**Distance Education
Anadolu University Graduation School Science, Eskişehir, July, 2012**

Advisor: Assist. Prof. Dr. A. Nurhan ŞAKAR

The research subject was autonomy which is used mostly in 21st century educational system. Autonomy means “the ability to take charge of one’s own learning” (Holec, 1981).In this research, it was aimed to investigate of the distance learners second language learning autonomy. It was structured as a quantitative study. We wanted to observe attainment of second language learning autonomy in distance English Language Teaching (BA) Program 2nd year students. In order to reach this aim, a questionnaire study was conducted with 162 students studying at English Language Teaching (BA) Program in Open Education Faculty, Anadolu University.The research evaluation was done by Statistical Program.

Key Words: Distance Education, Autonomy, Learner Autonomy

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Her hangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığımı bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Mine KAYA

Önsöz

Tez konumu seçmemde bana ışık tutan ve hem akademik hem kişisel desteğini esirgemeyen, bana inanarak bütün zorluklara rağmen tezi bitirmemde yardımcı olan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. A. Nurhan ŞAKAR'a teşekkür ederim.

Yüksek Lisans bölümünü seçerken rehberliğinden ve vizyonundan yararlandığım Sayın Prof. Dr. Cengiz Hakan AYDIN'a saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın istatistik gerektiren analiz ve sonuçlarının değerlendirilmesinde desteğini ve akademik bilgisini benimle paylaşan Sayın Öğr. Grv. Bülent BATMAZ'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan, bana güvenen, inanan, anlayış ve sabır gösteren biricik annem ve babam Sevgi-Adnan CANASLAN'a, kardeşim Merve-Can GÖK'e teşekkür ederim.

Bana gösterdiği her türlü fedakarlık, sevgi, destek, güven ve saymadığım bütün güzellikler için hayat arkadaşım Hasan Tahsin KAYA'ya ve "anne daha dersin bitmedi mi?" diye soran sevgili kızım Hafsa Berra'ya çok teşekkür ederim.

Mine KAYA

İçindekiler

	Sayfa
Jüri ve Enstitü Onayı.....	ii
Yüksek Lisans Tez Özü	iii
Abstract	iv
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi.....	v
Önsöz.....	vi
Özgeçmiş.....	vii
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi	xii
Şekiller Listesi	xiii
Giriş.....	1

Birinci Bölüm

Uzaktan Eğitim

1. Uzaktan Eğitim	3
1.1.Uzaktan Eğitim Tanımı	3
1.2.Uzaktan Eğitimin Önemi.....	5
1.3.Uzaktan Eğitimin Özellikleri	6
1.4.Uzaktan Eğitimin Üstünlük ve Zayıflıkları	8

İkinci Bölüm

Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme

1. Özerk Öğrenme	14
1.1.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Tanımı.....	15
1.2.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenmenin Önemi.....	20
2. Özerk Öğrenen	21
2.1.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenen Tanımı.....	21
2.2. Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenen Özellikleri	24
2.3.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenenlerin Kendilerini.....	28
Geliştirebilecekleri Alanlar ve Yaklaşımlar	28
3. Alanyazında Özerk Öğrenme.....	31

3.1.AlanyazındaYabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme.....	31
Yerine Kullanılan Kavramlar	31
3.2.Uzaktan Eğitimde Özerk Öğrenme	35
3.3.Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Yabancı Dil Öğreniminde.....	38
Özerk Öğrenme Becerileri İle İlgili Alanyazında Yapılan Çalışmalar	38
3.4.Dünyada Uzaktan Eğitimde Yabancı Dil Öğreniminde	38
Özerk Öğrenme Becerileri İle İlgili Alanyazında Yapılan Çalışmalar	38

Üçüncü Bölüm

Uzaktan İÖLP’de Öğrenenlerin Yabancı Dil (İngilizce) Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri

1. Araştırma Konusu.....	41
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	41
3. Veri Toplama Aracı.....	42
4. Evren ve Örneklem	42
5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	42
7. Araştırmanın Yöntemi.....	43
7.1.Çalışmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler.....	44
8. Araştırmanın Bulguları	44
8.1.Araştırma Örneklemi ile İlgili Demografik Bulgular	44
8.2.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri	47
(Sorumluluklar, Beceriler, Aktiviteler ve Motivasyon) ile İlgili Bulgular	47
8.2.1.Özerk öğrenme kazanımlarından sorumluluğa ait bulgular.....	47
8.2.2.Özerk öğrenme kazanımlarından becerilere ait bulgular	51
8.2.3. Özerk öğrenme kazanımlarından motivasyona ait bulgular.....	53
8.2.4. Özerk öğrenme kazanımlarından aktivitelere ait bulgular.....	54
9. Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri ile Cinsiyet,.....	56
Yaş ve Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki İle İlgili Bulgular	56
9.1.Sorumluluklar İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne	56
Ait Bulgular	56
9.1.1.Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile cinsiyet arasındaki	56

ilişkiye ait bulgular	56
9.1.2.Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk düzeyi ile cinsiyet.....	58
arasındaki ilişkiye ait bulgular	58
9.1.3.Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile yaşları arasındaki.....	59
ilişkiye ait bulgular	59
9.1.4.Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk ile yaş arasındaki.....	60
ilişkiye ait bulgular	60
9.1.5.Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile mezun olunan lise türü	62
arasındaki ilişkiye ait bulgular	62
9.1.6. Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk ile mezun olunan lise türü ...	64
arasındaki ilişkiye ait bulgular	64
9.2.Beceriler İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular	66
9.2.1.Öğrenenlerin becerileri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye ait bulgular ..	66
9.2.2.Öğrenenlerin becerileri ile yaşları arasındaki ilişkiye ait bulgular	67
9.2.3.Öğrenenlerin becerileri ile mezun oldukları lise türü.....	68
arasındaki ilişkiye ait bulgular	68
9.3.Aktiviteler İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular....	70
9.3.1. Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile cinsiyetleri arasındaki	70
ilişkiye ait bulgular	70
9.3.2.Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile yaşları arasındaki.....	71
ilişkiye ait bulgular	71
9.3.3.Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile mezun oldukları	73
lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular.....	73
9.4.Motivasyon İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular.....	76
9.4.1.Motivasyon ile yaş arasındaki ilişkiye ait bulgular	76
9.4.2.Motivasyon ile cinsiyet arasındaki ilişkiye ait bulgular	77
9.4.3.Motivasyon ile mezun olunan lise türü arasındaki.....	78

ilişkiye ait bulgular	78
Sonuç ve Öneriler	80
Ekler Listesi.....	84
Ek 1. Özerk Öğrenen Anketi.....	85
Ek 2.Learner Questionnaire.....	89
Kaynakça	94

Tablolar Listesi

Sayfa

Tablo 1. Bilişsel, Devinışsel, Duyuşsal Alan Arasındaki İlişki.....	13
Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımları.....	44
Tablo 3. Katılımcıların Yaş Dağılımları	45
Tablo 4. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türü	46
Tablo 5. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar – Öğrenenler).....	48
Tablo 5a. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar – Öğrenenler).....	49
Tablo 6. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar- Öğretim Elemanı)	50
Tablo 6a. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar- Öğretim Elemanı)	50
Tablo 7. Tanımlayıcı İstatistikler (Beceriler).....	52
Tablo 7a. Tanımlayıcı İstatistikler (Beceriler).....	52
Tablo 8. Motivasyon	53
Tablo 9. Tanımlayıcı İstatistikler (Aktiviteler)	54
Tablo 9a. Tanımlayıcı İstatistikler (Aktiviteler)	55
Tablo10. Sorumluluk ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğrenenler).....	57
Tablo11. Sorumluluk ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğretim Elemanı).....	58
Tablo12. Sorumluluk ile Yaş Arasındaki İlişki(Öğrenenler)	59
Tablo13. Sorumluluk ile Yaş Arasındaki İlişki(Öğretim Elemanı)	61
Tablo14. Sorumluluk ile Lise Türü Arasındaki İlişki(Öğrenenler).....	62
Tablo15. Sorumluluk ile Lise Türü Arasındaki İlişki(Öğretim Elemanı).....	64
Tablo16. Beceri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğrenenler)	66
Tablo17. Beceri ile Yaş Arasındaki İlişki (Öğrenenler)	67
Tablo18. Beceri ile Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki	68
Tablo19. Aktiviteler ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	70
Tablo20. Aktiviteler ile Yaş Arasındaki İlişki.....	72
Tablo21. Aktiviteler ile Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki	74
Tablo 22. Yaş ve Motivasyon Karşılaştırması.....	77
Tablo 23. Cinsiyet ve Motivasyon Karşılaştırması	78
Tablo 24. Lise Türü ve Motivasyon Karşılaştırması	79

Şekiller Listesi

	Sayfa
Şekil 1. Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerisi Kazanımı Süreci	19
Şekil 2. Özerk Öğrenen	23
Şekil 3. Özerk Öğrenme Yerine Kullanılan Kavramlar	34
Şekil 4. Etkileşimsel Uzaklık ve Özerklik Arasındaki İlişki: 1	37
Şekil 5. Etkileşimsel Uzaklık ve Özerklik Arasındaki İlişki: 2	37
Şekil 6. Cinsiyetlerine Göre Dağılım	45
Şekil 7. Yaş Gruplarına Göre Dağılım	46
Şekil 8. Lise Türüne Göre Dağılım	47

Giriş

“ Özerk bir şekilde düşünme, öğrenme ve davranma yeteneği, yükseköğrenimlerini sürdüren öğrenenler için bir amaç olmalıdır”.

(Stephenson, J. and Laycock, M. (1993).

Çağımızda bireyler eğitimden sağlığa, tarımdan sanayiye kadar her alanda yaşanan hızlı değişime uyum sağlayabilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla, eğitime verilen değer ve eğitim alma isteği giderek artmaktadır. Hızla artan eğitim talebine cevap verme konusunda uzaktan eğitim, artan ve çeşitlenen eğitim taleplerini karşılamada başvurulan uygulamalardan biri haline gelmiştir.

Artık günümüzde geleneksel eğitim anlayışının yerini, her yaş grubundaki bireye hitap eden, çok seçenekli ve esnek bir eğitim anlayışı almaktadır. Bu yeni eğitim anlayışının bireyin içinde bulunduğu koşullara, ilgi, istek, beklenti ve özelliklerine göre şekillenen bir yapısı bulunmaktadır. Ayrıca bu yeni anlayış içinde eğitim sistemi, bireylerin öğrenmede sorumluluk alabildikleri, bilgiyi kendilerinin yapılandırabildikleri, kendi öğrenme süreçlerinde kendilerini değerlendirme ve öğrenme becerilerini işe koşabildikleri özerk öğrenme kazanımlarını da kapsamaktadır.

Bilgi toplumu olma yolunda ilerlerken yabancı dil öğreniminde kendi kendine öğrenme, öğrenme sürecinde sorumluluk alma, kendi öğrenme stilimize uygun metot ve stratejiler seçme, öğrenme sonunda kendini değerlendirebilme gibi özerk öğrenme becerilerine sahip özerk öğrenenler olmalıyız.

Bu çerçevede çalışmanın ilk bölümünde, uzaktan eğitim kavramı, uzaktan eğitimin önemi, özellikleri, örgün eğitim sistemine göre üstün ve zayıf yönleri ile uzaktan eğitimde özerk öğrenmenin önemi üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde, yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme ve özerk öğrenen kavramlarına açıklık getirilip özelliklerine yer verilmiştir. Aynı bölümde son olarak alanyazında yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme ve özerk öğrenen ile ilgili Türkiye’de ve Dünya’da yapılan

çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise; Anadolu Üniversitesi uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında 2. Sınıfta bulunan öğrenenlerin yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini araştırmak için yapılan anket sonucu değerlendirilmiştir. Araştırma soruları kapsamında sonuçlardan elde edilen veriler bu bölümde incelenmiştir. Elde edilen verilere ilişkin sonuçlar ve öneriler ise bu bölümün sonunda yer almaktadır.

Birinci Bölüm

Uzaktan Eğitim

1. Uzaktan Eğitim

Toplumların beklentilerinin ve ihtiyaçlarının günden güne artması ve değişmesi, toplumda öğretime duyulan ihtiyacın da her geçen gün daha fazla artmasına neden olmaktadır. Bir başka ifade ile geleneksel öğrenme metotlarının yerini yenileri almaya başlamıştır. Bu durum eğitim ve öğretimin sunumunda yeni sistemlerin geliştirilmesine yol açmaktadır.

Uzaktan eğitim, tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte günümüzde daha çok bilgisayar teknolojilerine dayalı olarak var olan ve gelişmeye açık bir eğitim sistemidir. Öğrenenlerin bilgi edinmek için bir yere ve zamana bağlı kalmadan ve öğrenenlerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduğu ilkesini benimseyen uzaktan eğitim sistemi, her an ve her yerde bilgiye erişim imkânı sunabilmektedir. Bunun yanı sıra, uzaktan eğitim her yaştaki öğrenen grubuna hitap edebilmektedir. Diğer bir deyişle, uzaktan eğitim, bireylere yaşam boyu öğrenme olanağı sunmaktadır.

1.1.Uzaktan Eğitim Tanımı

İlk olarak Wisconsin Üniversitesi'nin 1892 yılı kataloğunda yer verilmiş olan "uzaktan eğitim" terimi, yine ilk kez aynı üniversitenin yöneticisi William Lighty tarafından 1906 yılında yazılan bir yazıda kullanılmıştır (Adıyaman, 2002). Terim, 1960'lı yıllardan başlayarak yaygın bir kullanım alanı kazanmıştır. Uzaktan eğitim, öğrenenle öğretenin fiziksel olarak birbirinden uzakta olduğu bir eğitim biçimidir (Kaya,2002). Geçmiş 19.yy'a kadar giden uzaktan eğitimin, bugünkü anlamda ortaya çıkışı 1920'li yıllara dayanmaktadır. Uzaktan eğitimin uluslararası alanyazında şimdiye kadar yapılmış pek çok tanımı vardır. Desmond Keegan, uzaktan eğitime ilişkin yapılmış bu tanımları inceleyerek, uzaktan eğitimi tanımlarken yer verilmesi gereken unsurlar belirlemiştir. Böylece, uzaktan eğitim için ortak fikir birliğine varılmış ve bir terminoloji ortaya koymuştur. Keegan'a göre, uzaktan eğitim tanımlanırken, (a) öğretene ile öğrenenin fiziksel olarak farklı mekânlarda olduğu, (b) öğrenen ile öğretene bir araya getirebilmek, içeriği arttırabilmek için basılı materyaller başta olmak üzere teknik ortamların

kullanılması zorunluluğu, (c) öğrenen ve öğreten arasında iki yönlü iletişimin olması gerektiği vurgulanması gerekir(aktaran: Scholsser ve Anderson,1994:2).

Bir başka tanıma göre, öğrenmenin önemli bir bölümünün öğrenenden, zaman ve mekân bakımından uzaktan yürütüldüğü eğitimsel bir süreçtir(Commonwealth Education Handbooks,1982:7).

Charles Wedemeyer (1981)' e göre ise uzaktan eğitim, eğitimin geleneksel olmayan şeklidir.

Otto Peters (2001), uzaktan eğitimi tanımlarken teknolojinin rolünü vurgulamaktadır. Peters'a göre uzaktan eğitim, öğrenenin başvurusundan organizasyonuna kadar teknik medyanın yoğun olarak kullanıldığı ve teknoloji sayesinde her yerde yaşayan çok sayıda öğrenciye aynı zamanda öğretim yapmayı mümkün kılan bunun için yüksek kalitede öğretim materyalleriyle bilgiyi iletme, beceri ve davranışının modernleştirildiği diğer bir ifadeyle rasyonelleştirildiği bir metottur.

Uluslararası alan yazında yapılan tanımlardan sonra, uzaktan eğitim için Türkiye'de alan yazında yapılan tanımlara bakacak olursak genel olarak Keegan'ın uzaktan eğitimin tanımı için belirlediği öğelerin temel alındığını söyleyebiliriz.

Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenen ve öğretenlerin, öğrenme- öğretim faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder (İşman,1998: 23).

Bir diğer tanıma göre; uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretim yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf-içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliğini planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arası iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir (Alkan,1999: 5).Bir başka tanıma göre uzaktan eğitim, eğitimin gerçekleşebilmesi için öğretmenin mutlaka öğrencilerle aynı mekânda olmasının gerekmediği, teknoloji sayesinde öğrenci ve

öğretmenlerin sanal bir dersane ortamında, değişik şekillerde karşı karşıya gelip, planlı bir eğitim gerçekleştirmeleridir(Ertuğrul, 1999: 5).

Özdil'e göre ise uzaktan eğitim sistemleri oldukça dağınık bir alana yayılmış bulunan öğrenen topluluklarına hizmet eder ve bazı niteliklere sahip olmalıdır. Öğrenenler açısından bakacak olursak, öğrenim etkinliklerinin düzeni, zamanlaması ve yeri bakımından öğrenenler bir ölçüde bağımsız olmalıdırlar. Öğretim materyalleri ve yöntemleri açısından ise, öğretim materyallerinin içerik ve müfredat programlarında esnek olunması gerekir. Özellikle bireyin kendi başına öğrenmesini sağlayacak şekilde öğrenim materyalleri tasarlanmalıdır (Özdil,1986: 6).

Aslında yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, uzaktan eğitimin temel fikri, bağımsız öğrenme sistemleri ifadesiyle açıklanmaktadır. Uzaktan eğitimin çözmeyi hedeflediği temel sorun ise, bireyi belirli mekân ve zaman bağlantısından kurtarma, bağımsız öğrenme desenleri geliştirme ve bu yolla eğitime, büyük yatırımlar yapmadan yaygınlaştırabilmektir (Alkan,1987: 157).

Yukarıda yapılan tanımları özetleyecek olursak uzaktan eğitimi, daha geniş kitlelere eğitim hizmeti götürebilmek, eğitimde fırsat eşitliği sağlayabilmek amacıyla fiziksel olarak ayrı mekânlardaki öğrenen ve öğretmenin özellikle bilgisayar teknolojileri yardımıyla, öğretme ve öğrenme faaliyetleri gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi olarak tanımlayabiliriz.

1.2.Uzaktan Eğitimin Önemi

Ülkelerin çağdaş uygarlık düzeyine erişebilmesi için öncelikle toplumların eğitilmesi gerekmektedir. Sosyo-ekonomik yapı, kültürel ve teknolojik gelişme sağlanmak isteniyorsa öncelikle o ülkede eğitime önem verilmelidir. Buna bağlı olarak çok sayıda insan eğitilmelidir. Günümüzde özellikle bilimsel, sosyal ve bireysel olgularda yaşanan hızlı değişim eğitime olan talebi arttırmaktadır. Mevcut eğitim sistemleri gelişen teknolojiye uyum sağlayamamasından dolayı ve artan eğitim taleplerine cevap verememesinden ötürü geleneksel olmakla eleştirilmektedirler (Yurdakul, 1998). Eğitim çevrelerinde esnek ve bağımsız öğrenme, demokratik öğrenme-öğretme süreçleri ve

herkes için eğitim düşüncesi yaygınlaşmaktadır (Kaya,2002). Değişimin hızına erişebilmemiz için de bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmalı, ilgi duyduğu alanda eğitim almak isteyen her bireye yükseköğrenim imkânı sunmalıyız. Eğer amaç her bireyin yükseköğrenim görmesinin sağlanması ise, bireyin ister evinde olsun ister okulda bu hizmetin verilebilmesi gereklidir. İşte uzaktan eğitimin gerekliliği ve önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çeşitli sebeplerden dolayı herhangi bir örgün eğitime devam etme şansı olmayan fakat kendisini geliştirmek isteyen bireyler için uzaktan eğitim birçok avantaj sağladığından dolayı hem bireylerin hem de ülkelerin gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısı göz önüne alındığında; özellikle kırsal kesimdeki öğrenenlere eğitim olanağının götürülebilmesi ile fırsat eşitliği sağlanması adına da büyük önem arz etmektedir (Alkan,1998: 6).Ayrıca uzaktan eğitimi Türkiye için önemli kılan diğer bir boyut ise, yaşam boyu eğitim anlayışında uzaktan eğitimin giderek daha çok ön plana çıkmasıdır. Uzaktan eğitime dayalı yaşam boyu eğitimle, öğrenen ve kendini geliştiren bireylerin sayısının artırılması hem Türkiye'nin 2023 vizyonunun bir hedefi olan çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmada önemli bir adım atılması mümkün olacak hem de bu tarz bir eğitim sisteminin maliyeti geleneksel eğitim sistemine göre daha az olacağından ülke ekonomisine de olumlu bir katkı sağlanacaktır.

1.3.Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Uzaktan eğitim, iletişim teknolojisi ile eğitim teknolojisinin olanaklarını kullanarak kitlelere eğitim hizmeti götürmenin amaçlandığı çağdaş bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımla, geleneksel eğitimin yapısındaki katılık büyük ölçüde giderilerek, eğitime esneklik özelliği kazandırılmıştır. Uzaktan eğitim, bir sistem olarak, kendine özgü özellikleriyle, öğretimin, bireylerin kendi buldukları çevrede ve bireysel öğrenme yeterliklerine uygun biçimde oluşmasını sağlayan bir yapıya sahiptir. Uzaktan eğitimin niteliğini oluşturan başlıca özellikleri şöyle sıralayabiliriz (Unesco, 1987: 5-6):

- **Öğrenen ile öğretene ayrı ortamlardadırlar:** Uzaktan eğitimde, öğrenenlerle öğretene belirli yer ve zamanda birlikte bulunma zorunluluğu yoktur. Öğrenen, öğretene tarafından sunulan dersleri kendi koşullarına uygun olarak belirleyeceği zamanlarda öğrenme özgürlüğüne sahiptir.

- **Uzaktan eğitim, alternatif eğitim fırsatları sağlamaya yönelik amaçlı çabaların ürünüdür:** Eğitim hizmetlerinin bir parçasını oluşturan uzaktan eğitimin, ulusal eğitimin amaçlarına yönelik olması ve genel standartları karşılaması beklenir. Bu nedenle, uzaktan eğitim öğrenenleri için bu beklenti doğrultusunda programlar hazırlanır. Bu programlar, belirli öğrenim gereksinmelerini karşılamaya yönelik olabilir.

- **Uzaktan eğitimde, çeşitli öğretim ortamları işe koşulur:** Basılı gereçler, en yaygın öğretim ortamını oluşturur. Radyo ve televizyon programları başta olmak üzere sesli ve görüntülü bantlar da, uzaktan eğitimde önemli ortamlardır. Uzaktan eğitimde, çoğu zaman, bu ortamların birkaçı birbirini tamamlar biçimde birlikte kullanılır.

- **Uzaktan eğitim, sistemli bir yapıya sahiptir:** Uzaktan eğitimin en önemli özelliği, öğretim sürecinin sistemli olarak düzenlenmiş olmasıdır. Bu sistem, öğretim ortamları aracılığıyla eğitim kurumundan öğrenenlere dek uzanır. Öğrenenlerin tepkileri de, sistem aracılığıyla kuruma ulaşır. Uzaktan eğitim sistemi, amaçları, ürünleri ve değerlendirmesi ile gereçlerin hazırlanmasına, gereçlerin üretimi ve dağıtımına ve sistemde çalışanların eğitime yönelik daha küçük sistemleri içerir.

- **Uzaktan eğitim sistemleri, öğrenci destek hizmetleri ile genişler:** Öğreten ile birlikte bulunmayan öğrenen, çok az da olsa kimi zaman öğretenin desteğine gereksinme duyabilir. Bu desteği sağlamak amacıyla, kimi durumlarda bölgesel ya da yerel merkezler kurularak o yörede bulunan uygun kişilerden yararlanılır. Gerektiğinde anne - babalardan ve ailelerden de destek istenebilir.

- **Çağdaş uzaktan eğitim sistemleri, özenli yapılarıyla önceki yazışmalı ya da yayınlı eğitim modellerinden ayrılır:** Çağdaş uzaktan eğitimde, eğitim ekonomik biçimde sağlanır ve standartların nitelik denetimi sistemli olarak yapılır(Özer,1990: 3-4).

Yukarıda belirtilen özelliklerin yanı sıra Gökdağ'ın(1986) yapmış olduğu sınıflandırmaya göre uzaktan eğitimin özellikleri 3 temel noktada ele alınmıştır.

Buna göre;

Öğrenen açısından:

- Coğrafi olarak engel yaşayan, yüzyüze eğitim fırsatı olmayan kitlelere eğitim fırsatının sağlanmasıdır.

- Hedef kitlenin gereksinimleri, yaş dağılımları, çalışma için ayırdıkları zaman gibi çeşitli nitelikler göz önünde bulundurularak öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanmasıdır.

Öğrenme materyalleri ve öğretim yöntemleri açısından:

- Eğitim programı ve materyallerinin içeriğinde modüler yapı ve kredi sistemleriyle esneklik sağlanmasıdır.

- Bağımsız çalışmayı sağlayabilecek öğrenme materyallerinin öğrenme hedefleri, öz değerlendirme bölümleri, öğrenen etkinlikleri ve öğrenenden sisteme, sistemden öğrenene dönütünü sağlayacak şekilde bilinçli ve planlı olarak hazırlanmasıdır.

Lojistik ve ekonomik açıdan:

- Öğrenme-öğretme sürecinin yürütülmesi, öğretim yöntemleri ve kapsanan öğrenen grupları açısından geleneksel eğitime göre esnek yapılaşmasıdır.

- Materyal hazırlama sürecinin işbirlikli olarak merkezi bir şekilde yapılmasıdır.

- Birey başına düşen yatırım ve işletme giderlerin yüz yüze öğretimle karşılaştırıldığında daha düşük maliyetli olması olarak açıklanmaktadır.

Görüldüğü gibi uzaktan eğitimin özellikleri farklı bakış açıları esas alınarak birden fazla biçimde açıklanmıştır. Söz konusu bu özellikler uzaktan eğitimi üstün kılmakla birlikte bazı zayıflıkları da gündeme getirmektedir. Yukarıda uzaktan eğitimin temel özelliklerine yer verilmiştir. Şimdi de sırasıyla uzaktan eğitimin üstün ve zayıf yönleri ele alınacaktır.

1.4.Uzaktan Eğitimin Üstünlük ve Zayıflıkları

Bütün eğitim sistemlerinde olduğu gibi uzaktan eğitiminde diğer sistemlere göre üstün ve zayıf yönleri bulunmaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitimin sağladığı yararlar ve sınırlılıklar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Uzaktan eğitiminin üstün yönleri:

Uzaktan eğitimin üstünlükleri pek çok yazar (Alkan, 1987; Demiray, 1999; Holmberg, 2000; Perraton, 1983) tarafından açıklanmıştır. Buna göre söz konusu avantajları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Uzaktan eğitim ile yaygın ve örgün eğitim olanaklarına ek yeni öğrenim olanakları yaratılabilmektedir. Geleneksel eğitim uygulamalarının yetersizliğini giderici daha geniş ve etkin eğitim olanakları oluşturulabilmektedir. Seçici- eleyici sistemden tanımlayıcı – yetiştirici yapıya; seçeneksiz ve kalıplaşmış süreçlerden esnek ve seçenekli süreçlere dönüşümü kolaylaştırmaktadır.

- Uzaktan eğitim, öğrenenlere zamanı ve yeri açısından esneklik ya da serbestlik sağlayabilmektedir. Öğrenenler; günün her saatinde, hafta sonlarında istedikleri herhangi bir yılda bile öğrenebilmekte; kendilerinden istenilen zaman dilimlerinde öğrenmek zorunda kalmamaktadırlar.

- Bazı bireyler için okul içinde ve arkadaş grupları arasında tecrit edilme engelini, diğer bir anlatımla, sosyal etkileşim ortamlarından bireyin dışlanma engelini ortadan kaldırmaktadır.

- Eğitimde üç boyutlu ortam bütünleşmesini esas alarak bireysel bağımsızlık ve eleştirel yargılama yeteneğini geliştirebilmektedir. Birden çok ortamın kullanılması bir tek ortamın kullanıldığı geleneksel programlara göre daha etkili olabilmektedir.

- Eğitimi demokratikleştirme, eğitimi geniş kitlelere ulaştırmada, eğitimde fırsat eşitliği sağlamada, yaygın ve verimli hizmet sunmada etkili bir araç olabilmektedir. Geleneksel yollardan erişilmesi zor olan geniş kitlelere eğitim hizmeti götürülebilmektedir.

- Kitle eğitimi ve bireysel öğrenme sorunlarına çözüm getirebilmekte, büyük kitlelere ulaştırılan eğitim olanakları, aynı zamanda, bireysel gereksinimlere uygun hale getirilebilmektedir. Eğitimi tüm yaş grupları ve değişik koşullarda bulunan bireyler arasında yaygınlaştırmanın amaçlandığı Uzaktan eğitimde, esnek yapı ve bireylerin koşullarına uyarlanabilir etkinliklerle onların kendi kendilerine öğrenmeleri sağlanabilmektedir.

- Yalnızca toplum gereksinimini esas alan öğretimden toplum-birey gereksinimini esas alan öğretime geçilebilmektedir.

- Uygun yeteneklere sahip olduğu halde çeşitli nedenlerle normal zamanda öğrenim alamamış bireylere yaşamlarının her bölümünde, gereksinim duyduğu öğrenimi yapma olanakları sunabilmektedir.

- Çok değişik program türleri ile öğrenenlerin oldukça geniş ilgi, istek, gereksinim ve beklentilerine yanıt verebilmektedir. Uzaktan eğitim, okuma-yazma eğitiminden, beslenme ya da tarım alanlarına kadar oldukça çeşitli programlarda; üstelik tüm eğitim kademelerinde diploma ya da sertifika düzeyinde her türlü eğitim imkanı sunmaktadır.

- Eğitim hizmetinin sağlanmasında yaşanan sorunlara oldukça ekonomik çözümler sunabilmektedir.

- Geleneksel sistemde hedeflenen, ancak geliştirilmesinde çok da etkili olunamayan karar verme, öğrenmeden üst düzeyde sorumlu olma, problem çözme, girişimcilik ve öğrenmeyi öğrenme gibi beceriler kazandırılabilir.

Uzaktan eğitiminin zayıf yönleri:

Uzaktan eğitimin sağladığı üstünlüklerin yanında bazı zayıf yönleri de bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin zayıflıkları pek çok yazar (Alkan,1987; Demiray, 1999; Kaya, 1996; Keegan, 1983; Yorgancı, 1998) tarafından açıklanmıştır. Uzaktan eğitimin zayıf yönlerini aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

- Yüz yüze iletişim ve etkileşim açısından sınırlılıklar göstermektedir. Çoğu zaman öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğreten iletişim ve etkileşimi gerçekleştirememektedir. Bu nedenle, öğretim sürecinin sosyal bağlamında oluşan akran etkileşimleri ya da bireyin diğerleriyle etkileşiminden doğabilecek istendik kazanımlar oluşmamaktadır.

- Öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi, rehberlik ya da geri bildirimde sorunlara neden olabilmektedir.

- Dıştan denetimli olan, öğrenme güdüsünü oluşturamayan, bağımsız çalışma alışkanlığını ve dinleme ya da okuma gibi temel becerilerini yeterli düzeyde geliştirememiş bireyler için yararlı olmamakta; bunun yanında sistem tarafından da bu özelliklerdeki bireylere yeterli yardım sağlanamamaktadır.

- Çalışan öğrenenler iş yaşamı dışındaki zamanlarını uzaktan eğitime ayırdıklarında boş zaman ve dinlenme etkinlikleri sınırlandırılabilir. Bu durum, bireyin kendini geliştirme sürecine olumsuz etkilerde bulunarak bireyin toplumla uyumlu bir biçimde bütünleşmesini engelleyebilmektedir.

- Uzaktan öğretim süreçlerinde birey, kendine güvenmek zorundadır. Genellikle fikirlerini oluşturmak için sözlü anlatımlardan daha çok basılı öğretim materyallerini incelemek zorunda kalmaktadır.

- Öğrenenlerin bir kısmının gerekli olanaklara (örn: bilgisayar, internet) erişememesi çeşitli güçlükleri doğurabilmektedir.

- Bilişsel kazanımlarda etkili olmasına karşın; devinişsel ve duyuşsal nitelikteki davranışların geliştirilmesinde sınırlı kalmaktadır. Devinişsel davranışlar zihin ve kas koordinasyonu gerektiren becerilerdir. Örneğin, elimiz sobaya değdiğinde hemen elimizi çekeriz. Elimiz bu davranışı otomatik olarak yapar. Bu tür davranış fizikidir ama öğrenilmiş değildir. Oysa tansiyon ölçecek bir kişi önce doğru kola tansiyon aletini yerleştirir, dikkatlice manşonu şişirir, stetoskopu kulağına yerleştirir, yavaşça manşonu indirir ve gelen atım seslerini duyarak, tansiyon ölçme işlemini gerçekleştirir. Bu davranış öğrenilmiş ve süreklidir. Bu şekilde öğrenilmiş davranışların girdiği alana “Devinişsel Alan” denir. Devinişsel alan davranışlarının temelinde öğrenilmiş olma koşulu vardır. Devinişsel alan basamakları şöyle sıralanabilir (Sertçelik, 2007):

- i. Uyarılma
 - Algılama
 - Bedensel Kurulma
- ii. Kılavuz Denetiminde Yapma
 - Kılavuz ile Yapma
 - Kendi Kendine Yapma
- iii. Beceri Haline Getirme
 - İstenilen Nitelikte Yapma
 - İstenilen Nitelik ve Sürede Yapma
 - İstenilen Nitelik, Süre ve Yeterlilikte Yapma
- iv. Duruma Uydurma
- v. Yaratma

Özellikle uzaktan eğitimde yukarıdaki özellikleri taşıyan uygulama çalışmalarını gerçekleştirmede yaşanan güçlükler nedeniyle, uygulamalı disiplinlerin hedeflenen becerileri geliştirilememektedir. Laboratuvar, atölye gibi uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde zorluklar bulunmaktadır.

Duyuşsal nitelik denildiğinde ise duyguları içeren davranışlar anlaşılmaktadır. Daha geniş bir anlatımla; insana kazandırılmak istenen duygular, tercihler, değerler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler, yönelimler duyuşsal alanın kapsamına girer. Kişi belli nesne ya da olguya karşı sürekli ilgi gösterebilir. Onlara karşı kararlı bir tutumu vardır ve değerler sistemi geliştirir. Duyuşsal eğitim; öğrenenin duygu ve ihtiyaçlarını rahatça anlatmasını, kendisine ve başkalarına saygılı davranmasını ve kendini denetleme hedeflerini gerçekleştirmesini sağlamaya çalışır. Duyuşsal alan aşamalı olarak beş ana basamağa ve alt basamaklara ayrılmıştır. Bu basamaklar şunlardır (Senemoğlu, 2007):

- i. Alma
 - Farkında Olma
 - Almaya Açıklık
 - Kontrollü-Seçici Dikkat
- ii. Tepkide Bulunma
 - Uysallık
 - Desteklilik
 - Doyum
- iii. Değer Verme
 - Değeri Kabullenme
 - Değeri Yeğleme
 - Değere Adanmışlık
- iv. Örgütleme
 - Değeri Kavramsallaştırma
 - Değeri Örgütleme
- v. Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenmişlik
 - Genellemiş Örüntü
 - Niteleme

Bilişsel, devinişsel ve duyuşsal alan bir bütün olarak Tablo 1’de gösterilmiştir. Buraya kadar yapılan açıklamalar doğrultusunda uzaktan eğitimin zayıf yönlerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki bölümde özerk öğrenme konusuna yer verilecektir.

Tablo 1. Bilişsel, Devinişsel, Duyuşsal Alan Arasındaki İlişki

Bilişsel Alan	Devinişsel Alan	Duyuşsal Alan
ALGILAMA		
1.Bilgi 2.Kavrama 3.Uygulama 4.Analiz 5.Sentez	1.Alma 2.Tepkide Bulunma 3.Değer Verme 4.Örgütleme 5. Kişilik	1.Uyarılma 2.Kılavuz Denetiminde Yapma 3.Beceri 4.Duruma Uydurma 5.Yaratma
6. Değerlendirme		

Kaynak: Sertçelik,2007Bilişsel,duyuşsal ve devinimsel kazanımlar ve alt basamakları hakkında rapor ve ders planı incelemesi, Başkent Üniversitesi, BÖTE, Ankara

İkinci Bölüm

Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme

1. Özerk Öğrenme

İçinde bulunduğumuz çağın özelliği "bilgi çağı" olmasıdır. Bilgi çağı ise bilgiye önem verilen, bilim ve teknolojinin hızlı değişim gösterdiği bir dönemi ifade etmektedir. Toplumda yer alan bireylerde bu değişim içerisinde sürekli gelişen bilim ve teknolojiyi yakalayabilmek ve kullanabilmek için değişmek zorunda kalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, toplumlar "bilgi toplumu" olma sürecine girmişlerdir. Toplumlardaki bireylerin hem bu sürece uyum gösterebilmeleri hem de bu süreci geliştirebilmeleri için bazı niteliklere sahip olmaları gereklidir. Bu nitelikleri ise Bekir Özer (1998) şu şekilde sıralamaktadır:

- Düşünme yollarını bilip uygulayabilme
- Sorun çözebilme
- Araştırma yapabilme
- Bilgiyi yaratıcı biçimde kullanabilme
- Bilgi ve teknoloji üretebilme

Bilgi çağında yaşayan bireylerin, bilgiye erişme yollarını bilmeleri, ulaştıkları bilgileri kullanabilmeleri ve yeni bilgiler üretebilmeleri gereklidir. Bireylerin bu niteliklere sahip olabilmeleri için nasıl öğreneceklerini öğrenmeleri, daha kalıplaşmış bir deyişle "öğrenmeyi öğrenme (özerk öğrenme)"leri gerekmektedir.

Özerk öğrenme, özellikle de yabancı dil alanında öğrenen eğitimi ve ya öğrenme stratejileri gibi diğer alanlar ve kavramlar çerçevesinde de değerlendirilmektedir (Benson, 2001 : 28).Özerk öğrenme yaşam boyu sürecek bir dil eğitimi için gereklidir. Yaşam boyu sürecek bir dil eğitimi için öğrenenlerin öğrenmeyi öğrenmesi, kendi öğrenme stillerini ve öğrenme ile ilgili inançlarını belirlemesi ve bunun farkında olması, bu çerçevede de öğrenme stratejilerini kullanması, özerk öğrenmeyi özümsemesi gerekmektedir.

Özerk öğrenme kavramı için pek çok tanım yapılmıştır. Şimdi sırasıyla bu tanımları açıklayalım.

1.1.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Tanımı

Özerk öğrenme kavramını açıklamadan önce “ özerklik “ kavramına bakacak olursak Türk Dil Kurumu (TDK) özerkliği şu şekilde tanımlamıştır:

Türk Dil Kurumuna göre otonomi (autonomy) kavramının karşılığı “özerklidir”. Buna göre; özerklik, kişinin, kendi davranışlarını düzenleme ve bu davranışlara yön vermek konusunda bir ölçüde bağımsız oluşudur. (TDK)

Jeremy Harmer’a (2001:396) göre dil öğreniminde özerklik ise, “başka kaynaklara bakılmaksızın bireyin kendi gücünü kullanarak olayların ve zorlukların üstesinden gelme yeteneğidir”. Yine aynı yazara göre özerk öğrenme ise öğrenmeyi öğrenme olarak tanımlanmıştır.

Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme özelliklerini tanıması, öğrenmede yararlanılan stratejileri bilmesi, seçmesi ve kullanabilmesidir (Özer,1998: 150).

Alanyazına baktığımızda özerk öğrenme tanımı için en çok Holec(1981)’in tanımı ile karşılaşmaktayız. Holec, dil öğreniminde özerk öğrenmeyi; öğrenenin öğrenme sorumluluğunu alma becerisi olarak tanımlamıştır. Öğrenenin öğrenme sorumluluğunu alması derken öğrenmedeki tüm aşamalardan bahsedilmektedir. Bunlar:

- Hedeflerin belirlenmesi,
- İçerik ve ilerlemenin tanımlanması,
- Kullanılacak yöntem ve tekniklerin seçilmesi,
- Edinim sürecinin gözlemlenmesi,
- Edinilenin değerlendirilmesidir.

Kendi öğrenmesini yürütebilmek için birey tüm bu aşamalardan geçmelidir. Bu aşamalarda bireyin bir takım bilgi ve becerilere gereksinimi olacaktır. Holec(1985), bu aşamaları kendi aralarında ayrıntılı olarak anlatmıştır. Birey sırasıyla;

Hedef tanımlarken;

- Uygulanacak etkinliklerin kendi öğrenme hedeflerini tanımlamada yardımcı olacağını,
- Bu etkinlikleri çok genel de olsa tanımlaması ve çözümlemesi gerektiğini,
- Kendine göre bir yöntem ve bunun alt basamaklarını oluşturmayı,
- Temel hedeflerini daha küçük hedeflere bölmeyi,
- Değerlendirme sonuçlarını yeni hedeflere dönüştürürken nasıl kullanacağını bilmelidir.

İçerik tanımlarken;

- Hedeflerini ifade edebilmeli,
- Tüm öğrenme materyallerini toplayabilmeli,
- Farklı hedeflere göre materyalleri sınıflandırabilmeli,
- Materyallerin zorluk derecelerine göre karar verebilmelidir.

Materyalleri ve teknikleri tanımlarken;

- Basılı ders materyallerinin hedeflerini belirleyebilmeli,
- Kendisine öğretilen öğrenme etkinliklerinin etkililik düzeyini belirleyebilmeli,
- Çeşitli kitap ve materyallerden yararlanarak kendi programını hazırlayabilmeyi bilmelidir.

Öğrenme yerini ve hızını belirlerken;

- Her bireyin diğerinden farklı olduğunu bilmeli,
- Öğrenme koşullarını kendisinin belirlemesi gerektiğini,
- Öğrenilen konuya göre öğrenme hızının değişebileceğini bilmelidir.

Öğrenilenlerin değerlendirilmesinde;

- Özdeğerlendirmenin gerekli ve yeterli olduğunu,
- Kendi değerlendirme ölçütlerini belirlemeyi,
- Gelişimini izlemek için değerlendirmelerini kayıt etmesi gerektiğini bilmelidir.

Dickinson' a (1987: 11) göre dil öğretiminde özerk öğrenme; pedagojik materyaller ve öğretren katılımı olmadan öğrenenin öğrenme sorumluluğunu tam olarak yürütmesidir.

Boud (1988: 23) özerk öğrenmeyi; öğretren tarafından verilen yönergeler dahilinde öğrenenin belli bir öğrenme sorumluluğunu aldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlamıştır.

Gardner'ın (1999) tanımına baktığımızda özerk öğrenmeye daha geniş bir kapsamda ele aldığını görmekteyiz. Ona göre dil öğretiminde özerklik, bireyin kendi öğrenme ve ilerleme sorumluluğunu üstlenme sürecidir. Bu süreç, bireyin bilgi ve beceri düzeyini belirlemede kendi kendini değerlendirebilme yeteneğini de kapsar.

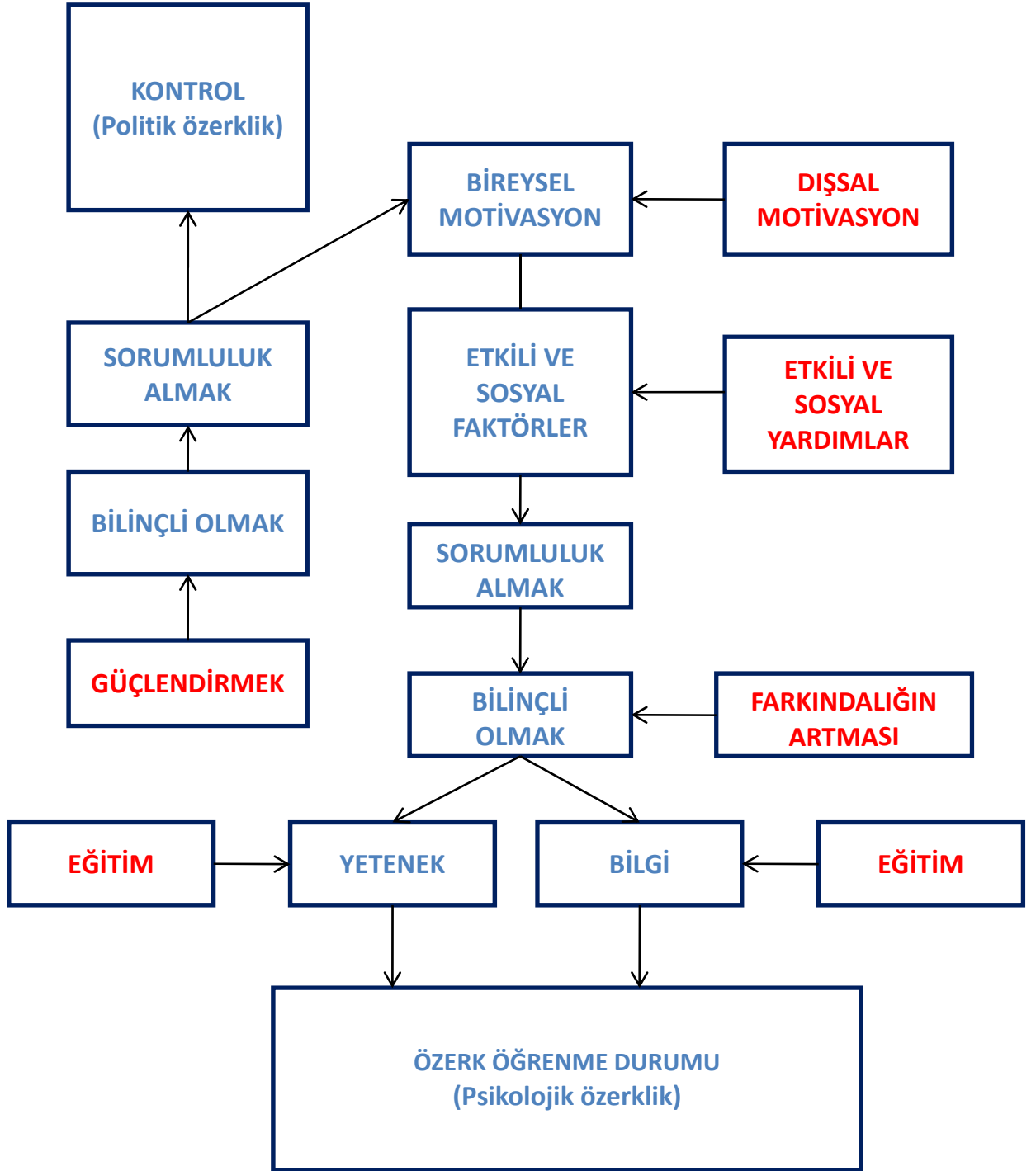
Candy(1991) göre özerk öğrenme ise kendini yönlendirme yeteneğidir. Yapılan tüm bu tanımları özetleyecek olursak, özerk öğrenme bireyseldir çünkü öğrenme süreci öğrenenin önceki bilgilerine dayalı olarak kendisi tarafından yönlendirilir(Fenner ve Newby,2000). Diğer bir ifade ile özerk öğrenme, içgörü, olumlu tutum, kendi kendini yönetebilme esaslarına dayalıdır (Little,2003).

Özerk öğrenme sınıf dışında öğrenmedir. Özer öğrenme becerileri edinilirken bireyin önceki bilgileri, deneyimleri ve geldiği öğrenme çevresi de çok önemlidir. Özerk öğrenme için en önemli faktör öğrenenin öğrenme isteği ve nasıl öğrenebileceğini bilmesidir (Anne-Brit Fenner,2000: 3).

Özerk öğrenme kavramı konusunda önemli bir ayrım etkin özerk öğrenme ve tepkisel özerk öğrenme arasındadır. Etkin özerk öğrenme, öğrenenlerin bireyselliğini tanıyıp öğrenilmesi gereken konuları ve amaçların da onlar tarafından seçilmesi özgürlüğünün verildiği durumlardır. Tepkisel özerk öğrenme ise önceden belirlenmiş amaçların gerçekleştirilmesi için öğrenenlere yöntemlerini ve araçlarını seçme özgürlüğünün verildiği durumlardır. Bu çerçevede, tepkisel özerk öğrenme etkin özerk öğrenmeye giden yolda bir adımdır. (Littlewood, 1996: 75, aktaran: Benson, 2006: 24) Bu modeller ve ayrımlara bakınca, özerk öğrenme kavramının da geliştirilen bir şey olduğu öğrenenlerin eğitim süreci içinde geliştirebilecekleri bir beceri olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada özerk öğrenme kavramı “ öğrenmeyi öğrenme “ olarak açıklanmıştır. Şekil 3’de dil öğretiminde özerk öğrenme becerisinin dayandığı esaslar gösterilmektedir. Özerk öğrenme becerisi, iç (içsel motivasyon, bireyin kendi motivasyonu) ve dış (bireyin başkaları (öğreten(danışman...gibi) tarafından motive edilmesi), motivasyondan, çevresel faktörlerden(bireyin nasıl bir öğrenme ortamında bulunduğu) etkilenmektedir. Özerk öğrenme becerisinin kazanımında en önemli unsur sorumluluk almaktır. Birey sorumluluk aldığında bireysel motivasyonu artmaktadır, aldığı eğitimler ile ise farkındalığı artmakta ve bu da bireyin bilinçlenmesine yol açmaktadır. Bireyin öğrenme sorumluluğunu alması için uygun ortam ve fırsatlar yaratılarak öğrenenin öğrenme sorumluluğunun kontrolünü eline alabilmesine politik özerklik, özerk öğrenen olma durumuna ise psikolojik özerklik denmektedir. Bütün bu aşamaların birleşiminde öğrenme kontrolünü alan birey, kendi öğrenmesinden sorumludur. Aldığı eğitimler ile bilinçlenir, motivasyonu artar ve özerk öğrenme becerisi kazanır.

Dil öğretiminde özerk öğrenme becerisinin kazanımını şekil 3 ‘de açıklanmıştır:



Şekil 1.Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerisi Kazanımı Süreci

Kaynak:(www.innovationofteaching.org/12.10.2011)

1.2.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenmenin Önemi

Özerk öğrenme becerilerini kazanarak özerk öğrenen olmak her öğrenen ve öğretmenin amacı olmalıdır (Finch, 2001: 7).

Crabbe (1993), özerk öğrenmenin sadece eğitim açısından değil, politik, psikolojik ve ekonomik açıdan da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Politik olarak, özerk öğrenme becerisine sahip olan birey, seçimlerini yapmakta özgür olma hakkına sahip olduğunu bilir ve bu bilgisini hayatın diğer alanlarında da uygulayabilir. Psikolojik olarak ise, birey kendi öğrenmesini kontrol altına aldığı anda, daha anlamlı ve kalıcı öğrenme gerçekleşir. Öğrenme sürecinde kontrolün daha çok öğrenende olması ise motivasyonu artırır ve bu sayede öğrenen daha başarılı olabilir. Son olarak ekonomik yönden de özerk öğrenme becerisi önem taşımaktadır. Toplumun her alanındaki bireylere yeterli eğitim ve materyal imkanı sağlanamamaktadır. Bireyler kendi öğrenmelerini üstlendiklerinde kendi öğrenme ihtiyaçlarını da karşılayabilirler. Crabbe (1993), bu üç unsurdan en çok psikolojik olanının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre psikolojik unsur siyasi olmaktan daha çok pedagojiyi kapsamaktadır.

Alanyazında yapılan çalışmalara baktığımızda öğrenme sorumluluğu arttığında motivasyon, başarı ve öğrenme verimliliğinin de arttığı görülmektedir.

Öğrenenler kendi öğrenme sorumluluklarını üstlendiklerinde, öğrenme daha anlamlı, etkili ve kalıcı olmaktadır. Bu nedenle özerk öğrenme eğitim sürecinde önemlidir(Dickinson,1987;Ellis ve Siclair,1989).

Bağımsız çalışma alışkanlığı olmayan, kendi öğrenme stratejisini bilmeyen bir öğrenen hayatın her aşamasında zorluk çekebilir. Bunun aksine, özerk öğrenenler, kendi öğrenme stratejisini belirleyebilir, kendini gözlemleyebilir ve değerlendirebilir (Little,1991: 46). Bütün bu kazanımlara sahip olduklarından ötürümotivasyonları, kendilerine olan güvenleri, karar verme mekanizmaları ve başarıları da yüksektir (Littlewood,1996: 427).

Scharle ve Szabo (2000)yabancı dil öğreniminde öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmesinin önemini vurgulamak için çalışmasında bir Amerikan

atasözünden yararlanmıştır. “ Atı su içmesi için götürebilirsiniz ama suyu içiremezsiniz.” Sınıf ortamında öğreten her türlü bilgiyi ve materyali öğrenene sunabilir fakat öğrenen isteksizse, öğrenme sürecinde sorumluluk almıyorsa etkili öğrenmesi söz konusu değildir. Öğrenen, öğrenme sürecine aktif olarak katılırsa ve gerekli sorumluluğu öğreten ile paylaşırsa başarı devamında gelir. Sonuç olarak öğrenmedeki başarı öğrenenin sorumlu davranışına bağlıdır.

Nunan (1996) yabancı dil öğrenme ortamında öğrenen ne düzeyde özerk öğrenme becerisine sahip olursa olsun desteklenmelidir. Özerk öğrenme becerisi doğuştan gelen bir beceri değildir sonradan kazanılır ve özerk öğrenme becerileri yüksek olan öğrenenler gerçekte başarılı olan öğrenenlerdir.

2. Özerk Öğrenen

Özerk öğrenen kavramı, tarihsel olarak da 1970’lerde Freire, Illich ve Rogers gibi araştırmacıların öğrenen merkezli eğitim reformu önerileriyle desteklenmiş ve yabancı dil öğretimi alanına da Avrupa Konseyi’nin 1971 yılında kurulan Modern Diller Projesiyle girmiştir. Ayrıca internet gibi öğrenme ağlarıyla da desteklenen bilgi patlaması öğrenenlerin öğrenmesi gereken bilgileri çoğaltmış ve çeşitlendirmiştir, dahası açık ve uzaktan öğretim teknolojilerinin gelişmesiyle de özerk öğrenen düşüncesini kaçınılmaz hale getirmiştir (Benson, 2001: 8-40). Wenden (1991), özerk öğrenenlerin iki temel özelliğine vurgu yapmıştır. Birincisi özerk öğrenen kendi öğrenmesinde sorumluluk almaya isteklidir ve kendisini öğrenmede en önemli pay sahibi olarak görür. İkincisi ise kendine olan güveninin tam olmasıdır. Özerk öğrenen öğrenmedeki ve öğrenmesini yönetmedeki becerisine güvenir(aktaran: Bayat, Ö.2007:28).

2.1.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenen Tanımı

Özerk öğrenen, son zamanlarda öğrenmede ve özellikle de yabancı dil öğreniminde çok kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özerk öğrenen kavramı, özellikle de yaşam boyu öğrenme bağlamında çok kullanılmaktadır. Bu kavram ilk olarak 1981 yılında Avrupa Konseyine bir rapor sunan Henri Holec tarafından kullanılmıştır.

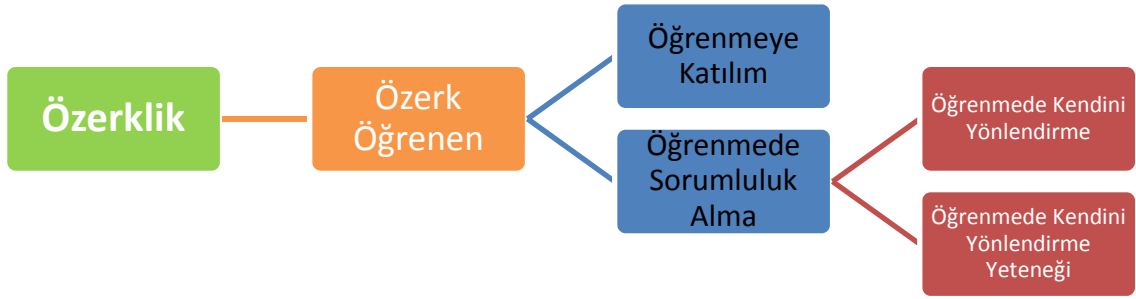
Bundan sonra bu kavram yazarına ve kullanıldığı bağlama göre birçok anlamda kullanılmıştır. Henri Holec (2007:12) özerk öğrenen olabilmek için şu tanımı yapmıştır: “öğrenenin kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alabildiği bir yetenek”; David Little (1991: 24) “ öğrenenin, öğrenme süreci ve içeriğiyle olan ruhsal ilişkisi”; Leslie Dickinson “öğrenenin kendi öğrenmesi ile ilgili kararlar alma sorumluluğu ve bu kararların uygulanması durumu”; Phil Benson (2006:8) ise “öğrenenlerin eğitim sistemleri içindeki haklarının farkına varması” olarak tanımlamıştır. Bunlara bakınca öğrenen özerkliğinin bireysel bir özellik, siyasi bir ölçü ya da eğitimsel bir eylem olduğu şeklinde değerlendirildiği gözlenmektedir. Harmer’ da (2001:397) grup çalışmaları ile öğretmenlerin öğrenenlerin kendi kararlarını alıp uygulayabilecekleri alanlar oluşturabileceklerini vurgulamaktadır.

Yabancı dil öğrenimi bağlamında özerk öğrenen birçok araştırmacı tarafından çok çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır, bunlara göre teknik özerk öğrenen, psikolojik özerk öğrenen, politik-eleştirel özerk öğrenen, bireysel-bilişsel özerk öğrenen, toplumsal-etkileşimsel özerk öğrenen, araştırmacı-katılımcı özerk öğrenen, zayıf özerk öğrenen, güçlü özerk öğrenen olmak üzere sekiz başlıktan oluşmaktadır. Özerk öğrenen, batı dünyasına ait bir kavram olduğu ve Afrika ve Asya’daki ülkelerde bireysel kültürün daha az yaygın olmasından çok da işe yaramayacağı gibi tartışmalar da alanda yaşanmaktadır. Yabancı dil öğrenimi bağlamında sınıf içinde özerk öğrenen ve sınıf dışında özerk öğrenen ayrımı özellikle anlamlıdır(Benson, 2006: 24-25).

Alanyazında öğrenilmesi gereken bir davranış, öğrenen bireyin öğrenme sürecinin sorumluluğunu üstlenmesi, öğrenme sürecini kontrol altında bulundurma, öğrenme sürecinin psikolojik boyutu, özerk niteliklere sahip bir öğretene eşliğinde üzerinde çalışılarak geliştirilebilen bir beceri gibi farklı anlamları içinde barındırmaktadır(Benson,2001). Pek çok eğitim bilimcinin özerk öğrenenlerin eğitim programının amacını önemseyen, açıkça öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenen, öğrenme hedeflerinin belirlenmesine katkıda bulunan, öğrenme etkinliklerinin oluşturulmasında ve uygulamaya konulmasında aktif rol alan, düzenli olarak öğrenme sürecini değerlendiren ve etkinliğini kontrol eden bireyler oldukları konusunda görüş birliği içinde oldukları söylenebilir (Holec,1981;Little,1991).

Özerk öğrenen, kendi öğrenme süreçlerini planlayan, uygulayan ve değerlendiren dahası nasıl öğrendiğine yönelik öğrenme stillini bilen, kendi öğrenme sorumluluğundaki öğrenme etkinliklerinde karşılaştığı engelleri aşmaya yönelik stratejiler geliştiren bağımsız birey özelliklerini sergileyebildir(Holmberg, 2000).

Özerk öğrenen, kendi öğrenme sorumluluğunu alan öğrenendir(Holec, 1981:3).



Şekil 2. Özerk Öğrenen

Kaynak:Holec,(1981).Autonomy in Foreign Language Learning.Oxford:Pergamon

Holec (1981), yabancı dil öğreniminde öğrenenlerin özerk öğrenen olduğunda onlarda bulunması gereken kriterleri şekil 4’de göstermektedir. Özerk bir öğrenende bulunması gereken kriterlerin açıklamasını ise aşağıdaki gibi yapmaktadır.

Özerk öğrenen: Öğrenmeyi aktif ve bağımsız olarak uygulayabilme.

Öğrenmeye katılım: Öğrenenin öğrenme sürecine aktif olarak katılabilmesi.

Öğrenmede sorumluluk alma: Öğrenenlerin kendi öğrenme programlarını dışarıdan yardım alarak ya da almadan geliştirip uygulamaları.

Öğrenmede kendini yönlendirme: Öğrenenlerin bu yolla öğrenebileceğine ikna edilmesi ve öğrenenler kendilerine uygun strateji ile öğrenme sürecini yönlendirmelidirler.

Öğrenmede kendini yönlendirme yeteneği: Öğrenenlerin kendi kendine nasıl öğrenebileceklerini bilmeleridir.

Vanijdee (2003) ise, özerk öğrenen olmanın davranışlar, kapasite ve yeteneklerden oluştuğunu söylemektedir ve bu öğelerin öğrenenin daha fazla öğrenme sorumluluğu almasını sağladığını belirtmiştir.

2.2. Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenen Özellikleri

Özerk öğrenme becerisi kazanımlarına sahip olan öğrenenlere özerk öğrenen denmektedir. Öğrenenin özerk öğrenen olabilmesi için sahip olması gereken belirli özellikler bulunmaktadır. Son yıllarda eğitim araştırmacılarının ilgi duyduğu en önemli konulardan biri özerk öğrenme ve buna dayalı öğretim yöntemlerini (Açıkgöz, 2002; Ghaith, 2003; Johnson ve Johnson, 2003; Nunan, 1991) araştırmaktır. Özerk öğrenme, öğrenen merkezlidir ve öğrenenin kendi öğrenme sürecinden sorumlu olmasını gerektirir (aktaran: Bayat, Ö.2007:1) Açıkgöz'ün (2002) de belirttiği üzere özerk öğrenme sürecinde öğrenen, kararlar alabilir, özdüzenleme yapabilir ve uygun stratejiler kullanabilir. Karar alma, özdüzenleme yapma ve uygun stratejileri kullanma özerk öğrenen özelliklerindedir.

Dickinson' a (1987)göre yabancı dil öğreniminde özerk öğrenen özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Kendi öğrenme sorumluluklarını alırlar,
- Kendi öğrenmelerini nasıl yönlendireceklerini ve değerlendireceklerini bilirler,
- Öğrenme sürecinde kendilerinin kısa ve uzun dönem hedeflerini ortaya koyabilirler,
- Öğrenme stratejilerini seçip uygulayabilirler,
- Öğretileni daha hızlı anlarlar,
- Materyal, başlık ve strateji seçimi yapabilirler.

Keegan (1996), özerk öğrenenler tam olarak özerk öğrenmeyi bilir. Özerk bir öğrenen, öğrenilecek olan konuya göre aktif bir yaklaşım seçer. Her zaman risk almaya gönüllüdür. Tahmin yürütme becerisi güçlüdür. Yapı ve içerikte doğruluk kadar uygunluğa da önem verir.

Özerk öğrenen öğrenmedeki ve öğrenmesini yönetmekteki bilgi ve becerisine güvenir.

Candy' e göre özerk öğrenenler:

- Yöntemli ve disiplinlidirler.
- Mantıksal hareket ederler ve ayrıştırıcıdır.
- Yansıtıcıdır ve kendikendilerinin özelliklerinin farkındadırlar.
- Meraklıdır ve motivasyonları yüksektir.
- Esnekler.
- Bağımsızdır, bireysel yeterliğe sahiptirler.
- Israrlı ve sorumludurlar.
- Atak ve yaratıcıdır.
- Kendilerine güvenirler, benlik algıları olumludur.
- Kendi kendilerine yeterler.
- Gelişmiş bilgi arama ve bulma becerileri vardır.
- Öğrenme süreçleri ile ilgili bilgilidirler.
- Değerlendirme için ölçüt geliştirir ve kullanırlar.

Özerk öğrenenler bütün bu özelliklere önceden de sahip olabilirler. Ancak bu özellikler sonradan da bazı uygulamalar ile kazandırılıp, geliştirilebilir.

Wenden (1991) ise bilişüstü bilginin ve stratejilerinin üzerinde durur ve özerk öğrenmenin kazanımındaki önemine vurgu yapar. Bilişüstü stratejilerin kullanımı olmaksızın gerçek anlamda özerk öğrenmenin gerçekleşmeyeceğini söyler. O'Malley ve Chamot (1990) biliş üstü stratejileri yedi temel başlık altında toplamışlardır. Bu başlıkların her biri özerk öğrenenlerin özelliklerini içermektedir. Öğrenme süreci üzerinde düşünmek, öğrenmeyi planlama, öğrenme sürecini gözlemleme, aksaklıkları saptama ve giderme yolunda çözümler arama özerk öğrenenlerin özellikleri arasında yer almaktadır. Özerk öğrenenlerin kullandığı biliş üstü stratejiler:

- **Planlama:** Belli bir öğrenme işi için önceden hazırlanma, stratejiler ön görme, plan hazırlama.
- **Yönlendirilmiş dikkat:** Belli bir öğretimsel işe genel anlamda odaklanmak, dikkat dağıtıcılardan uzak durma.

- **Seçici dikkat:** Öğrenirken öğretimsel işi yerine getirmeye yardımcı olacak belli girdilerine ve ayrıntılarına odaklanma.
- **Özyönetim:** Öğrenmede başarıyı sağlayan koşulları anlamak ve bu koşulları sağlamak üzere düzenlemeler yapma.
- **Kendini izleme:** Kendi öğrenmesini kontrol etme, doğrulama, yanlışları düzeltmedir. Kendini izleme sekiz alt başlığa ayrılmaktadır. Bunlar:
 - Anlamayı izleme: Anlamayı kontrol etme, onaylama, düzeltme.
 - Üretimi izleme: Öğrenilenleri kontrol etme, onaylama, düzeltme.
 - İşitsel izleme: Öğrenenin bir şeyin nasıl sesletildiği hakkında karar verme için kulağını kullanması.
 - Görsel izleme: Öğrenenin bir şeyin nasıl görüldüğü hakkında karar vermek için gözünü kullanması.
 - Biçem izleme: Öğrenenin biçemsel bir kesite bağlı olarak kontrol, onaylama ve düzeltme yapması.
 - Strateji izleme: Belli bir stratejini nasıl işlediğini izleme.
 - Planı izleme: Öğrenme planının nasıl işlediğini izleme.
 - Çifte kontrol izlemesi: Öğrenme sürecince yapılan izleme etkinlikleri ile birlikte olasılıkları da izleme.
- **Sorun belirleme:** Öğrenmeyi engelleyen ya da zorlaştıran sorunu belirleme.
- **Özdeğerlendirme:** Öğrenmedeki performansın, dil bilgisinin, strateji kullanımının ve öğrenmeyi gerçekleştirmedeki beceriyi değerlendirmedir. Özdeğerlendirme dört alt başlık altında incelenmektedir.

(O'Malley ve Chamot,1990: 137).

Üretimi değerlendirme: Öğrenme işi tamamlandığında ortaya çıkan ürünü değerlendirme.

Performansı değerlendirme: Öğrenme işindeki uygulamaların değerlendirilmesi

Beceri değerlendirme: Öğrenme işindeki becerinin değerlendirilmesi.

Strateji değerlendirme: Öğrenme işi gerçekleştirilirken kullanılan stratejilerin değerlendirilmesi.

Mynard ve Sorflaten (2003), özerk öğrenen ile geleneksel öğreneni kıyaslamaktadır.

Geleneksel Öğrenenler

Öğretene çok güvenirler.
Öğrenmelerine dair kararlar alamazlar.
Güçlü ve zayıf yönlerini bilmezler.
Gerçek yaşamla bağlantı kurmazlar.
Sorumluluk öğretilmiştir.
Öğrenmelerini planlayamazlar.
Öğrenmelerini değerlendiremezler.

Özerk Öğrenenler

Kendilerine güvenirler.
Öğrenme kararlarını alırlar.
Üstün ve zayıf yönlerinin farkındadırlar.
Bilgiyi sınıftan gerçek dünyaya transfer eder.
Öğrenme sorumluluğunu üstlenir.
Planlama yapıp, hedeflerini oluştururlar.
Öğrenme sürecini, ilerlemesini değerlendirir.

Victoria Chan'ın 2001 yılında yapmış olduğu yabancı dil öğrenen özerk öğrenenlerde bulunan özellikler için öğrenenlerin algıları adlı anket araştırmasının sonuçlarına göre özerk bir öğrenende bulunması gereken özellikler aşağıdaki gibidir:

- Kararlıdır.
- Zihni bulanık değil açıktır.
- Bireysel motivasyona sahiptir.
- Hedef odaklıdır.
- Araştırma yapmaya ve keşfetmeye isteklidir.
- Sabırlıdır.
- Zayıf olduğu yönlerini geliştirmek için analiz ve değerlendirme yapma yeteneğine sahiptir.

- Problemleri kendi kendine çözebilir.
- Zamanını nasıl yöneteceğini bilir (Chan, 2001: 285-300).

2.3.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenenlerin Kendilerini Geliştirebilecekleri Alanlar ve Yaklaşımlar

Yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecinde özerk öğrenen ile ilgili olarak buraya kadar aktarılanların önemli noktalarını öne çıkararak özerk öğrenmenin birçok alanda ve bağlamda desteklenip uygulanabilir olduğu özetlenebilir(Cohen, 2001; Oxford, 2008; Little, 2009) :

- Bireyselleştirilmiş Öğrenme Merkezleri
- Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenme
- Uzaktan Eğitim
- Birlikte Öğrenme
- Yurt Dışında Eğitim
- Sınıf Dışında Öğrenme
- Kendi Kendine Öğretme - Öğrenme
- Karma Öğrenme
- Sanal Öğrenme Ortamlarında Öğrenme
- Uzlaşmacı Öğrenme
- İşbirlikçi Öğrenme
- Proje Temelli Öğrenme
- Kendini Değerlendirme

Özerk öğrenme uzaktan ve yüzyüze öğrenenlerde sahip olması arzu edilen bir özelliktir. Özerk öğrenme bir kapasite veya potansiyel olarak tanımlanmasına karşın birey için yaratılacak olanak ve ortamlar ile güçlendirilmesi mümkündür. Özerk öğrenmeye katkıda bulunan teorisyenlerden Benson (2001: 111) altı temel yaklaşım altında özerk öğrenmeyi incelenmiştir:

Kaynak tabanlı yaklaşımlar öğrenme materyalleri ile bağımsız etkileşimi vurgulamaktadır. Kaynak tabanlı yaklaşıma bağlı uygulamalarda en çok dikkati çeken *bireysel gelişim ve bireysel erişim merkezleridir*. Benson (1994) özerkliğin bir hedef,

bireyin kendisi tarafından yönlendirilmiş öğrenmenin bu hedefe ulaşmadaki araç, bireysel erişimin ise hedefi gerçekleştirmede gerekli olan ortam olduğunu ifade eder. Bireysel erişim derken “kullanıcılar tarafından doğrudan kullanılabilmesi için tasarlanmış öğrenme materyalleri ve düzenlenmiş sistemler” Sheerin (1997: 54) akla gelmektedir. Bireysel erişim kavramını oluşturan iki neden vardır. Birinci neden bireyselleştirmediir. Çünkü her bireyin kendi gereksinimleri vardır. Ayrıca her bireyin diğerlerinden farklı olarak üzerinde yalnız başına çalışmak isteyecekleri zayıflıkları da vardır. Bireylerin öğrenme biçimleri ve tercihleri de farklıdır. Bu nedenle öğrenenlerin bireysel erişim merkezlerine başvurup çalışmalarını gerekebilir. İkinci neden ideolojik neden başlığı altında değerlendirilebilecek olan bağımsız öğrenmenin sağlanmasıdır. Bireysel erişim öğrenenlere nasıl öğreneceklerini öğrenme olanağı yaratır (Sheerin, 1997).

Teknoloji tabanlı yaklaşımlar eğitimsel teknoloji ile bağımsız etkileşimi vurgulamaktadır. Teknoloji destekli eğitim bireylere kendi kendilerine araştırma ve öğrenme imkanı sunmaktadır. Eşzamanlı iletişimde bireyler aynı zamanda sohbet ya da tartışmalara katılırlar. Eşzamanlı olmayan iletişimde bireyler birbirleri ile e-posta yoluyla haberleşirler. İnternet üzerinden kurulan iletişim sayesinde sınıf ortamında sessiz veya utangaç olan öğrenenler daha rahat bir biçimde kendilerini ifade edebilirler. Ayrıca İnternet yoluyla yapılan eğitim öğrenim bilgisayar becerilerini de arttırması bakımından öğreneni güdüler. Güncel metinlere ulaşım, kendi ürettiklerini kolayca yayımlama ve paylaşma özelliklerinden dolayı yine öğrenen güdüsünü ve başarısını pekiştirir niteliktedir. (Warschauer, 2001). Ayrıca İnternet üzerinden yapılan uygulamalar etkileşimli olduğundan işbirliği yapmayı; karar vermeyi ve seçim yapmayı gerektirdikleri için de özerkliği pekiştirir özelliktedirler.

Öğrenen tabanlı yaklaşımlar öğrenende doğrudan davranışsal ve psikolojik değişiklikler yaratmayı vurgulamaktadır. Öğrenen tabanlı yaklaşımlar doğrudan öğrenenin öğrenmelerinde kontrol sahibi olabilmeleri için davranışsal ve psikolojik değişimine yol açtıklarından öğrenene yalnızca olanak yaratan diğer yaklaşımlardan farklıdır (Benson, 2001). Öğrenen tabanlı yaklaşımlar denilince öğrenen eğitimi ve strateji öğretimi gibi kavramlar akla gelmektedir. Oysa Sheerin (1997) bu kavramların birinin başka birine bir şeyi nasıl yapacağını öğretmesinden ibaret olduğunu söylemektedir.

Sınıf tabanlı yaklaşımlar sınıf içi öğrenmenin planlanması ve değerlendirilmesinde öğrenen kontrolünü vurgulamaktadır. Eğitim ve öğretimin temel olarak okullarda sürdürüldüğü göz önüne alınca özerkliğin öğrenenlere kazandırılması bakımından sınıf içinde yapılan uygulamalar önemlidir. Öğrenen merkezli sınıf ve öğrenenin kendi öğrenmesinde söz sahibi olması bir süredir eğitimcilerin üzerinde durdukları kavramlardır. Bunları gerçekleştirmek için ise bazı uygulamalar yapılmakta ve bu uygulamalar sıkça araştırma konusu olmaktadır. Öğrenenler sınıf içinde planlama, öğrenme süreci ve değerlendirme boyutlarında karar verme mekanizmasının içinde yer alabilirler.

Program tabanlı yaklaşımlar öğrenenin programı bir bütün olarak kontrol etmesi düşüncesini genişletir. Özerkliğe program tabanlı yaklaşım denilince öğrenenin öğrenme programının işleminde kontrol sahibi olması akla gelmektedir. Başka bir deyişle öğrenenin, programın hedefleri, içeriği, öğrenme süreçleri, değerlendirme boyutlarının hepsinde etkin rol oynaması bu yaklaşımların özündedir. Bloor ve Bloor'a (1988) göre öğrenenin program geliştirmeye katılımlarının sağlanmasının belli başlı üç temel nedeni vardır. Öncelikle öğrencilerin gereksinimlerinin ve isteklerinin belirlenmesinin tek yolu budur. Öğrencilerin bizzat kendilerinin fikirlerinin alınması ile öğrenme güdeleri artmış olur. Üstelik bu güdü program geliştirmeye katılımın süreklilik içermesi bakımından derse devam ve katılımı da beraberinde getireceğinden azalan değil artan bir güdüdür. Son olarak öğrenenin öğrenme programında söz sahibi olması kendi öğrenmesinde sorumluluk sahibi olması için onu cesaretlendirir ve özerk öğrenen olma yolunda adımlar atmasını sağlar.

Öğreten tabanlı yaklaşımlar öğrenende özerkliğin geliştirilmesi uygulamalarında öğreten ve öğrenen eğitiminin rolünü vurgular. Özerkliği artırmada öğretenin rolü ve etkisi büyüktür. Öğrenenin özerkliğinde öğretenin en önemli rolü kaynak kişi olmasıdır. Ancak buradaki kaynak kişiden kasıt her şeyi bilen ve açıklayan kişi demek değildir. Öğretenin buradaki görevi bilgiye nasıl ulaşılır ve bilgi nasıl öğrenilir sorularının yanıtları için kaynak kişi ya da başka bir deyişle rehber olmaktır (Aoki, 1999). Özellikle Türkiye koşullarında bireysel gelişim merkezleri, kütüphane, bilgisayar gibi öğrenmeyi kolaylaştıran kaynakların yetersizliği göz önünde bulundurulacak olursa, öğretenin kaynak kişi ve rehber olma rolü daha ön planda görünmektedir. Öğrenene öğrenmede zorluk çektiğinde doğrudan yardım etmek yerine yönlendirme yapmayı bilmelidir.

Öğretenin bu rolündeki esnekliği özerk öğrenme yolunda ilerleyen öğrenenin hangi noktada olduğu ile doğrudan ilgilidir. Öğreten öğrenenin kendi öğrenme süreci konusunda farkındalık yaratmalı, ders programların izin verebildiği ölçüde hedef belirleme, içerik ve materyal seçiminde, yöntem belirlemede ve performans değerlendirmede söz sahibi olmalarına izin vermelidir (Tudor, 2001).

3. Alanyazında Özerk Öğrenme

3.1. Alanyazında Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme

Yerine Kullanılan Kavramlar

Pemberton (1996: 2) ve Dickinson (1987) özerk öğrenme için alanyazında çeşitli terimler ile kullanıldığını söylemektedirler. Bu terimlerden bazıları eş anlamlı olarak, bazıları ise farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bunlardan bazılarına sırasıyla aşağıda değinilmiştir:

Öz- öğretim (Self-instruction): Öğreten olmadan öğrenme (Little,1991: 3)

Öğretenin direk kontrolü olmadığı öğrenme (Dickinson,1987: 5) Öğreten müdahalesi olmadan, öğrenenin tek başına planlı bir şekilde yürüttüğü uzun vadeli bir projedir (Benson,2001: 131). Bu tanım ışığında, kendi kendine öğretim, öğrenene kendi potansiyelini kullanarak planlı bir şekilde öğretim materyallerine erişmesini sağlaması, doğru olanları seçmesi açısından tanınan fırsatlardan biridir.

Özerklik sahibi birey, öğrenmesi ile ilgili sorumluluğu bilir, öğrenmesini düzenlerken tek başına, grup içinde, bir öğretene yardımıyla, teknolojik araçların yardımıyla öğrenmesi konusunda kararlar alır ve uygular.

Uzaktan Öğrenme (Distance learning): Öğrenenin öğrenme sorumluluğunu üstlendiği, öğrenenin bağımsız olduğu, öğretene ile öğrenenin fiziksel olarak farklı mekanlarda bulunmasıdır(Richards ve Roe, 1994).

Bireyselleştirilmiş öğretim (Individualised instruction): Öğrenilmesi gereken beceriler için öğretene tarafından materyallerin hazırlandığı, öğrenme hedeflerinin ve değerlendirme aşamasının belirlendiği bir sistemdir. Bireysel öğrenenin ihtiyaçlarını karşılamak için bu şekilde tasarlanmaktadır (Logan,1980).

Esnek öğrenme (Flexible learning): Öğreten ya da kurum tarafından materyal ve aktivitelerin sağlanmasından sonra öğrenenin ne yapacağına ve ne zaman yapacağına kendisinin karar vermesidir (Evans,1993).

Race'e (1998)(aktaran: Kurubacak ve Görü) göre ise; esnek öğrenmede, öğrenen

- Öğrenme zamanını başlatmada,
- Hazır bulunuşluğuna göre, öğrenmeyi istediği düzeyden seçmede,
- Öğrenmenin gerçekleşeceği yer ve zamanı saptamada,
- Dış koşullara bağlı olan öğrenme hızını ayarlama,
- Öğrenme ortamını oluşturmada,
- Öğrenmeye ilişkin alacağı desteği belirlemede,
- Bilgi teknolojilerinden yararlanmada,
- Bireysel ya da grup olarak çalışmada ve
- Öğrendikleri doğrultusunda sınanmakta esneklerdir.

Esnek öğrenmenin en önemli ve vazgeçilemez özelliklerinden biri yer ve zaman sınırının olmamasıdır. Geleneksel eğitimde olduğu gibi, öğrenme etkinliğinin gerçekleşebilmesi için, öğrenenin belli bir zaman aralığında okul, enstitü, fakülte gibi kurumlara gitmesine gerek yoktur. Öğrenen, işyerinde, kütüphanede, araştırma merkezinde yada kendini rahat hissettiği herhangi bir ortamda öğrenme etkinliğini gerçekleştirebilir.

Kendi kendine erişilen öğrenme (Self-access learning):Öğrenmeyi kolaylaştırıcı materyaller ile organize edilerek kendi kendine öğretim ile sağlanan öğrenmedir (Dickinson,1987: 11). Öz-yönelimli öğrenme için kaynakların tasarım ve organize edilmesi kendi kendine erişilen öğrenmeyi ifade eder (Benson,1992: 31). Kendi kendine erişilerek öğrenme özerk öğrenmeyi destekleyici bir unsurdur. Öğrenenlerin kendi sorumluluklarını almalarını sağlar (Benson,2001).

Öz-yönelimli öğrenme (Self-directed learning): Öğrenenin öğrenme sürecindeki teknikleri kullanarak kendi öğrenmesini yönlendirmesidir (Holec,1980: 14).

Öğrenme sürecindeki belli bir bölümün sorumluluğunun öğrenen tarafından alınarak öğrenme ile ilgili bütün kararlarda kendini yönlendirmesidir (Dickinson,1987: 11).

Holec (1985), özerk öğrenme ile ilgili tanım yaparken yapabilme ve potansiyel sözcüklerini kullanmakta, öz-yönlendirmeyi ise bu kapasitenin nasıl kullanılabilceğinin bilinmesi olarak ifade etmektedir. Bir şeyi yapmak onun nasıl yapıldığını bildiğimizi gösterir ancak sadece bilmek yapabileceğimizi göstermez.

Özerklik olmadan birey öz yönlendirme yapamaz.

Öz-yeterlik (Self-efficacy): Bireyin bir etkinliği yerine getirebilmesi konusunda kendini ne ölçüde yeterli algıladığı ile ilgilidir. Bireyin öz-yeterlik algısı onun davranışlarını, kararlarını, çaba düzeyini, öğrenmesini ve başarısını etkiler (Ormrod,1999). O halde öz-yeterlik özerk öğrenmenin alt boyutlarından biri olarak düşünülebilir.

Öz-düzenleme (Self-regulation): Özerk öğrenme ile karıştırılan, kimi zaman aynı anlamda kullanılan bir terim olmasına rağmen özerklikten farklıdır. Zimmerman(1994), öz düzenlemeyi, bireylerin öğrenme süreçleri içinde bilişüstü, güdüsel ve davranışsal olarak etkin katılımcılar olma düzeyleri olarak tanımlamaktadır. Benson'ın(1991) Zimmerman'dan aktardığına göre, öz düzenleme sürecinde öğrenen zihinsel yeteneklerini akademik beceriler haline getirebilmektedir. Bu anlamda özerk öğrenme bireyin kapasitesi, yapabilecekleri ile ilgili sorumluluk ve kararlar alması ve kararları yürütmesi boyutları ile ilgili iken, öz düzenleme bireyin akademik başarıya ulaşmak için izlediği yollar ile sınırlıdır. Başka bir deyişle özdüzenleme özerk öğrenmenin içindedir ancak aynı kavramlar değildirler.

Yarı özerklik (semi-autonomy): Yarı özerklik öğrenenlerin özerk öğrenen olmaya hazırlanmaları sürecindeki bir aşamadır (Dickinson,1987: 11).

Dickinson öğrenenlerin tam olarak özerk olabilmeleri için kendi kendilerine öğrenme materyallere erişimi bilmeleri gerektiğini söylemektedir. Kendi kendilerine ellerindeki materyali kullanarak çalışmalarını bağımsız çalışma (self-study) olarak adlandırmaktadır. Bağımsız çalışmanın da özerk öğrenmeyi destekleyen unsurlardan biri olduğunu vurgulamaktadır. Şekil 5'de yukarıda anlatılan kavramları bir arada görmemiz mümkündür.



Şekil 3. Özerk Öğrenme Yerine Kullanılan Kavramlar

Little (1994: 81), özerk öğrenme tanımı için kullanılan bu kavramların aslında özerk öğrenme ile aynı olmadığını söylemektedir. Özerk öğrenme ne değildir başlığı altında özerk öğrenmeyi anlatmaktadır. Buna göre;

- Özerk öğrenme öz-öğretimin eş anlamlısı değildir. Öğreten olmadan öğrenme ile sınırlı değildir.
- Sınıf bağlamında öğretenin sorumluluklarından vazgeçmesi değildir. Öğrenenlerin öğrenilecekleri en iyi öğrenmeleri üzere kendi başlarına bırakmak değildir. Öğrenene sorumluluğun belli bir bölümünü vermektir.
- Öğreten tarafından öğrenene uygulanan bir şey değildir. Özerk öğrenme, bir öğretim yöntemi değildir.
- Özerk öğrenme tek olan ve basitçe tanımlanabilen bir davranış biçimi değildir.
- Özerk öğrenme öğrenen tarafından edinilen değişmez bir durum değildir.

Yukarıda da belirtildiği gibi yabancı dil öğreniminde özerk öğrenmenin ne olmadığı yapılan açıklamalar doğrultusunda açıklanmıştır. Şimdi de Türkiye’de uzaktan eğitimde yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilecektir.

3.2.Uzaktan Eğitimde Özerk Öğrenme

7'den 70'e her yaştan bireyin eğitim talebine cevap verebilmek, yaşam boyu öğrenme felsefesini yaygınlaştırmak uzaktan eğitimin temelini oluşturmaktadır. Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için ise öğrenenlerin kendi öğrenme sorumluluklarını almaları gereklidir. Öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğunu almasına özerk öğrenme, öğrenme sorumluluğunun farkında olarak öğrenmesine yol gösteren bireye ise özerk öğrenen denmektedir. Uzaktan eğitim sisteminde ve yaşam boyu öğrenmede özerk öğrenme ve özerk öğrenen kavramları çok önemlidir. Eğitimciler uzaktan eğitim sistemindeki temel bileşenleri sekiz ana süreç olarak belirtmişlerdir. Bunlar sırasıyla; (Holmberg, 2000: 145), bireyin öğrenmesi, dersin planlanması, ders materyallerinin geliştirilmesi, eğitsel iletişimin sağlanması, öğrenenlere rehberlik edilmesi, dersin geliştirilmesi, ders materyallerinin dağıtılması gibi süreçlerin yönetilmesi, uzaktan eğitim için uygun organizasyon yapısının yaratılması ve sistemin işlevselliğinin değerlendirilmesidir.

Bütün bu saydığımız öğelerin içinde ise en önemli öğeyi öğrenenler oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim sisteminden yararlanmak isteyen katılımcı özellikleri (yaş, meslek vb.), örgün ya da yaygın eğitim kurumlarındaki birey özelliklerine göre daha geniş bir hedef kitleye sahiptir. Uzaktan eğitime katılan öğrenenlerin bazı kişisel özelliklere sahip olmaları sistemin başarısını arttırabilmektedir. Katılımcıların; özerk öğrenen, kendi öğrenme süreçlerini planlayan, uygulayan ve değerlendiren bunların yanı sıra nasıl öğrendiğine yönelik öğrenme stili bilgisine sahip, kendi sorumluluğundaki öğrenme etkinliklerinde karşılaştığı engelleri aşmaya yönelik stratejiler geliştiren bağımsız birey özelliklerini sergilemeleri, uzaktan eğitim programlarının hedeflerine ulaşmasında önemlidir. Bu bağlamda, uzaktan eğitimden yararlanan katılımcıların daha çok öz denetimli olmaları önemli görülebilir (Demirel, 1998: 267). Holmberg'e göre, uzaktan eğitimde öğrenenlere programları özgür seçme olanakları sunularak onların özerkliği ve isteyerek çalışmaları desteklenmelidir.

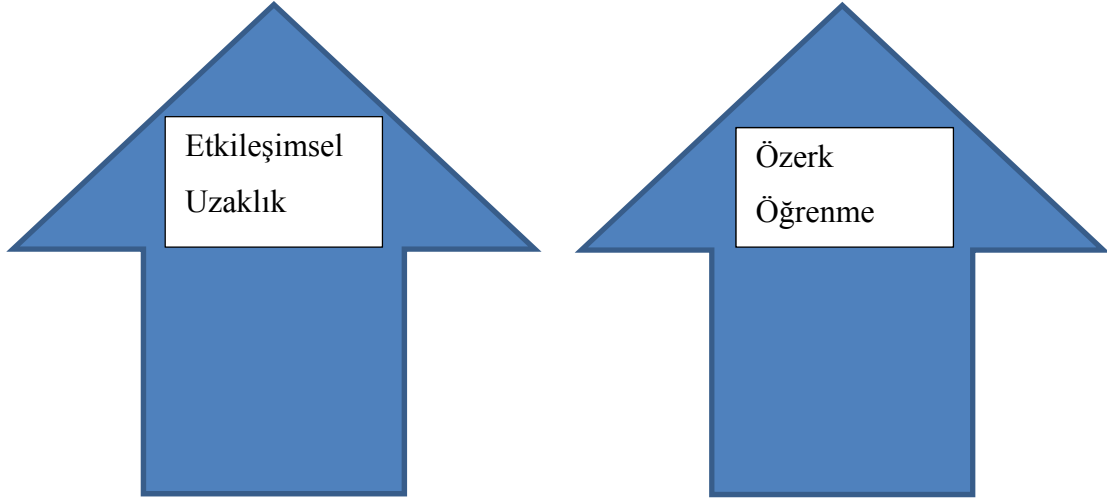
Charles Wedemeyer (1971), uzaktan eğitimde özerk öğrenmenin önemini, "uzaktan eğitimin temeli öğrenenin bağımsızlığıdır" sözü ile anlatmaktadır. Öğrenen bağımsızlığını ve bu bağımsızlığı uygulama yolu olarak teknoloji kullanımının

benimsenmesini içeren uzaktan eğitim sisteminin sahip olması gereken bazı özellikleri olduğunu belirtmiştir.

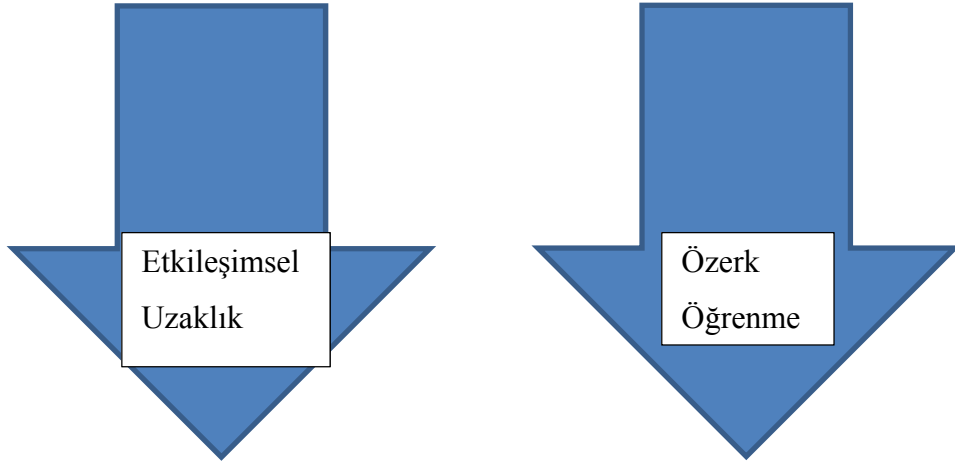
- Öğrenen zamandan ve mekandan bağımsız olmalıdır,
- Öğrenen kendi öğrenme sorumluluğunu almalı, öğrenme bireyselleştirilmelidir,
- Öğrenen kendine uygun öğrenme stratejilerini, metotlarını seçebilmelidir,
- Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalı ve buna göre öğrenme fırsatları sunulmalıdır,
- Öğrenenlerin değerlendirilme aşamasında zaman, mekan ve yöntem gibi sınırlılıklar ortadan kaldırılmalıdır.

Uzaktan eğitimin kuramlarını incelediğimizde, Moore'un 1973 yılında ortaya koyduğu "Etkileşimsel uzaklık ve öğrenen özerkliği teorisi" uzaktan eğitimde özerk öğrenmenin önemini vurgulamaktadır (bkz.Şekil,4-5). Moore'a göre uzaktan eğitim öğrenen yönetiminde ve öğretene yönetiminde olmak üzere ikiye ayrılır ve özellikle iki değişken üzerinde durmaktadır: (a) Öğretene ve öğrenen arasındaki uzaklık, (b) öğrenen sorumluluğu ve kararlılık

Etkileşimsel uzaklık uzaktan eğitimde öğrenen ve öğretene arasındaki kavramsal alandır. Moore (1997), etkileşimsel uzaklığın, sadece öğrenen ve öğretene arasındaki coğrafi uzaklık değil, daha önemlisi pedagojik bir düşünce olduğunu belirtmiştir. Bu düşünce, zaman veya mesafe kaynaklı uzaklıklar ile ortaya çıkan öğrenen-öğretene iletişimdeki evrendir. Etkileşimsel uzaklık genel olarak diyalog, yapı ve öğrenen özerkliği üzerine kurulmuştur. Öğrenme sürecini yorumlayacak ve anlamlandırarak olan öğrenen, süreçteki diyalog ve yapı üzerinde ilerleyecektir. Bu bağlamda öğrenen, özerk öğrenme becerilerinden yararlanacaktır.



Şekil 4. Etkileşimsel Uzaklık ve Özerklik Arasındaki İlişki: 1



Şekil 5. Etkileşimsel Uzaklık ve Özerklik Arasındaki İlişki: 2

Şekil 4 ve 5 'te görüldüğü gibi etkileşimsel uzaklık arttıkça, özerk öğrenme yani bireyselleşme artar. Etkileşimsel uzaklık azaldıkça, özerk öğrenme azalır.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda bir sonraki başlıkta Türkiye'de uzaktan eğitimde yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerine dair alanyazında yapılan çalışmalar açıklanacaktır.

3.3.Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Yabancı Dil Öğreniminde

Özerk Öğrenme Becerileri İle İlgili Alanyazında Yapılan Çalışmalar

Geleneksel ve uzaktan eğitimde öğrenme ve öğrenen açısından özerk öğrenme becerileri büyük öneme sahiptir. Bu nedenle sağlıktan, hukuka kadar birçok alanda özerk öğrenme becerilerine yönelik yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmada alanla ilgili alanyazın çalışması yapılmıştır. Ancak, Türkiye’de eğitim alanında özerk öğrenme becerileri üzerine yapılan çalışmalar ya ikinci yabancı dil öğreniminde ya da yüzyüze eğitim alanında yapılmıştır. Uzaktan eğitimde özerk öğrenme konusuna dair Türkiye’de yapılmış bir çalışma bulunmamıştır. Yapılan çalışmaya en yakın olarak Anadolu Üniversitesi’nden 2005 yılında Özgür Yıldırım’ın yüksek lisans tezi bulunmuştur. Özgür Yıldırım “İngilizce Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenci ve Geleceğin Öğretmenleri Olarak Otonom Öğrenme İle İlgili Görüş ve Davranışları” adlı tezinde örgün İngilizce Öğretmenliği bölümündeki 1. ve 4. sınıftaki öğrenenler ile bir anket araştırması yapmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, 1. ve 4. sınıf İngilizce Öğretmenliği öğrenenleri arasında otonom öğrenme ile ilgili görüş ve davranışlar açısından öğrenen ve geleceğin öğretmenleri olarak çok fazla fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitimde özerk öğrenme becerilerine dair ya da uzaktan eğitimde özerk öğrenme becerilerini tespit etmeye yönelik herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Sonuç olarak, ülkemizde konu ile ilgili alanyazında yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Buna karşın Dünya’da konu ile ilgili çalışmaların daha fazla olduğu söylenebilir.

3.4.Dünyada Uzaktan Eğitimde Yabancı Dil Öğreniminde

Özerk Öğrenme Becerileri İle İlgili Alanyazında Yapılan Çalışmalar

Dünyada yabancı dil öğreniminde uzaktan eğitim ve özerk öğrenme becerileri üzerine yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Öncelikle Moore, Wedemeyer ve Keegan’ın çalışmaları başta olmak üzere uzaktan eğitim ve özerk öğrenme konusu birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır.

Maureen S. Andrade ve Ellen L.Bunker (2009), “ Öz-Yönetimli Uzaktan Dil Öğrenimi için bir Model Önerisi” isimli çalışmasında özerk öğrenme ve özerk öğrenen kavramlarının uzaktan eğitimde çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir.

Linda Murphy(2008), “Öğrenen Özerkliğini Desteklemek: Fransızca, Almanca ve İspanyolca Uzaktan Öğrenenlerde Uygulamaların Denenmesi” üzerine çalışmıştır. Yaptığı çalışmada özerk öğrenmenin nasıl desteklenebileceğinden ve desteklenmesi gerektiğinden bahsetmektedir.

Ozana Ural(2007), “Uzaktan Eğitimden Mezun Olmuş Öğrenenlerin Davranışları, Eğitim Teknolojileri ve Bağımsız Öğrenme” üzerine bir makale yazmıştır. Artan öğrenen sayısı ve gelişen teknoloji ile birlikte geleneksel üniversitelerin öğrenenlere yetememesinden dolayıyla uzaktan eğitimden, teknolojiden ve özerk öğrenme becerilerinden yararlanması gerektiğini anlatmaktadır.

Stella Hurd(2005) “Uzaktan Dil Öğrenen ve Özerk Öğrenme” üzerine çalışmıştır. Uzaktan dil öğreniminde özerk öğrenmenin önemini anlatmaktadır.

Cynthia J White (2004), “Uzaktan Eğitimde Bağımsız Dil Öğrenimi: Güncel Sorunlar ‘konulu çalışmasını Bağımsız Öğrenme Konferansı’nda sunmuştur. Bağımsız öğrenme ve özerk öğrenme, uzaktan dil öğrenimi gibi konularda genel olarak yaşanan aksaklıklardan bahsetmektedir.

Alisa Vanijdee(2003),”Tayland Uzaktan İngilizce Öğrenenleri ve Özerk Öğrenme” konulu çalışmasında, özerk öğrenmeyi yaygınlaştırmak için bir model önerisinde bulunmaktadır.

Paul Bouchard-Linda Kalman(1998) “Uzaktan Eğitim ve Öğrenen Özerkliği: Teorik Tanımlar” adlı kitapta uzaktan eğitimin tanımı, özerk öğrenme, esnek öğrenme, öz-yönelimli öğrenim gibi kavramların tanımları yer almaktadır.

John,T.E.Richardson(1998), “ Yüksek Öğrenimde Alanda Bağımsızlık ve Uzaktan Öğrenme Durumunu” konu almıştır. Yükseköğrenimlerini sürdüren yetişkinler için uzaktan ve özerk öğrenmeyi tanımlamıştır.

Kasworn,C.E ve Bing.Y(1992), “Uzaktan Eğitimde Yetişkin Öğrenenlerin Özerk Öğrenme ve Öz-Yönelimli Öğrenmelerinin Gelişimi” üzerine Tayland da bir çalışma yapmışlardır.

Michael G.Moore(1987), “Uzaktan Eğitim ve Öz-Yönelimli Öğrenme”yi yetişkin eğitimi bağlamında anlatmıştır. Özerk öğrenmenin yetişkin eğitimindeki yerinden söz etmektedir.

Desmond Keegan(1986), Uzaktan Eğitime ait kuramlar üzerine çalışmıştır. Uzaktan eğitim kuramlarını 3’e ayırmıştır ve bunlardan ilki “Öğrenenin Bağımsızlığı ve Otonomisi “kuramıdır.

Yukarıda özetlendiği gibi yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerine Dünya’da daha fazla önem verildiği görülmektedir.

Üçüncü Bölüm

Uzaktan İÖLP' de Öğrenenlerin Yabancı Dil (İngilizce) Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri

1. Araştırma Konusu

Hem örgün, hem de yaygın eğitimde önemli bir yere sahip olan özerk öğrenme becerileri kazanımları araştırmamızın temel konusunu oluşturmaktadır. Bu araştırmada uzaktan öğrenenlerde yabancı dil öğretiminde özerk öğrenme becerileri kazanımları araştırılmıştır. Merkezi, açık ve uzaktan eğitim veren Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde yer alan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı söz konusu bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP), 2000 yılında Anadolu Üniversitesi ile T.C. Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılan protokol ile başlatılan bir lisans programıdır. Bu lisans programı karma öğrenme modeline dayalı olarak yürütülmektedir. Bu kapsamda programın ilk iki yılı kısmen yüz yüze öğretime son iki yılı ise çevrimiçi derslere dayalı olarak uzaktan yapılmaktadır. Söz konusu bu lisans programı örgün öğretim veren eğitim fakültelerinde yer alan İngilizce öğretmenliği lisans programlarına eşdeğerdir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans programına kayıtlı 2.sınıf öğrenenlerinin yabancı dil öğreniminde(İngilizce) özerk öğrenme becerilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans programında okuyan öğrenenler kısmen yüz yüze yapılan ilk iki yıldan sonra son iki yıl kitap dışında tamamen çevrimiçi derslerle desteklenerek uzaktan eğitim almaktadırlar. Söz konusu bu durum öğrenenlerin özerk öğrenme becerilerine son iki yıl daha fazla sahip olmalarını gerektirmektedir. Buna bağlı olarak 2.sınıfa kadar gelen öğrenenlerin yabancı dil öğreniminde (İngilizce) özerk öğrenme becerisine sahip olup olmamaları önem taşımaktadır. Çünkü yapılan bu çalışma ile elde edilen sonuçlar bize öğrenenlerin son iki yıldaki performanslarına nasıl etki edebileceğini göstermesi bakımından bir benzetim (simülasyon) görevi yapacaktır.

Uzaktan eğitim alan AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı öğrenenlerinin yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerinin tespit edilmesi, aynı zamanda alanyazına katkı sağlanması açısından da ayrıca önemlidir.

3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Victoria Chan'ın 2002 yılında yapmış olduğu "Autonomous Language Learning: Hong Kong Tertiary Students' Attitudes and Behaviours" adlı anket çalışmasına dayalı olarak yapılmıştır. Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2.sınıf öğrenenlerine güz dönemi (3.dönem)sonunda anket uygulanmıştır.

4. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini Anadolu Üniversitesi uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2.sınıf yüz yüze ders alan 960 öğrenendir. Araştırmanın örneklemini Eskişehir'de yüz yüze ders alan 660 2.sınıf öğreneninden oluşmaktadır. Ancak yapılan ankete 162 öğrenen cevap vermiştir.

5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan bu çalışma Anadolu Üniversitesi 2011-2012 öğretim yılı uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Eskişehir'de yüz yüze ders alan 2.sınıf öğrenenleri ile sınırlıdır. Bir başka sınırlılık ise; bu çalışma zaman ve bütçe kısıtı nedeniyle sadece Eskişehir'de uygulanmıştır.

6. Araştırma Soruları

Uzaktan eğitim alan öğrenenler genellikle herhangi bir mekân ve zaman kısıtlamasına bağlı kalmak istemediklerinden bu eğitim modelini seçmektedirler. Ancak bu öğrenme sürecinde kendi öğrenmelerinden öğreten değil kendileri sorumludurlar. Kendi kendine öğrenmeyi sağlayan özerk öğrenme becerilerine öncelikle buldukları sistemde başarılı olabilmek için sahip olmalıdırlar. Ancak öğrenenlerin geldikleri eğitim çevresi, yaşı ve cinsiyeti gibi faktörler özerk öğrenme becerilerine farklı düzeyde sahip olmalarına yol açmaktadır. Buna bağlı olarak oluşturulan araştırma soruları;

- 1) Uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2.sınıf öğrenenlerinin özerk öğrenme becerilerini kazanımları nedir?
 - 1.1. Özerk öğrenme kazanımlarından sorumluluk düzeyi nedir?
 - 1.2. Özerk öğrenme kazanımlarından becerileri düzeyi nedir?
 - 1.3. Özerk öğrenme kazanımlarından motivasyon düzeyi nedir?
 - 1.4. Özerk öğrenme kazanımlarından aktivitelere katılım düzeyi nedir?
- 2) Özerk öğrenme becerileri ile cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türü arasında ilişki var mıdır?
 - 2.1. Özerk öğrenme kazanımlarından sorumluluk ile cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türü arasında ilişki var mıdır?
 - 2.2. Özerk öğrenme kazanımlarından beceriler ile cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türü arasında ilişki var mıdır?
 - 2.3. Özerk öğrenme kazanımlarından motivasyon ile cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türü arasında ilişki var mıdır?
 - 2.4. Özerk öğrenme kazanımlarından aktiviteler ile cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türü arasında ilişki var mıdır?

7. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Yabancı dildeki özerk öğrenme becerisinin AÖF İÖLP 2.sınıf öğrenenlerde ne düzeyde olduğu ve hangi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği anket araştırması ile ölçülmüştür. Literatür taraması ve uzman görüşleri sonucunda elde edilen bilgiler ışığında kullanılan anket formu araştırmanın veri toplama aracını oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunun birinci bölümünde; öğrenenlerin öğrenme sürecinde aldıkları sorumluluklar, ikinci bölümünde sorumluluklarını yerine getirebilmek için sahip oldukları beceriler, üçüncü bölümünde öğrenme sürecindeki motivasyonları, son bölümde ise kendi kendilerine öğrenmelerine olanak sağlayan aktiviteleri ne kadar sıklıkta yaptıklarına yönelik sorular yer almaktadır. Anket 5’li likert tipidir. Bu araştırmada 660 anket formu dağıtılmış, tanınan süre sonunda 162 tanesi cevaplanmış olarak geri alınabilmektedir. Araştırmacı tarafından toplanan anket formlarındaki verilere rahat ulaşabilmek için uygulama sonrasında anket formlarının her birine bir sayı ve anket formlarını oluşturan maddelerin her birine bir kod verilmiş ve analizlerde SPSS

18. paket programı kullanılmıştır. Tüm analizler geçerli olan anket sayısı üzerinden yapılmıştır.

7.1.Çalışmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Ankette bulunan bütün bölümler için güvenilirlik testi yapılmıştır. Ankette yer alan bölümlere verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann-U Whitney Testi ile ölçülmüştür.

Mann- U Whitney Testi: Niceliksel ölçekli gözlemleri verilen iki örneklemin, aynı dağılımdan gelip gelmediğini incelemek için kullanılan parametrik olmayan istatistiksel bir testtir.

Ankette yer alan bölümlerdeki sorular ile öğrenenlerin yaşları ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal-Wallis Testi ile değerlendirilmiştir.

Kruskal-Wallis Testi: , İstatistik bilim dalında Kruskal-Wallis sıralamalı tek-yönlü varyans analizi gruplar arası anakütle medyanlarının eşitliğini sınamak amacı ile kullanılan bir parametrik olmayan istatistik sınavıdır. Matematiksel olarak ayrı olmakla beraber, tek yönlü varyans analizinin bir değişik şekli olarak görülebilir. Diğer bir görüşe göre Mann-U Whitney sınavının 3 veya daha çoklu gruplara genişletilmesidir. Kruskal-Wallis sıralamalı tek-yönlü varyans analizinin amacı içinde g tane grup bulunan bir anakütlenin grup medyanlarının eşit olup olmadığını araştırmaktır(Sidney Siegel; N. John Castellan, Jr.1988).

8. Araştırmanın Bulguları

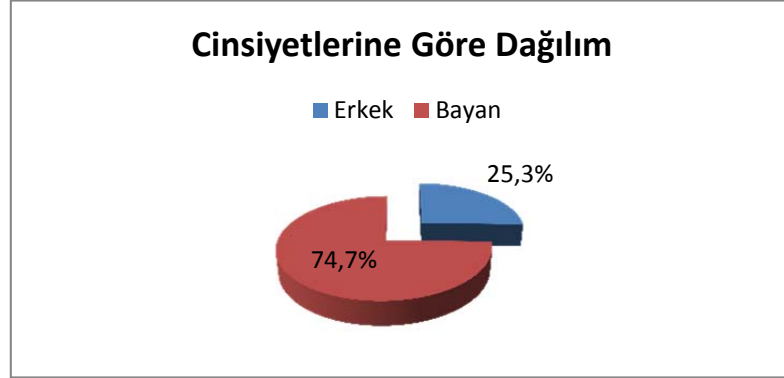
8.1.Araştırma Örneklemi ile İlgili Demografik Bulgular

Araştırmaya katılarak anket formunu dolduran 162 öğrenenin cinsiyet, yaş ve mezun oldukları lise türü gibi özellikler araştırma örneklemi ile ilgili demografik bulgular başlığı altında açıklanacaktır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	41	25,3
Bayan	121	74,7
Toplam	162	100

Tablo 2’de de görüldüğü gibi ankete katılan öğrenenlerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında %25,3’ünün erkek, %74,7’sinin bayan öğrenenlerden oluştuğu görülmektedir. Tüm katılımcılara göre cinsiyet ayırımına baktığımızda ise 41 erkek, 121 bayan öğrenen vardır.



Şekil6. Cinsiyetlerine Göre Dağılım

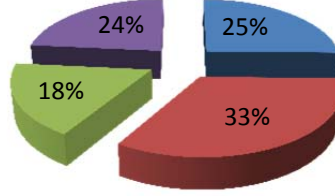
Ankete katılan tüm katılımcıların yaşa göre dağılımlarına bakıldığında, %25,3’ü 21 yaşında veya 21 yaşından küçük, %33,3’ü 22-23, %17,9’u 24-25, %23,5’i 26 ve üzeri yaş grubu aralığında olduğu görülmektedir. Şekil 7’de bulunan yaş dağılım grafiğine baktığımızda 22 - 23 yaş aralığında bulunan öğrenenlerin %33 gibi bir oran ile en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Dağılımları

Yaş Grupları	Frekans	Yüzde
<= 21	41	25,3
22 – 23	54	33,3
24 – 25	29	17,9
26+	38	23,5
Toplam	162	100

Yaş Gruplarına Göre Dağılım

■ ≤ 21 ■ 22 – 23 ■ 24 – 25 ■ 26+



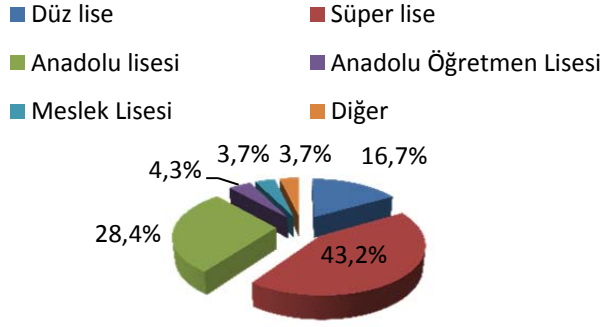
Şekil7. Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Ankete katılan öğrenenlerin mezun oldukları lise türü sorusuna vermiş oldukları cevaplara bakıldığında, %16,7 'sinin düz lise, %43,2 'sinin süper lise, %28,4'ünün Anadolu lisesi, %4,3'ünün Anadolu öğretmen lisesi, %3,7'sinin meslek lisesi ve %3,7'sinin diğer lise türünden mezun oldukları sonucu elde edilmiştir. Tablo 4'de görüldüğü gibi araştırma örneklemini oluşturan öğrenenlerden 70'i süper lise (162 öğrenenden 70 tanesinin) mezunudur. Bir başka ifadeyle, şekil 8'de de görüldüğü gibi örneklemin %43,2'si süper lise mezunlarından oluşmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türü

Lise türü		
Lise türü	Frekans	Yüzde
Düz lise	27	16,7
Süper lise	70	43,2
Anadolu lisesi	46	28,4
Anadolu Öğretmen Lisesi	7	4,3
Meslek Lisesi	6	3,7
Diğer	6	3,7
Toplam	162	100

Lise Türüne Göre Dağılım



Şekil 8. Lise Türüne Göre Dağılım

8.2.Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri

(Sorumluluklar, Beceriler, Aktiviteler ve Motivasyon) ile İlgili Bulgular

8.2.1.Özerk öğrenme kazanımlarından sorumluluğa ait bulgular

Söz konusu ankette yer alan sorumluluklar bölümünde öğrenenlerin kendi öğrenme sorumluluğunu ne derece aldığını ve ne derece öğretim elemanına verdiğini gösteren ifadeler yer almaktadır. Öncelikle sorumluluk bölümüne ait güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0.7'den büyük olması beklenir, bu değerden düşük α değerleri anketin zayıf güvenilirliği olduğunu gösterir, $\alpha > 0.8$ olması ise anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ankette yapılan sorumluluklar bölümüne ait 13 adet sorunun güvenilirliği ölçülmüş ve cronbach alpha değeri=0,714 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre yapılan anketin sorumluluklar bölümü yüksek iç tutarlılığa sahiptir.

Güvenirlik		
Cronbach's Alpha	Standart Sapma	N
0,714	0,724	13

Anketi yanıtlayan katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini belirlemeye yönelik olan ifadelere verdikleri yanıtların ayrıntılı olarak saptanması amacıyla ankete ilişkin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma oranları incelenmiştir. Tablo 5-5a ile 6-6a incelendiğinde genel olarak katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerinin belirlenmesinde sorumluluk ile ilgili kişisel görüşlerini belirlemeye yönelik ankete ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir.

Tablo 5. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar – Öğrenenler)

İngilizce sınıflarında sorumluluk kimde olmalı; öğrenenler	Ortalama	Standart sapma	N
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	3,7	0,797	162
2. Sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	3,96	0,787	162
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi artırmak	4,35	0,894	162
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	2,83	1,138	162
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	4	0,926	162
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	3,9	0,882	162
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	3,85	0,979	162
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	3,88	0,911	162
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	4,07	0,975	162
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	3,47	0,985	162
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	3,69	1,134	162
12. derslerinizi değerlendirmek	3,74	1,101	162
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	2,99	1,231	162

Tablo 5a. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar – Öğrenenler)

ÖĞRENENLER	1 Hiç		2 Çok az		3 Biraz		4Çoğunlukla		5Tamamen	
	Kişi	N%	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %
Ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	3	1.9%	8	4.9%	41	25.3%	93	57.4%	17	10.5%
Sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	0	0.0%	8	4.9%	29	17.9%	86	53.1%	39	24.1%
İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	3	1.9%	5	3.1%	13	8.0%	53	32.7%	88	54.3%
İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	22	13.6%	42	25.9%	51	31.5%	35	21.6%	12	7.4%
Daha fazla çalışmanızı sağlamak	5	3.1%	5	3.1%	24	14.8%	79	48.8%	49	30.2%
İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	3	1.9%	6	3.7%	36	22.2%	77	47.5%	40	24.7%
Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	5	3.1%	10	6.2%	31	19.1%	74	45.7%	42	25.9%
İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	2	1.2%	8	4.9%	42	25.9%	66	40.7%	44	27.2%
Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	4	2.5%	6	3.7%	29	17.9%	58	35.8%	65	40.1%
İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	7	4.3%	18	11.1%	48	29.6%	70	43.2%	19	11.7%
Öğrenmenizi değerlendirmek	12	7.4%	12	7.4%	29	17.9%	71	43.8%	38	23.5%
Derslerinizi değerlendirmek	7	4.3%	16	9.9%	34	21.0%	60	37.0%	45	27.8%
Sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	28	17.3%	24	14.8%	47	29.0%	48	29.6%	15	9.3%

Tablo 5/5a’da görüldüğü gibi öğrenenlerin verdikleri yanıtlara göre öğrenme sürecinde çoğunlukla kendilerinin sorumluluk aldıkları söylenebilir. Özellikle tablo 5’de yer alan sorulara verilen cevapların ortalamalarına baktığımızda 4,35 ortalama ile “İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak”, 4 ortalama ile “daha fazla çalışmanızı sağlamak” ve 4,07 ortalama ile “her bir aktiviteye ne kadar zaman ayıracağınıza karar vermek” ifadelerinde kendilerini sorumlu hissettiklerini ancak, 2,83 ortalamaya sahip olan “İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek” ve 2,99 ortalamaya sahip olan “sınıf dışında ne öğreneceklerinize karar vermek” ifadelerinde öğrenenlerin daha az sorumluluk aldıkları görülmektedir.

Öğretim elemanının ne derecede sorumluluk alması gerektiğine dair verilen yanıtlar ise tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar- Öğretim Elemanı)

İngilizce sınıflarında sorumluluk kimde olmalı; öğretim elemanı	Ortalama	Standart sapma	N
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	4,16	1,045	162
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	2,91	1,189	162
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	4,22	0,989	162
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	2,67	1,235	162
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	4,21	0,981	162
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	2,67	1,152	162
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	4,32	0,923	162
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	3,19	1,105	162
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	4,21	1,042	162
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	3,29	1,135	162
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	4,15	0,907	162
12. derslerinizi değerlendirmek	4,17	1,067	162
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	2,79	1,155	162

Tablo 6a. Tanımlayıcı İstatistikler (Sorumluluklar- Öğretim Elemanı)

ÖĞRETİM ELEMANI	1 Hiç		2 Çok az		3 Biraz		4Çoğunlukla		5Tamamen	
	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %
1.Ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	6	3.7%	6	3.7%	23	14.2%	48	29.6%	79	48.8%
2.Sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	23	14.2%	37	22.8%	50	30.9%	36	22.2%	16	9.9%
3.İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	6	3.7%	4	2.5%	17	10.5%	57	35.2%	78	48.1%
4.İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	35	21.6%	40	24.7%	43	26.5%	31	19.1%	13	8.0%
5.Daha fazla çalışmanızı sağlamak	5	3.1%	6	3.7%	16	9.9%	58	35.8%	77	47.5%
6.İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	31	19.1%	42	25.9%	45	27.8%	37	22.8%	7	4.3%
7.Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	4	2.5%	5	3.1%	12	7.4%	55	34.0%	86	53.1%
8.İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	16	9.9%	24	14.8%	50	30.9%	58	35.8%	14	8.6%
9.Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	6	3.7%	6	3.7%	20	12.3%	46	28.4%	84	51.9%
10.İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	17	10.5%	17	10.5%	49	30.2%	60	37.0%	19	11.7%
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	0	0.0%	9	5.6%	29	17.9%	53	32.7%	71	43.8%
12.Derslerinizi değerlendirmek	7	4.3%	7	4.3%	17	10.5%	51	31.5%	80	49.4%
13.Sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	30	18.5%	29	17.9%	57	35.2%	37	22.8%	9	5.6%

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrenenlerin verdikleri cevaplara göre 4,16 ortalama ile “ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak”, 4,22 ile “İngilizce öğrenmeye karşı

ilgilinizi arttırmak”, 4,21 ile “daha fazla çalışmanızı sağlamak”, 4,32 ile “bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek”, 4,21 ile “ her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek”, 4,15 ile “öğrenmenizi” ve 4,17 ile “ derslerinizi değerlendirmek” konusunda tamamen öğretim elemanını sorumlu tuttuğunu söyleyebiliriz. Ancak, 2,91 ortalama ile “Sınıf dışındaki ne öğrenileceğine karar vermek”, 2,67 ile “İngilizcede zayıf olduğunuz yönlerinizi belirlemek” ve 2,79 ile “sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek” konusunda ise sorumluluğu az miktarda öğretim elemanında görmektedirler.

Sonuç olarak tablo 5/5a, 6/6a karşılaştırıldığında öğrenenlerin ne derecede sorumluluk aldıklarına dair sorulan sorularda aşağıda yer alan iki madde için kendilerini de az sorumlu gördükleri sonucuna varılmıştır. Buradan yola çıkarak, 162 öğrenenden 51’i “İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek, 47’si ise sınıf dışında ne öğreneceklerine karar vermek” konusunda biraz sorumluluk alma becerisine sahip olduklarından öğrenenler yeterli düzeyde sorumluluk alma bilincine sahip değildir.

8.2.2.Özerk öğrenme kazanımlarından becerilere ait bulgular

Öğrenenlerin özerk öğrenmeyi öğrenme ve özerk öğrenen olabilmeleri için bazı yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu yetenekler bazen doğuştan olabileceği gibi sonradan da kazanılabilir. Bir öğrenen olarak öğrenme hedeflerini belirleyebilme, kendi öğrenme sürecini yönlendirme ve değerlendirebilme gibi becerilere yönelik sorular bu anketin 2. Bölümünü oluşturmaktadır. Beceriler bölümünde yer alan ifadelerin güvenilirliğine baktığımızda Cronbach’s Alpha değeri oldukça yüksek 0,846 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre, yapılan anketin beceriler bölümü oldukça yüksek iç tutarlılığa sahiptir.

Güvenirlilik		
Cronbach's Alpha	Standart Sapma	N
0,846	0,856	11

Anketi yanıtlayan katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini belirlemeye yönelik olan ifadelerine verdikleri yanıtların ayrıntılı olarak saptanması amacıyla ankete ilişkin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma oranları incelenmiştir. Tablo 7/7a incelendiğinde genel olarak katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerinin belirlenmesindeki becerileri ile ilgili kişisel görüşlerini belirlemeye yönelik ankete ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir.

Tablo 7. Tanımlayıcı İstatistikler (Beceriler)

Size bir fırsat verilseydi, aşağıda verilen sorumlulukları yerine getirmekte ne kadar iyi olacağınızı düşünürdünüz;	ortalama	Standart sapma	N
14. sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek	3,85	0,85	162
15. sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek	3,88	0,837	162
16. sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek	3,9	0,861	162
17. sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek	3,78	0,917	162
18. sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek	3,88	0,983	162
19. sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek	3,67	0,945	162
20. öğrenmemizi değerlendirmek	3,95	0,911	162
21. dersimizi değerlendirmek	3,93	0,962	162
22. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	4,13	0,835	162
23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	3,93	0,93	162
24. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek?	3,89	0,912	162

Tablo 7a. Tanımlayıcı İstatistikler (Beceriler)

BECERİLER	1 Çok Zayıf		2 Zayıf		3 Orta		4 İyi		5 Çok İyi	
	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %
14. Sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek	2	1.2%	7	4.3%	39	24.1%	79	48.8%	35	21.6%
15. Sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek	1	0.6%	4	2.5%	49	30.2%	67	41.4%	41	25.3%
16. Sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek	2	1.2%	4	2.5%	45	27.8%	69	42.6%	42	25.9%
17. Sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek	2	1.2%	10	6.2%	47	29.0%	65	40.1%	38	23.5%
18. Sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek	5	3.1%	5	3.1%	44	27.2%	59	36.4%	49	30.2%
19. Sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek	1	0.6%	17	10.5%	50	30.9%	60	37.0%	34	21.0%
20. Öğrenmemizi değerlendirmek	3	1.9%	9	5.6%	26	16.0%	79	48.8%	45	27.8%
21. Dersimizi değerlendirmek	5	3.1%	6	3.7%	33	20.4%	70	43.2%	48	29.6%
22. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	0	0.0%	7	4.3%	26	16.0%	68	42.0%	61	37.7%
23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	2	1.2%	9	5.6%	37	22.8%	65	40.1%	49	30.2%
24. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek?	2	1.2%	8	4.9%	41	25.3%	66	40.7%	45	27.8%

Tablo 7/7a’da görüldüğü gibi öğrenenlerin beceriler bölümündeki ifadelerine verdikleri yanıtlar sonucunda genel olarak iyi düzeyde beceriye sahip oldukları görülmektedir.

8.2.3. Özerk öğrenme kazanımlarından motivasyona ait bulgular

Alanyazın incelendiğinde yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerisi yüksek olan bireylerin motivasyonlarının da yüksek olduğu görülmüştür. Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2.sınıf öğrenenlerin “öğrenme sürecinde kendilerini ne kadar motive olmuş hissettikleri” sorusu anketin üçüncü bölümünde onlara yöneltilmiştir. Anketi yanıtlayan katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme sürecindeki motivasyonlarını belirlemeye yönelik olan soruya verdikleri yanıtın ayrıntılı olarak saptanması amacıyla ankete ilişkin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma oranları incelenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların motivasyonları hakkında genel ortalamalar görülmektedir.

Tablo 8. Motivasyon

25.kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Kişi	%
1 motive olmamış	6	3,7
2 düşük derecede motive olmuş	16	9,9
3 motive olmuş	42	25,9
4 iyi derecede motive olmuş	65	40,1
5 yüksek derecede motive olmuş	33	20,4
Toplam	162	100

Anket yapılan 162 öğrenenden 6 ‘sı (%3,70) kendini motive olmamış, 16 ‘sı(%9,90) kendini düşük derecede motive olmuş, 42 ‘si(%25,90) motive olmuş ve 65’i (%40,10) iyi derecede motive olmuş olarak tanımlıyor. 33 kişisi ise (%20,40) yüksek derecede motive olmuştur. Sonuç olarak öğrenenlerin yabancı dil öğrenme sürecinde motivasyon düzeylerinde eksiklik olmadığı, kendilerini motive olmuş hissettikleri söylenebilir.

8.2.4. Özerk öğrenme kazanımlarından aktivitelere ait bulgular

Yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme sürecinde öğrenenlerin yaptığı aktiviteler onların özerk bir öğrenen olup olmadığını ya da özerk öğrenen olma sürecinde ne aşamada olduklarını göstermektedir. Öğrenenin kendi kendine dışarıdan aldığı destek ile öğrenmesini kolaylaştırıcı ders dışı aktiviteler anketin son bölümünü oluşturmaktadır. Film izlemek, günlük yazmak, İngilizce şarkılar dinlemek bu aktivitelerden birkaçını oluşturmaktadır. Söz konusu anketin aktiviteler bölümü için güvenilirlik testi yapıldığında bu bölümde yer alan ifadelerin oldukça yüksek iç tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür. Cronbach's Alpha değeri 0,829 olarak bulunmuştur.

Güvenirlilik		
Cronbach's Alpha	Standart Sapma	N
0,829	0,839	22

Anketi yanıtlayan katılımcıların yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini belirlemeye yönelik olan aktiviteler bölümünde yer alan ifadelere verdikleri yanıtların ayrıntılı olarak saptanması amacıyla ankete ilişkin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma oranları incelenmiştir. Tablo 9/9a incelendiğinde genel olarak katılımcıların yabancı dil öğreniminde katıldıkları aktiviteler ile ilgili görüşlerini içeren değerler görülmektedir.

Tablo 9. Tanımlayıcı İstatistikler (Aktiviteler)

Son akademik döneminizde ne kadar sıklıkta	Ortalama	Standart sapma	N
26. kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?	2,69	0,829	162
27. zorunlu olmayan ödevler yaptınız?	2,35	0,993	162
28. yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?	3,51	0,774	162
29. mektup arkadaşlarınıza İngilizce mektup yazdınız?	1,67	0,945	162
30. etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?	3,43	0,738	162
31. İngilizce gazete okudunuz?	2,69	0,936	162
32. İngilizce e-posta gönderdiniz?	2,41	1,145	162
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?	2,96	0,884	162
34. İngilizce televizyon programları izlediniz?	3,31	0,823	162
35. İngilizce radyo dinlediniz?	2,59	1,183	162
36. İngilizce şarkılar dinlediniz?	3,63	0,677	162
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?	2,85	1,035	162

38. arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?	2,94	0,865	162
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma yaptınız?	2,77	0,981	162
40. Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?	2,99	0,912	162
41. İngilizce film seyrettiniz?	3,59	0,646	162
42. İngilizce günlük yazdınız?	1,94	1,032	162
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?	2,92	1,039	162
44. Öğretim elemanlarınız istemeden tekrarlar yaptınız?	2,81	0,967	162
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz?	1,82	0,939	162
46. İngilizce kaynaklar topladınız(makale, broşür, etiket..gibi)	2,4	0,993	162
47. çalışmalarınız hakkında öğretim elemanını görmeye gittiniz?	1,98	1,03	162

Tablo 9a. Tanımlayıcı İstatistikler (Aktiviteler)

AKTİVİTELER	1 Hiçbir zaman		2 Nadiren		3 Bazen		4 Sık Sık	
	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %	Kişi	N %
26. Kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?	15	9.3%	43	26.5%	81	50.0%	23	14.2%
27. Zorunlu olmayan ödevler yaptınız?	42	25.9%	41	25.3%	60	37.0%	19	11.7%
28. Yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?	5	3.1%	13	8.0%	38	23.5%	106	65.4%
29. Mektup arkadaşlarınıza İngilizce mektup yazdınız?	96	59.3%	34	21.0%	21	13.0%	11	6.8%
30. Etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?	4	2.5%	12	7.4%	57	35.2%	89	54.9%
31. İngilizce gazete okudunuz?	20	12.3%	44	27.2%	65	40.1%	33	20.4%
32. İngilizce e-posta gönderdiniz?	46	28.4%	44	27.2%	32	19.8%	40	24.7%
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?	8	4.9%	42	25.9%	60	37.0%	52	32.1%
34. İngilizce televizyon programları izlediniz?	5	3.1%	22	13.6%	52	32.1%	83	51.2%
35. İngilizce radyo dinlediniz?	42	25.9%	34	21.0%	35	21.6%	51	31.5%
36. İngilizce şarkılar dinlediniz?	2	1.2%	12	7.4%	30	18.5%	118	72.8%
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?	20	12.3%	40	24.7%	46	28.4%	56	34.6%
38. Arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?	6	3.7%	47	29.0%	59	36.4%	50	30.9%
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma yaptınız?	20	12.3%	41	25.3%	58	35.8%	43	26.5%
40. Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?	13	8.0%	29	17.9%	67	41.4%	53	32.7%
41. İngilizce film seyrettiniz?	1	0.6%	11	6.8%	41	25.3%	109	67.3%
42. İngilizce günlük yazdınız?	74	45.7%	41	25.3%	30	18.5%	17	10.5%
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?	19	11.7%	37	22.8%	44	27.2%	62	38.3%
44. Öğretim elemanlarınız istemeden tekrarlar yaptınız?	22	13.6%	27	16.7%	72	44.4%	41	25.3%
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz?	78	48.1%	45	27.8%	29	17.9%	10	6.2%
46. İngilizce kaynaklar topladınız(makale, broşür, etiket..gibi)	35	21.6%	53	32.7%	49	30.2%	25	15.4%
47. Çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gittiniz?	70	43.2%	42	25.9%	33	20.4%	17	10.5%

Aktiviteler bölümünden elde edilen sonuçlara tablo 9’da genel olarak baktığımızda %1,67 ortalama ile “İngilizce mektup yazmak”, %1,82 ortalama ile “bireysel çalışma merkezine gitmek” ve %1,98 ortalama ile “çalışmalarınızı göstermek için öğretim elemanının yanına gitmek” maddelerinin en az yapılan aktiviteler olduğu tespit edilmiştir. En sık yapılan aktiviteler ise % 3,63ortalama ile “İngilizce şarkı dinlemek”, %3,59 ortalama ile “İngilizce film izlemek” ve %3,51ortalama ile “yeni ve anlamını bilmediği kelimeleri not almak” olduğu görülmektedir.

Tablo 9a’da ise tek tek en sık yapılan aktiviteleri incelediğimizde ise 162 katılımcıdan 118’inin İngilizce şarkıları sık sık dinlediğini, 109’unun İngilizce film sık sık izlediğini ve 106’sının yeni – anlamını bilmediği kelimeleri sık sık not aldığı sonucuna varılmıştır. Ancak, bu aktivitelerin aksine 162 katılımcıdan 96’sının“İngilizce mektup yazmak”, 78’inin “bireysel çalışma merkezine gitmek”, 74’ünün “İngilizce günlük yazmak” ve 70’inin “çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gitmek” maddelerine hiçbir zaman seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu sonuçlara göre öğrenenlerin görsel- işitsel aktiviteleri daha sık yaptıklarını fakat kişisel gelişim sağlayacak olan bireysel öğrenme aktivitelerine daha az katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

9. Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri ile Cinsiyet,

Yaş ve Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki İle İlgili Bulgular

9.1.Sorumluluklar İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne

Ait Bulgular

Yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerinden “sorumluluklar” bölümünde yer alan ifadelerle hem öğrenenler hem de öğretim elemanları açısından sorumluluk alma düzeyleri katılımcılara sorulmuştur. Her iki açıdan elde edilen veriler cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türüne göre ilişkilendirilmiş ve sonuçlar Tablo 10, 11, 12, 13, 14 ve 15’de özetlenmiştir.

9.1.1. Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile cinsiyet arasındaki

ilişkiye ait bulgular

Tablo 10’da belirtilen verilerin katılımcılara göre yapılan yorumu aşağıdaki gibidir. Mann-U Whitney testi sonucu alpha değeri:(P=significant) $0,752 > 0,05$ olduğundan sorumluluklar bölümünde bulunan 12.soru hariç tüm sorular ile öğrenenlerin cinsiyetleri

arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sorumluluk bölümüne verilen cevaplar cinsiyete göre farklılık olduğunu göstermemektedir. 12. soruda ise alpha (P değeri<0,05) 0,03<0,05 olduğundan öğrenenlerin cinsiyetleri ile dersleri değerlendirme dereceleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu sonuca göre, erkeklerin dersleri değerlendirme aşamasında aldıkları sorumluluk bayan öğrenenlere göre daha fazladır.

Tablo10. Sorumluluk ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğrenenler)

ÖĞRENENLER	cinsiyet	N	ortalama	P
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1.00 Erkek	41	83,28	0,752
	2.00 Bayan	121	80,9	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1.00 Erkek	41	78,84	0,645
	2.00 Bayan	121	82,4	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1.00 Erkek	41	84,6	0,805
	2.00 Bayan	121	80,45	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1.00 Erkek	41	79,99	0,646
	2.00 Bayan	121	82,01	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1.00 Erkek	41	78,82	0,429
	2.00 Bayan	121	82,41	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1.00 Erkek	41	86,16	0,235
	2.00 Bayan	121	79,92	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1.00 Erkek	41	74,44	0,166
	2.00 Bayan	121	83,89	
	Total	162		
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1.00 Erkek	41	89,79	0,285
	2.00 Bayan	121	78,69	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1.00 Erkek	41	87,87	0,475
	2.00 Bayan	121	79,34	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	1.00 Erkek	41	85,77	0,475
	2.00 Bayan	121	80,05	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	72,22	0,122
	2.00 Bayan	121	84,64	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	N	0,03*

	2.00 Bayan	121	77,04	
	Total	162		
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1.00 Erkek	41	87,41	0,335
	2.00 Bayan	121	79,5	
	Total	162		

*P<0.05 FARK ANLAMLI

9.1.2. Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk düzeyi ile cinsiyet arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 11’de görüldüğü gibi yabancı dil öğrenimi sürecinde öğrenenlerin öğretim elemanına ne kadar sorumluluk bıraktıklarına dair cevaplanan soruların sonuçları ile cinsiyetlerini kıyasladığımızda 6. Soru hariç diğerlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. 6.soruda ise P değeri 0,027 olduğundan “İngilizce dersinin hedeflerine karar vermek” maddesi erkek öğrenciler tarafından daha yüksek ortalamaya sahiptir. Buradan çıkan sonuca göre, bayan öğrenenlerin ders hedeflerine karar verme sorumluluğunu öğretim elemanına tamamen bırakmadığı, erkek öğrenenlerin ise bu sorumluluğu tamamen öğretim elemanından beklediği ortaya çıkmıştır.

Tablo11. Sorumluluk ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğretim Elemanı)

ÖĞRETİM ELEMANI	cinsiyet	N	ortalama	P
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1.00 Erkek	41	87,17	0,333
	2.00 Bayan	121	79,58	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1.00 Erkek	41	86,5	0,416
	2.00 Bayan	121	79,81	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1.00 Erkek	41	80,95	0,925
	2.00 Bayan	121	81,69	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1.00 Erkek	41	84,61	0,614
	2.00 Bayan	121	80,45	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1.00 Erkek	41	82,1	0,918
	2.00 Bayan	121	81,3	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1.00 Erkek	41	95,13	0,027
	2.00 Bayan	121	76,88	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1.00 Erkek	41	85,16	0,521
	2.00 Bayan	121	80,26	
	Total	162		
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1.00 Erkek	41	75,04	0,287
	2.00 Bayan	121	83,69	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1.00 Erkek	41	88,72	0,212
	2.00 Bayan	121	79,05	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak	1.00 Erkek	41	75,49	0,322

materyalleri seçmek	2.00 Bayan	121	83,54	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	90,78	0,117
	2.00 Bayan	121	78,36	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	88,02	0,263
	2.00 Bayan	121	79,29	
	Total	162		
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1.00 Erkek	41	81,49	0,998
	2.00 Bayan	121	81,5	
	Total	162		

9.1.3. Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile yaşları arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 12’de Kruskal Wallis testi ile sorumluluklar bölümünde yer alan sorular ile öğrenenlerin yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise $\text{Alpha}:0,172 > 0,05$ olduğundan öğrenenlerin sorumluluk alma dereceleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre, sorumluluk alma düzeyinin yaşa göre farklılık göstermediğini söyleyebiliriz.

Tablo12. Sorumluluk ile Yaş Arasındaki İlişki(Öğrenenler)

	Yas	N	ortalama	P
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 <= 21.	41	87,72	0,172
	2 22. - 23.	54	71,94	
	3 24. - 25.	29	80,55	
	4 26.+	38	89,09	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 <= 21.	41	79,29	0,795
	2 22. - 23.	54	82,62	
	3 24. - 25.	29	87,53	
	4 26.+	38	77,68	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1 <= 21.	41	75,89	0,424
	2 22. - 23.	54	77,95	
	3 24. - 25.	29	90,33	
	4 26.+	38	85,86	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1 <= 21.	41	81,66	0,841
	2 22. - 23.	54	85,41	
	3 24. - 25.	29	80,19	
	4 26.+	38	76,78	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1 <= 21.	41	78,63	0,364
	2 22. - 23.	54	83,16	
	3 24. - 25.	29	92,28	
	4 26.+	38	74,01	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1 <= 21.	41	80,65	0,756
	2 22. - 23.	54	78,47	
	3 24. - 25.	29	79,72	
	4 26.+	38	88,08	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 <= 21.	41	81,7	0,298
	2 22. - 23.	54	89,2	
	3 24. - 25.	29	70,24	
	4 26.+	38	78,93	
	Total	162		

8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1 <= 21.	41	84,57	0,076
	2 22. - 23.	54	69,24	
	3 24. - 25.	29	93,33	
	4 26.+	38	86,58	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1 <= 21.	41	72,7	0,359
	2 22. - 23.	54	85,9	
	3 24. - 25.	29	89,29	
	4 26.+	38	78,8	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	1 <= 21.	41	84,26	0,485
	2 22. - 23.	54	79,69	
	3 24. - 25.	29	90,45	
	4 26.+	38	74,28	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1 <= 21.	41	85,11	0,198
	2 22. - 23.	54	84,98	
	3 24. - 25.	29	87,6	
	4 26.+	38	68	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1 <= 21.	41	75,99	0,222
	2 22. - 23.	54	75,21	
	3 24. - 25.	29	93,67	
	4 26.+	38	87,09	
	Total	162		
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1 <= 21.	41	83,41	0,865
	2 22. - 23.	54	77,58	
	3 24.00 - 25.00	29	81,14	
	4 26.00+	38	85,28	
	Total	162		

9.1.4. Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk ile yaş arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 13’de görüldüğü gibi öğretim elemanına bırakılan sorumluluk ile öğrenenlerin yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında 11. Soru hariç diğer sorularda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. 11.soruda ise P değeri 0,01 olduğundan “öğrenmenizi değerlendirmek” ifadesine verilen yanıtlarda 24-25 yaş aralığında bulunan öğrenenler tamamen öğretim elemanından değerlendirme beklerken, 26 yaş ve üzerinde olan öğrenenler öğretim elemanından öğrenmelerini değerlendirmesini tam olarak beklememektedir. Dolayısıyla, sorumluluklar bölümünde öğrenenlerin sorumluluk almaları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki yok olmasına rağmen, öğretim elemanından beklenen sorumluluklarda öğrenmeyi değerlendirmek maddesinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo13. Sorumluluk ile Yaş Arasındaki İlişki(Öğretim Elemanı)

ÖĞRETİM ELEMANI	Yaş	N	ortalama	p
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 ≤ 21.00	41	85,48	0,714
	2 22.00 - 23.00	54	79,31	
	3 24.00 - 25.00	29	86,48	
	4 26.00+	38	76,53	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 ≤ 21.00	41	81,16	0,906
	2 22.00 - 23.00	54	79,22	
	3 24.00 - 25.00	29	80,14	
	4 26.00+	38	86,14	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1 ≤ 21.00	41	79,95	0,623
	2 22.00 - 23.00	54	81,94	
	3 24.00 - 25.00	29	89,93	
	4 26.00+	38	76,12	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1 ≤ 21.00	41	74,01	0,432
	2 22.00 - 23.00	54	84,42	
	3 24.00 - 25.00	29	76,53	
	4 26.00+	38	89,22	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1 ≤ 21.00	41	90,33	0,133
	2 22.00 - 23.00	54	74,51	
	3 24.00 - 25.00	29	91,19	
	4 26.00+	38	74,51	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1 ≤ 21.00	41	79,84	0,802
	2 22.00 - 23.00	54	80,38	
	3 24.00 - 25.00	29	77,76	
	4 26.00+	38	87,74	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 ≤ 21.00	41	77,63	0,198
	2 22.00 - 23.00	54	74,73	
	3 24.00 - 25.00	29	94,03	
	4 26.00+	38	85,72	
	Total	162		
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1 ≤ 21.00	41	79,91	0,757
	2 22.00 - 23.00	54	86,8	
	3 24.00 - 25.00	29	77,22	
	4 26.00+	38	78,95	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1 ≤ 21.00	41	82,04	0,104
	2 22.00 - 23.00	54	71,98	
	3 24.00 - 25.00	29	96,26	
	4 26.00+	38	83,18	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	1 ≤ 21.00	41	76,02	0,629
	2 22.00 - 23.00	54	86,23	
	3 24.00 - 25.00	29	76,5	
	4 26.00+	38	84,5	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1 ≤ 21.00	41	84,32	0,01
	2 22.00 - 23.00	54	66,02	
	3 24.00 - 25.00	29	96,45	
	4 26.00+	38	89,05	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1 ≤ 21.00	41	78,55	0,764
	2 22.00 - 23.00	54	84,78	
	3 24.00 - 25.00	29	85,45	
	4 26.00+	38	77,01	
	Total	162		
13. Sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1 ≤ 21.00	41	75,46	0,611
	2 22.00 - 23.00	54	79,45	
	3 24.00 - 25.00	29	88,19	
	4 26.00+	38	85,82	
	Total	162		

9.1.5. Öğrenenlerin sorumluluk düzeyi ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 14’de Kruskal Wallis testi ile öğrenenlerin sorumluluk almaları ile mezun olunan lise türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ait veriler yer almaktadır. 2. Soruda Alpha değeri: $0,030 < 0,05$ olduğundan sınıf dışında gelişme kaydetme dereceleri ile anket uygulanan öğrenenlerin mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. En yüksek ortalamaya sahip olan meslek lisesinden mezun olan öğrenenler sınıf dışında da yabancı dillerini (İngilizce) geliştirmeye çalışmaktadır. En düşük ortalama ise Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrenenlere aittir. Yedinci soruda yer alan “ bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek” konusunda alınan sorumluluk düzeyi ise en yüksek süper liseden mezun olanlarda, en düşük ise Anadolu öğretmen lisesinden mezun olanlardır. Sekizinci soruda yer alan “ İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek” ile mezun olunan lise türü arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. En yüksek ortalamaya meslek lisesinden mezun olan öğrenenler sahiptir. Bu soruların dışında kalan bütün maddeler ile mezun olunan lise türü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo14. Sorumluluk ile Lise Türü Arasındaki İlişki(Öğrenenler)

	lise türü	N	ortalama	P
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 Düz lise	27	71,48	0,228
	2 Süper lise	70	78,74	
	3 Anadolu Lisesi	46	93,88	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	66,79	
	5 Meslek Lisesi	6	76,67	
	6 Diğer	6	85,83	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 Düz lise	27	87,69	0,03
	2 Süper lise	70	84,74	
	3 Anadolu Lisesi	46	73,07	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	48,64	
	5 Meslek Lisesi	6	122,17	
	6 Diğer	6	78,25	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1 Düz lise	27	81,61	0,798
	2 Süper lise	70	76,96	
	3 Anadolu Lisesi	46	87,14	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	82,29	
	5 Meslek Lisesi	6	95	
	6 Diğer	6	76,25	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1 Düz lise	27	85,72	0,195
	2 Süper lise	70	87,8	
	3 Anadolu Lisesi	46	71,61	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	59,21	
	5 Meslek Lisesi	6	103,75	
	6 Diğer	6	68,58	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1 Düz lise	27	78,15	0,613
	2 Süper lise	70	85,48	

	3 Anadolu Lisesi	46	74,45	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	94,07	
	5 Meslek Lisesi	6	97,42	
	6 Diğer	6	73,67	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1 Düz lise	27	91,02	0,452
	2 Süper lise	70	78,29	
	3 Anadolu Lisesi	46	84,78	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	54,07	
	5 Meslek Lisesi	6	84,33	
	6 Diğer	6	80,08	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 Düz lise	27	84,37	0,017
	2 Süper lise	70	89,2	
	3 Anadolu Lisesi	46	80,96	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	37,21	
	5 Meslek Lisesi	6	45,08	
	6 Diğer	6	71	
	Total	162		
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1 Düz lise	27	72,72	0,012
	2 Süper lise	70	73,49	
	3 Anadolu Lisesi	46	91,78	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	109,21	
	5 Meslek Lisesi	6	122,17	
	6 Diğer	6	62,67	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1 Düz lise	27	83,24	0,453
	2 Süper lise	70	79,64	
	3 Anadolu Lisesi	46	89,76	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	56,14	
	5 Meslek Lisesi	6	71,5	
	6 Diğer	6	71,58	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	1 Düz lise	27	90,26	0,06
	2 Süper lise	70	84,56	
	3 Anadolu Lisesi	46	73,62	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	43,79	
	5 Meslek Lisesi	6	111,08	
	6 Diğer	6	81,25	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	94,7	0,055
	2 Süper lise	70	84,37	
	3 Anadolu Lisesi	46	80,79	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	48,71	
	5 Meslek Lisesi	6	66,92	
	6 Diğer	6	46,83	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	81,02	0,722
	2 Süper lise	70	80,79	
	3 Anadolu Lisesi	46	80,11	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	70,5	
	5 Meslek Lisesi	6	105,92	
	6 Diğer	6	91,08	
	Total	162		
13. Sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1 Düz lise	27	77,89	0,806
	2 Süper lise	70	77,25	
	3 Anadolu Lisesi	46	85,43	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	93,79	
	5 Meslek Lisesi	6	93,17	
	6 Diğer	6	91,17	
	Total	162		

9.1.6. Öğretim elemanına bırakılan sorumluluk ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular

Öğretim elemanlarından beklenen sorumluluk ile öğrenenlerin mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo15. Sorumluluk ile Lise Türü Arasındaki İlişki(Öğretim Elemanı)

	lise türü	N	ortalama	P
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 Düz lise	27	80,13	0,641
	2 Süper lise	70	82,34	
	3 Anadolu Lisesi	46	86,15	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	60,36	
	5 Meslek Lisesi	6	85,33	
	6 Diğer	6	63	
	Total	162		
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	1 Düz lise	27	81,69	0,998
	2 Süper lise	70	81,3	
	3 Anadolu Lisesi	46	81,9	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	74,21	
	5 Meslek Lisesi	6	84,58	
	6 Diğer	6	85,33	
	Total	162		
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	1 Düz lise	27	80,69	0,71
	2 Süper lise	70	83,71	
	3 Anadolu Lisesi	46	83,68	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	66,07	
	5 Meslek Lisesi	6	83,58	
	6 Diğer	6	58,5	
	Total	162		
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1 Düz lise	27	72,81	0,916
	2 Süper lise	70	84,44	
	3 Anadolu Lisesi	46	80,55	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	85	
	5 Meslek Lisesi	6	82,42	
	6 Diğer	6	88,58	
	Total	162		
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	1 Düz lise	27	87,06	0,195
	2 Süper lise	70	77,21	
	3 Anadolu Lisesi	46	88,64	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	58,36	
	5 Meslek Lisesi	6	101,5	
	6 Diğer	6	58,83	
	Total	162		
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	1 Düz lise	27	85,48	0,945
	2 Süper lise	70	80,23	
	3 Anadolu Lisesi	46	83,75	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	66,21	
	5 Meslek Lisesi	6	78,25	
	6 Diğer	6	82,25	
	Total	162		
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 Düz lise	27	76,7	0,437
	2 Süper lise	70	83,14	
	3 Anadolu Lisesi	46	79,51	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	103,43	
	5 Meslek Lisesi	6	96	
	6 Diğer	6	59,17	
	Total	162		
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	1 Düz lise	27	74,2	0,335
	2 Süper lise	70	85,61	
	3 Anadolu Lisesi	46	84,72	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	46,79	

	5 Meslek Lisesi	6	83,5	
	6 Diğer	6	80,17	
	Total	162		
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1 Düz lise	27	80,72	0,494
	2 Süper lise	70	80,2	
	3 Anadolu Lisesi	46	88,76	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	60,07	
	5 Meslek Lisesi	6	88	
	6 Diğer	6	63	
	Total	162		
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	1 Düz lise	27	85,67	0,24
	2 Süper lise	70	81,29	
	3 Anadolu Lisesi	46	86,21	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	54,93	
	5 Meslek Lisesi	6	92,83	
	6 Diğer	6	48,75	
	Total	162		
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	81,22	0,701
	2 Süper lise	70	81,14	
	3 Anadolu Lisesi	46	86,22	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	59,43	
	5 Meslek Lisesi	6	89,17	
	6 Diğer	6	68,83	
	Total	162		
12. derslerinizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	86,2	0,339
	2 Süper lise	70	88,55	
	3 Anadolu Lisesi	46	70,78	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	73,64	
	5 Meslek Lisesi	6	80,92	
	6 Diğer	6	70	
	Total	162		
13. Sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	1 Düz lise	27	85,37	0,477
	2 Süper lise	70	82,43	
	3 Anadolu Lisesi	46	79,39	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	53,07	
	5 Meslek Lisesi	6	80,42	
	6 Diğer	6	103,67	
	Total	162		

Sonuç olarak yukarıda yer alan tablolardaki verilere dayalı olarak sorumluluk başlığı altında yer alan ifadelere göre, cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise türüne göre elde edilen bulgular şunlardır:

- Öğrenenlerin sorumluluk alma düzeyleri ile cinsiyetleri, yaşları ve mezun oldukları lise türleri arasında azda olsa anlamlı bir ilişki vardır.
- Erkeklerin derslerini değerlendirme oranı daha yüksektir. 24-25 yaş aralığındaki öğrenenler tamamen öğretim elemanından derslerini değerlendirme beklemektedirler.
- Mezun olunan lise türü ile özerk öğrenme yani sınıf dışında çalışma sorumluluğunu alma arasında anlamlı bir ilişki vardır. Sınıf dışında en çok gelişme kaydeden ve çalışan meslek lisesinden mezun olan öğrenenlerdir. Buna

göre, öğrenenlerin sorumluluk almaları yaşa, cinsiyete ve mezun oldukları lise türüne göre değişkenlik gösterebilir.

9.2.Beceriler İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular

Anketimizin 2.bölümü öğrenenlerin özerk öğrenme becerilerine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Öğrenenlerin yabancı dil öğretiminde özerk öğrenme becerileri ile cinsiyetleri, yaşları ve mezun oldukları lise türü arasında ilişki olup olmadığına ait bulgular bu başlık altında ele alınmıştır.

9.2.1.Öğrenenlerin becerileri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 16’da Mann U Whitney testi ile öğrenenlerin becerileri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. P değeri 0,034 olduğundan “Sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek” ve P değeri 0,01<0,05 olduğundan “sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek” konusunda erkeklerin becerileri daha yüksek çıkmıştır. Ancak, sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek maddesine verilen cevaplarda bayanların oranı erkeklere göre daha yüksektir. Buna bağlı olarak, özerk öğrenme becerileri ile öğrenenlerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo16. Beceri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki (Öğrenenler)

	cinsiyet	N	ortalama	P
A14 .sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek	1.00 Erkek	41	93,95	0,034
	2.00 Bayan	121	77,28	
	Total	162		
A15 sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek	1.00 Erkek	41	100,49	0,01
	2.00 Bayan	121	75,07	
	Total	162		
A16 sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek	1.00 Erkek	41	77,94	0,55
	2.00 Bayan	121	82,71	
	Total	162		
A17 .sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek	1.00 Erkek	41	92,72	0,061
	2.00 Bayan	121	77,7	
	Total	162		
A18 sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek	1.00 Erkek	41	82,16	0,913
	2.00 Bayan	121	81,28	
	Total	162		
A19.sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek	1.00 Erkek	41	95,05	0,025
	2.00 Bayan	121	76,91	
	Total	162		
A20. öğrenmemizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	78,7	0,653
	2.00 Bayan	121	82,45	
	Total	162		
A21 .dersimizi değerlendirmek	1.00 Erkek	41	74,5	0,24
	2.00 Bayan	121	83,87	
	Total	162		
A22.İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1.00 Erkek	41	82,38	0,882
	2.00 Bayan	121	81,2	
	Total	162		

A23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1.00 Erkek	41	81,21	0,961
	2.00 Bayan	121	81,6	
	Total	162		
A24 . Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	1.00 Erkek	41	79,21	0,702
	2.00 Bayan	121	82,28	
	Total	162		

9.2.2.Öğrenenlerin becerileri ile yaşları arasındaki ilişkiye ait bulgular

Aşağıda yer alan Tablo 17’de belirtilen veriler incelendiğinde ise öğrenenlerin yaşları ile becerileri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise p değerine göre tüm maddeler ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo17. *Beceri ile Yaş Arasındaki İlişki (Öğrenenler)*

	Yaş	N	Ortalama	P
A14 sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek	1 <= 21.00	41	74,4	0,473
	2 22.00 - 23.00	54	79,72	
	3 24.00 - 25.00	29	84,91	
	4 26.00+	38	89,08	
	Total	162		
A15. Sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek	1 <= 21.00	41	75,89	0,724
	2 22.00 - 23.00	54	80,52	
	3 24.00 - 25.00	29	84,9	
	4 26.00+	38	86,36	
	Total	162		
A16. sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek	1 <= 21.00	41	78,73	0,783
	2 22.00 - 23.00	54	83,68	
	3 24.00 - 25.00	29	75,98	
	4 26.00+	38	85,61	
	Total	162		
A17. sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek	1 <= 21.00	41	71	0,346
	2 22.00 - 23.00	54	83,56	
	3 24.00 - 25.00	29	88,59	
	4 26.00+	38	84,5	
	Total	162		
A18. sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek	1 <= 21.00	41	79,52	0,181
	2 22.00 - 23.00	54	76,43	
	3 24.00 - 25.00	29	75,72	
	4 26.00+	38	95,25	
	Total	162		
A19.sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek	1 <= 21.00	41	78,43	0,89
	2 22.00 - 23.00	54	79,81	
	3 24.00 - 25.00	29	84,38	
	4 26.00+	38	85,03	
	Total	162		
A20.öğrenmemizi değerlendirmek	1 <= 21.00	41	84	0,629
	2 22.00 - 23.00	54	81,54	
	3 24.00 - 25.00	29	72,47	
	4 26.00+	38	85,64	
	Total	162		
A21. dersimizi değerlendirmek	1 <= 21.00	41	84,55	0,562
	2 22.00 - 23.00	54	84,31	
	3 24.00 - 25.00	29	71,05	
	4 26.00+	38	82,2	
	Total	162		
A22. İngilizce ile ilgili yönlerinizi tespit etmek	1 <= 21.00	41	85,82	0,615
	2 22.00 - 23.00	54	81,53	

	3 24.00 - 25.00	29	72,28	
	4 26.00+	38	83,84	
	Total	162		
A23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 <= 21.00	41	81,79	0,111
	2 22.00 - 23.00	54	81,81	
	3 24.00 - 25.00	29	76,57	
	4 26.00+	38	84,5	
	Total	162		
A24. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek?	1 <= 21.00	41	79,91	0,621
	2 22.00 - 23.00	54	77,55	
	3 24.00 - 25.00	29	90,86	
	4 26.00+	38	81,68	
	Total	162		

9.2.3.Öğrenenlerin becerileri ile mezun oldukları lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 18’de öğrenenlerin mezun oldukları lise türleri ile becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında ise sadece %0,04 ile “sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek” maddesinde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre; en yüksek ortalama % 93,62 ile süper lise iken en düşük ortalama ise %47,93 ile Anadolu öğretmen lisesidir. Beceriler bölümünde yer alan diğer tüm maddeler ile mezun olunan lise türü arasında p değerine göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo18. *Beceri ile Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki*

	lise türü	N	ortalama	P
A14 .sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek	1 Düz lise	27	71,94	0,713
	2 Süper lise	70	82,79	
	3 Anadolu Lisesi	46	81,43	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	95,57	
	5 Meslek Lisesi	6	97,17	
	6 Diğer	6	77,83	
	Total	162		
A15.sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek	1 Düz lise	27	68,26	0,172
	2 Süper lise	70	87,27	
	3 Anadolu Lisesi	46	82,51	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	59,36	
	5 Meslek Lisesi	6	105,33	
	6 Diğer	6	68	
	Total	162		
A16. sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek	1 Düz lise	27	75,13	0,093
	2 Süper lise	70	85,38	
	3 Anadolu Lisesi	46	76,43	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	53,21	
	5 Meslek Lisesi	6	104,5	
	6 Diğer	6	113,75	
	Total	162		
A17. sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek	1 Düz lise	27	76,91	0,041
	2 Süper lise	70	93,62	
	3 Anadolu Lisesi	46	72,99	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	47,93	
	5 Meslek Lisesi	6	73,33	
	6 Diğer	6	73,33	
	Total	162		
A18. sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek	1 Düz lise	27	80,83	0,988
	2 Süper lise	70	83,45	

	3 Anadolu Lisesi	46	77,57	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	84,71	
	5 Meslek Lisesi	6	84,42	
	6 Diğer	6	85,25	
	Total	162		
A19.sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek	1 Düz lise	27	77,46	0,475
	2 Süper lise	70	88,36	
	3 Anadolu Lisesi	46	76,59	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	76,86	
	5 Meslek Lisesi	6	88	
	6 Diğer	6	56,25	
	Total	162		
A20 .öğrenmemizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	83,19	0,474
	2 Süper lise	70	86,43	
	3 Anadolu Lisesi	46	76,47	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	54,36	
	5 Meslek Lisesi	6	78,25	
	6 Diğer	6	89,92	
	Total	162		
A21. dersimizi değerlendirmek	1 Düz lise	27	74,54	0,673
	2 Süper lise	70	83,34	
	3 Anadolu Lisesi	46	81,93	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	64,14	
	5 Meslek Lisesi	6	89,33	
	6 Diğer	6	100,42	
	Total	162		
A22. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	1 Düz lise	27	76,85	0,296
	2 Süper lise	70	81,35	
	3 Anadolu Lisesi	46	83,83	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	51,86	
	5 Meslek Lisesi	6	102,67	
	6 Diğer	6	99,75	
	Total	162		
A23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	1 Düz lise	27	69,91	0,463
	2 Süper lise	70	86,11	
	3 Anadolu Lisesi	46	81,34	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	64,86	
	5 Meslek Lisesi	6	100	
	6 Diğer	6	82	
	Total	162		
A24. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek?	1 Düz lise	27	76,2	0,338
	2 Süper lise	70	86,64	
	3 Anadolu Lisesi	46	75,28	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	100,64	
	5 Meslek Lisesi	6	58,08	
	6 Diğer	6	94,08	
	Total	162		

9.3. Aktiviteler İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular

Bu başlık altında öğrenenlerin yaptıkları ya da katıldıkları aktivitelerin cinsiyete, yaşa ve mezun oldukları lise türü ile ilişkisi olup olmadığına bakılmıştır.

Mann U Whitney testi ile öğrenenlerin aktiviteler bölümünde bulunan aktiviteleri yapmaları ile cinsiyetleri (tablo 19), yaşları (tablo 20) ve mezun oldukları lise türü (tablo 21) arasındaki ilişkiye bakılmıştır ve aşağıda belirtilen bulgular elde edilmiştir.

9.3.1. Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 19’da aktiviteler bölümüne verilen cevaplar doğrultusunda %85,73 ortalama ile “kendi kendinize dilbilgisi kitapları okumak, %87,43 ortalama ile yeni kelimeleri not etmek” maddelerine bayan öğrenenler daha çok cevap vermiştir, “İngilizce e-posta göndermek (%101,16), İngilizce radyo dinlemek (%94,82), İngilizce şarkılar dinlemek (%93,45), yabancılarla İngilizce konuşmak (%97,35) ve İnternet’i İngilizce kullanmak (%102,54)” maddelerinde erkek öğrenenlerin ortalaması daha yüksektir. Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bireysel ya da özerk yapılan bu aktivitelerin cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo19. Aktiviteler ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

	cinsiyet	N	ortalama	P
26. kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?	1.00 Erkek	41	69,02	0,033
	2.00 Bayan	121	85,73	
	Total	162		
27 .zorunlu olmayan ödevler yaptınız?	1.00 Erkek	41	71,91	0,113
	2.00 Bayan	121	84,75	
	Total	162		
28. yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?	1.00 Erkek	41	63,99	0,001
	2.00 Bayan	121	87,43	
	Total	162		
29.mektup arkadaşlarınıza mektup yazdınız?	1.00 Erkek	41	89,82	0,137
	2.00 Bayan	121	78,68	
	Total	162		
30. etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?	1.00 Erkek	41	79,48	0,719
	2.00 Bayan	121	82,19	
	Total	162		
31.İngilizce gazete okudunuz?	1.00 Erkek	41	93,06	0,055
	2.00 Bayan	121	77,58	
	Total	162		
32.İngilizce e-posta gönderdiniz?	1.00 Erkek	41	101,16	0,001
	2.00 Bayan	121	74,84	
	Total	162		
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?	1.00 Erkek	41	89,7	0,172
	2.00 Bayan	121	78,72	
	Total	162		
34.İngilizce televizyon programları izlediniz?	1.00 Erkek	41	90,56	0,116
	2.00 Bayan	121	78,43	
	Total	162		
35.İngilizce radyo dinlediniz?	1.00 Erkek	41	94,82	0,029
	2.00 Bayan	121	76,99	
	Total	162		

36. İngilizce şarkılar dinlediniz?	1.00 Erkek	41	93,45	0,015
	2.00 Bayan	121	77,45	
	Total	162		
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?	1.00 Erkek	41	97,35	0,009
	2.00 Bayan	121	76,13	
	Total	162		
38. arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?	1.00 Erkek	41	86,1	0,443
	2.00 Bayan	121	79,94	
	Total	162		
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma yaptınız?	1.00 Erkek	41	79,32	0,719
	2.00 Bayan	121	82,24	
	Total	162		
40. Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?	1.00 Erkek	41	71,32	0,088
	2.00 Bayan	121	84,95	
	Total	162		
41. İngilizce film seyrettiniz?	1.00 Erkek	41	86,61	0,327
	2.00 Bayan	121	79,77	
	Total	162		
42. İngilizce günlük yazdınız?	1.00 Erkek	41	87,04	0,352
	2.00 Bayan	121	79,62	
	Total	162		
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?	1.00 Erkek	41	102,54	0
	2.00 Bayan	121	74,37	
	Total	162		
44. Öğretim elemanınız istemeden tekrarlar yaptınız?	1.00 Erkek	41	82,17	0,911
	2.00 Bayan	121	81,27	
	Total	162		
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz? (kütüphane)	1.00 Erkek	41	83,78	0,698
	2.00 Bayan	121	80,73	
	Total	162		
46. İngilizce kaynaklar topladınız(makale, broşür, etiket, gibi)	1.00 Erkek	41	85,85	0,474
	2.00 Bayan	121	80,02	
	Total	162		
47. çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gittiniz?	1.00 Erkek	41	77,6	0,514
	2.00 Bayan	121	82,82	
	Total	162		

9.3.2.Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile yaşları arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 20’de aktiviteler ile öğrenenlerin yaşları arasındaki ilişkiye baktığımızda “İngilizce e-posta göndermek, İnternet’i İngilizce kullanmak” maddelerine en çok 26 yaş ve üzeri öğrenenler katılırken, en az 21 yaşında ya da daha küçük olan katılmaktadır. “Bireysel çalışma merkezine gitmek (kütüphane)” maddesinde ise en yüksek orana 22-23 yaş aralığındakiler sahiptir. Aktiviteler bölümündeki bu maddeler ile öğrenenlerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Diğer maddelerde ilişki bulunamamıştır.

Tablo20. Aktiviteler ile Yaş Arasındaki İlişki

	Yas	N	ortalama	P
26. kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?	1 <= 21.00	41	79,02	0,47
	2 22.00 - 23.00	54	76,67	
	3 24.00 - 25.00	29	91,9	
	4 26.00+	38	83,11	
	Total	162		
27. zorunlu olmayan ödevler yaptınız??	1 <= 21.00	41	79,61	0,56
	2 22.00 - 23.00	54	75,87	
	3 24.00 - 25.00	29	88,71	
	4 26.00+	38	86,04	
	Total	162		
28. yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?	1 <= 21.00	41	85,5	0,854
	2 22.00 - 23.00	54	78,56	
	3 24.00 - 25.00	29	82,76	
	4 26.00+	38	80,41	
	Total	162		
29.mektup arkadaşlarınıza İngilizce mektup yazdınız?	1 <= 21.00	41	78,96	0,608
	2 22.00 - 23.00	54	77,43	
	3 24.00 - 25.00	29	83,48	
	4 26.00+	38	88,51	
	Total	162		
30. Etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?	1 <= 21.00	41	89,22	0,423
	2 22.00 - 23.00	54	82,78	
	3 24.00 - 25.00	29	74,16	
	4 26.00+	38	76,96	
	Total	162		
31.İngilizce gazete okudunuz?	1 <= 21.00	41	78,91	0,944
	2 22.00 - 23.00	54	81,01	
	3 24.00 - 25.00	29	81,47	
	4 26.00+	38	85,01	
	Total	162		
32.İngilizce e-posta gönderdiniz?	1 <= 21.00	41	69,45	0,004
	2 22.00 - 23.00	54	75,04	
	3 24.00 - 25.00	29	81,5	
	4 26.00+	38	103,68	
	Total	162		
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?	1 <= 21.00	41	85,35	0,927
	2 22.00 - 23.00	54	79,65	
	3 24.00 - 25.00	29	79,43	
	4 26.00+	38	81,55	
	Total	162		
34.İngilizce televizyon programları izlediniz?	1 <= 21.00	41	78,55	0,431
	2 22.00 - 23.00	54	76,15	
	3 24.00 - 25.00	29	91,1	
	4 26.00+	38	84,96	
	Total	162		
35. İngilizce radyo dinlediniz?	1 <= 21.00	41	69,55	0,103
	2 22.00 - 23.00	54	80,03	
	3 24.00 - 25.00	29	96,02	
	4 26.00+	38	85,41	
	Total	162		
36. İngilizce şarkılar dinlediniz?	1 <= 21.00	41	78,43	0,802
	2 22.00 - 23.00	54	81,39	
	3 24.00 - 25.00	29	79,81	
	4 26.00+	38	86,26	
	Total	162		
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?	1 <= 21.00	41	69,23	0,07
	2 22.00 - 23.00	54	82,57	
	3 24.00 - 25.00	29	78,16	
	4 26.00+	38	95,76	
	Total	162		
38. arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?	1 <= 21.00	41	88,68	0,403
	2 22.00 - 23.00	54	80,53	
	3 24.00 - 25.00	29	70,57	
	4 26.00+	38	83,47	
	Total	162		
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma	1 <= 21.00	41	76,09	0,792

yaptınız?	2 22.00 - 23.00	54	85,2	
	3 24.00 - 25.00	29	83,52	
	4 26.00+	38	80,54	
	Total	162		
40. Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?	1 <= 21.00	41	78,56	0,709
	2 22.00 - 23.00	54	86,89	
	3 24.00 - 25.00	29	81,59	
	4 26.00+	38	76,95	
	Total	162		
41. İngilizce film seyrettiniz?	1 <= 21.00	41	82,8	0,293
	2 22.00 - 23.00	54	75,52	
	3 24.00 - 25.00	29	92,48	
	4 26.00+	38	80,21	
	Total	162		
42. İngilizce günlük yazdınız?	1 <= 21.00	41	80,24	0,800
	2 22.00 - 23.00	54	82,55	
	3 24.00 - 25.00	29	75,45	
	4 26.00+	38	85,99	
	Total	162		
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?	1 <= 21.00	41	72,6	0,008
	2 22.00 - 23.00	54	73,15	
	3 24.00 - 25.00	29	82,28	
	4 26.00+	38	102,38	
	Total	162		
44. Öğretim elemanınız istemeden tekrarlar yaptınız?	1 <= 21.00	41	72,43	0,427
	2 22.00 - 23.00	54	81,58	
	3 24.00 - 25.00	29	86	
	4 26.00+	38	87,74	
	Total	162		
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz? (kütüphane)	1 <= 21.00	41	68,67	0,04
	2 22.00 - 23.00	54	91,77	
	3 24.00 - 25.00	29	89,05	
	4 26.00+	38	74,99	
	Total	162		
46. İngilizce kaynaklar topladınız(makale, broşür, etiket. gibi)	1 <= 21.00	41	80,15	0,551
	2 22.00 - 23.00	54	76,69	
	3 24.00 - 25.00	29	80,86	
	4 26.00+	38	90,29	
	Total	162		
47. çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gittiniz?	1 <= 21.00	41	81,24	0,310
	2 22.00 - 23.00	54	78,43	
	3 24.00 - 25.00	29	95,02	
	4 26.00+	38	75,83	

9.3.3.Öğrenenlerin katıldıkları aktiviteler ile mezun oldukları lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 21’de mezun olunan lise türü ile yapılan aktiviteler arasındaki ilişkiye bakıldığında, P değeri :0,026 olduğundan “İngilizce e-posta göndermek” ile lise türü arasında anlamlı bir ilişki var olduğu görülmektedir. Bu aktiviteye en çok katılanların %116,67 oran ile meslek lisesi mezunu, en az katılanların ise % 69,03 ortalama ile süper lise mezunu olduğu görülmektedir. Aktiviteler bölümünde yer alan diğer bütün maddeler ile mezun olunan lise türü arasında ilişki bulunamamıştır.

Tablo21. Aktiviteler ile Mezun Olunan Lise Türü Arasındaki İlişki

	lise türü	N	ortalama	P
26. kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?	1 Düz lise	27	90,89	0,119
	2 Süper lise	70	81,94	
	3 Anadolu Lisesi	46	69,59	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	86	
	5 Meslek Lisesi	6	85,33	
	6 Diğer	6	116,33	
	Total	162		
27. zorunlu olmayan ödevler yaptınız?	1 Düz lise	27	75,74	0,488
	2 Süper lise	70	88,26	
	3 Anadolu Lisesi	46	76,04	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	65,29	
	5 Meslek Lisesi	6	74,42	
	6 Diğer	6	96,33	
	Total	162		
28. yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?	1 Düz lise	27	85,5	0,365
	2 Süper lise	70	83,83	
	3 Anadolu Lisesi	46	77,12	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	54,43	
	5 Meslek Lisesi	6	85,5	
	6 Diğer	6	97,5	
	Total	162		
29.mektup arkadaşlarınıza İngilizce mektup yazdınız?	1 Düz lise	27	82,44	0,249
	2 Süper lise	70	77,34	
	3 Anadolu Lisesi	46	79,89	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	84,21	
	5 Meslek Lisesi	6	119,08	
	6 Diğer	6	97,42	
	Total	162		
30. etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?	1 Düz lise	27	89,69	0,566
	2 Süper lise	70	81,61	
	3 Anadolu Lisesi	46	76,48	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	65,86	
	5 Meslek Lisesi	6	81,5	
	6 Diğer	6	100,08	
	Total	162		
31.İngilizce gazete okudunuz?	1 Düz lise	27	88,39	0,136
	2 Süper lise	70	78,09	
	3 Anadolu Lisesi	46	85,6	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	53,5	
	5 Meslek Lisesi	6	112,42	
	6 Diğer	6	60,67	
	Total	162		
32.İngilizce e-posta gönderdiniz?	1 Düz lise	27	83,06	0,026
	2 Süper lise	70	69,03	
	3 Anadolu Lisesi	46	91,89	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	83,5	
	5 Meslek Lisesi	6	116,67	
	6 Diğer	6	102,83	
	Total	162		
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?	1 Düz lise	27	75,02	0,27
	2 Süper lise	70	79,47	
	3 Anadolu Lisesi	46	85,83	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	58,64	
	5 Meslek Lisesi	6	100	
	6 Diğer	6	109,33	
	Total	162		
34.İngilizce televizyon programları izlediniz?	1 Düz lise	27	85,02	0,131
	2 Süper lise	70	78,31	
	3 Anadolu Lisesi	46	83,46	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	48,21	
	5 Meslek Lisesi	6	98,5	
	6 Diğer	6	109,75	
	Total	162		

35. İngilizce radyo dinlediniz?	1 Düz lise	27	97,26	0,074
	2 Süper lise	70	71,44	
	3 Anadolu Lisesi	46	80,14	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	92,21	
	5 Meslek Lisesi	6	102,58	
	6 Diğer	6	104,83	
	Total	162		
36. İngilizce şarkılar dinlediniz?	1 Düz lise	27	79,5	0,983
	2 Süper lise	70	81,01	
	3 Anadolu Lisesi	46	81,22	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	82,36	
	5 Meslek Lisesi	6	91,17	
	6 Diğer	6	87,67	
	Total	162		
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?	1 Düz lise	27	80,43	0,47
	2 Süper lise	70	75,47	
	3 Anadolu Lisesi	46	89,46	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	79,64	
	5 Meslek Lisesi	6	105,33	
	6 Diğer	6	74	
	Total	162		
38. arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?	1 Düz lise	27	79,46	0,363
	2 Süper lise	70	82,71	
	3 Anadolu Lisesi	46	84,67	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	45,14	
	5 Meslek Lisesi	6	83,5	
	6 Diğer	6	92,58	
	Total	162		
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma yaptınız?	1 Düz lise	27	84,87	0,282
	2 Süper lise	70	87,48	
	3 Anadolu Lisesi	46	71,15	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	60,71	
	5 Meslek Lisesi	6	82,58	
	6 Diğer	6	99,08	
	Total	162		
40. Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?	1 Düz lise	27	73,56	0,202
	2 Süper lise	70	91,39	
	3 Anadolu Lisesi	46	73,13	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	64	
	5 Meslek Lisesi	6	80	
	6 Diğer	6	88	
	Total	162		
41. İngilizce film seyrettiniz?	1 Düz lise	27	66,22	0,261
	2 Süper lise	70	84,01	
	3 Anadolu Lisesi	46	82,22	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	97,29	
	5 Meslek Lisesi	6	83	
	6 Diğer	6	95,5	
	Total	162		
42. İngilizce günlük yazdınız?	1 Düz lise	27	86,02	0,726
	2 Süper lise	70	80,17	
	3 Anadolu Lisesi	46	75,86	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	88,71	
	5 Meslek Lisesi	6	101,42	
	6 Diğer	6	91,58	
	Total	162		
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?	1 Düz lise	27	91,44	0,372
	2 Süper lise	70	77,09	
	3 Anadolu Lisesi	46	79,13	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	76,29	
	5 Meslek Lisesi	6	113,83	
	6 Diğer	6	80,08	
	Total	162		
44. Öğretim elemanlarınız istemeden tekrarlar yaptınız?	1 Düz lise	27	72,83	0,548
	2 Süper lise	70	87,26	
	3 Anadolu Lisesi	46	77,15	

	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	67,86	
	5 Meslek Lisesi	6	92	
	6 Diğer	6	92	
	Total	162		
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz?	1 Düz lise	27	84,89	0,5
	2 Süper lise	70	80,21	
	3 Anadolu Lisesi	46	77,52	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	90,5	
	5 Meslek Lisesi	6	112,5	
	6 Diğer	6	70,25	
	Total	162		
46. İngilizce kaynaklar topladınız?	1 Düz lise	27	78,22	0,475
	2 Süper lise	70	78,33	
	3 Anadolu Lisesi	46	86,13	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	63	
	5 Meslek Lisesi	6	107,17	
	6 Diğer	6	93,67	
	Total	162		
47. çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gittiniz?	1 Düz lise	27	87,43	0,65
	2 Süper lise	70	78,14	
	3 Anadolu Lisesi	46	78,98	
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	7	87,14	
	5 Meslek Lisesi	6	108,17	
	6 Diğer	6	80,17	
	Total	162		

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- İngilizce e-posta göndermek
- İnternet’i İngilizce kullanmak aktiviteleri ile yaş, cinsiyet ve mezun olunan lise türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

9.4.Motivasyon İle Cinsiyet, Yaş ve Mezun Olunan Lise Türüne Ait Bulgular

9.4.1.Motivasyon ile yaş arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 22’de görüldüğü gibi yaş ile öğrenenlerin motivasyonlarını kıyasladığımızda, 21 yaşından küçük olan 41 kişiye yapılan ankette 2 kişi(%4,90) kendisini motive olmamış olarak, 8 kişisi(%19,50) de yüksek derecede motive olmuş olarak tanımlıyor.22-23 yaş aralığında bulunan 54 kişiden ise 1 kişi (%1,9) kendisini motive olmamış olarak, 9 kişi (%16,7) de yüksek derecede kendini motive olmuş görmektedir. 24-25 yaş aralığındaki 29 öğrenenden 1 kişi (%3,4) kendisini motive olmamış olarak, 7 kişi (%24,1) i de yüksek derecede motive olmuş gözükmektedir. 26 ve üzeri yaş aralığındaki 38 öğrenenden2 kişi (%5,3)ü kendisini motive olmamış olarak, 9 kişi (%23,7) si de yüksek derecede motive olmuş maddesini işaretledikleri görülmektedir. Sonuç olarak baktığımızda öğrenenlerin yaşlarına göre motivasyonlarında çok fazla değişiklik

görülmemektedir. Ancak 21 yaş ve 26+ yaş aralığında 2'şer kişi motive olmamışken yüksek öğrenim alma yaşında olan 22-25 aralığında motive olmamış öğrenen bulunmamaktadır. Her yaş aralığında bulunan öğrenenlerin iyi derecede motivasyona sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 22. Yaş ve Motivasyon Karşılaştırması

Yaş ile * Kendinizi nasıl tanımlarsınız karşılaştırılması								
			25. Kendinizi nasıl tanımlarsınız					Toplam
			1 motive olmamış	2 düşük derecede motive olmuş	3 motive olmuş	4 İyi derecede motive olmuş	5 yüksek derecede motive olmuş	
Yaş	1<= 21	Kişi	2	4	11	16	8	41
		% Yaş	4.9%	9.8%	26.8%	39.0%	19.5%	100.0%
		% Toplam	1.2%	2.5%	6.8%	9.9%	4.9%	25.3%
	22 - 23	Kişi	1	6	14	24	9	54
		% Yaş	1.9%	11.1%	25.9%	44.4%	16.7%	100.0%
		% Toplam	0.6%	3.7%	8.6%	14.8%	5.6%	33.3%
	24, - 25	Kişi	1	2	9	10	7	29
		% Yaş	3.4%	6.9%	31.0%	34.5%	24.1%	100.0%
		% Toplam	0.6%	1.2%	5.6%	6.2%	4.3%	17.9%
	26+	Kişi	2	4	8	15	9	38
		% Yaş	5.3%	10.5%	21.1%	39.5%	23.7%	100.0%
		% Toplam	1.2%	2.5%	4.9%	9.3%	5.6%	23.5%
Toplam	Kişi	6	16	42	65	33	162	
	% Yaş	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	
	% Toplam	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	

9.4.2.Motivasyon ile cinsiyet arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 23'de cinsiyet ve kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusunun cevaplarının karşılaştırması yapıldığında, anket yapılan 41 erkek öğrenen ve 121 bayan öğrenen arasında:

- Erkeklerin 2'si(%4,9) kendilerini motive olmamış olarak tanımlarken bayanların 4'ü(%3,3) kendilerini motive olmamış olarak tanımlıyor.
- Erkeklerin 3'ü(%7,30) kendilerini düşük derecede motive olmuş olarak tanımlarken bayanların 13'ü(%10,70) kendilerini düşük derecede motive olmuş olarak tanımlıyor.
- Erkeklerin 12'si (%29,30) kendilerini motive olmuş olarak tanımlarken bayanların 30'u(%24,80) kendilerini motive olmuş olarak tanımlıyor.

- Erkeklerin 10'u(%24,40) kendilerini İyi derecede motive olmuş olarak tanımlarken bayanların 55'i(%45,50) kendilerini İyi derecede motive olmuş olarak tanımlıyor.
- Erkeklerin 14'ü(%34,10) kendilerini yüksek derecede motive olmuş olarak tanımlarken bayanların 19'u (%15,70) kendilerini yüksek derecede motive olmuş olarak tanımlıyor.

Bu bağlamda, erkek öğrenenlerin bayan öğrenenlere göre kendilerini yüksek derecede motive olmuş olarak gördüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 23. Cinsiyet ve Motivasyon Karşılaştırması

Cinsiyet ile Kendinizi nasıl tanımlarsınız Karşılaştırılması								
			25. Kendinizi nasıl tanımlarsınız					Toplam
			1 motive olmamış	2 düşük derecede motive olmuş	3 motive olmuş	4 iyi derecede motive olmuş	5 yüksek derecede motive olmuş	
Cinsiyet	1.00 Erkek	Kişi	2	3	12	10	14	41
		% cinsiyet	4.9%	7.3%	29.3%	24.4%	34.1%	100.0%
		% toplam	1.2%	1.9%	7.4%	6.2%	8.6%	25.3%
	2.00 Bayan	kişi	4	13	30	55	19	121
		% cinsiyet	3.3%	10.7%	24.8%	45.5%	15.7%	100.0%
		% toplam	2.5%	8.0%	18.5%	34.0%	11.7%	74.7%
Toplam	kişi	6	16	42	65	33	162	
	%cinsiyet	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	
	% toplam	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	

9.4.3.Motivasyon ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişkiye ait bulgular

Özerk öğrenme becerilerinin kazanılması sürecinde öğrenenlerin geçmişteki eğitim kültürünün yani ne tarz bir eğitim- öğretim çevresinden geldiklerinin çok önemli olduğunu söylemiştik. Tablo 24'de öğrenenlerin motivasyonları ile mezun oldukları lise türü karşılaştırıldığında: düz liseye giden 27 kişinin 2'si kendini düşük derecede motive olmuş olarak, 7'si motive olmuş olarak, 10'u İyi derecede motive olmuş olarak, 8'i kendini yüksek derecede motive olmuş olarak tanımlıyor. Süper liseden mezun olan 70 öğrenenden 3'ü motive olmamış, 6'sı düşük derecede motive olmuş, 16'sı motive

olmuş, 33'ü iyi derecede motive olmuş, 12'si ise yüksek derece motive olmuştur. Anadolu lisesinden mezun olan 46 öğrenenden ise 3'ü motive olmamış, 6'sı düşük derecede motive olmuş, 16'sı motive olmuş, 33'ü iyi derecede motive olmuş, 12'si ise yüksek derecede motive olmuştur. Anadolu öğretmen lisesinden mezun olan 7 öğrenenden 2'si düşük derecede, 2'si motive olmuş, 2'si iyi derecede, 1'i ise yüksek derecede kendini motive olmuş olarak tanımlamaktadır. Meslek lisesinden mezun olan 6 öğrenenden 1'i motive olmuş, 2'si iyi derecede, 3'ü ise yüksek derece motive olmuştur. Diğer lise türünden mezun olan 6 öğrenen de motive olmuş maddesini işaretlemiştir. Mezun olunan lise türüne göre öğrenenlerin motivasyonları kıyaslandığında lisede İngilizce hazırlık eğitimi almış olan süper – Anadolu ve Anadolu öğretmen liselerinin; düz- meslek ve diğer lise türlerine göre motivasyonlarının daha düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 24. Lise Türü ve Motivasyon Karşılaştırması

			lise türü ile Kendinizi nasıl tanımlarsınız karşılaştırılması					Toplam
			25. Kendinizi nasıl tanımlarsınız					
			1 motive olmamış	2 düşük derecede motive olmuş	3 motive olmuş	4 iyi derecede motive olmuş	5 yüksek derecede motive olmuş	
Lise Türü	1 Düz lise	Kişi	0	2	7	10	8	27
		% lise türü	0.0%	7.4%	25.9%	37.0%	29.6%	100.0%
		% Toplam	0.0%	1.2%	4.3%	6.2%	4.9%	16.7%
	2 Süper lise	Kişi	3	6	16	33	12	70
		% lise türü	4.3%	8.6%	22.9%	47.1%	17.1%	100.0%
		% Toplam	1.9%	3.7%	9.9%	20.4%	7.4%	43.2%
	3 Anadolu Lisesi	Kişi	3	6	13	16	8	46
		% lise türü	6.5%	13.0%	28.3%	34.8%	17.4%	100.0%
		% Toplam	1.9%	3.7%	8.0%	9.9%	4.9%	28.4%
	4 Anadolu Öğretmen Lisesi	Kişi	0	2	2	2	1	7
		% lise türü	0.0%	28.6%	28.6%	28.6%	14.3%	100.0%
		% Toplam	0.0%	1.2%	1.2%	1.2%	0.6%	4.3%
	5 Meslek Lisesi	Kişi	0	0	1	2	3	6
		% lise türü	0.0%	0.0%	16.7%	33.3%	50.0%	100.0%
		% Toplam	0.0%	0.0%	0.6%	1.2%	1.9%	3.7%
	6 Diğer	Kişi	0	0	3	2	1	6
		% lise türü	0.0%	0.0%	50.0%	33.3%	16.7%	100.0%
		% Toplam	0.0%	0.0%	1.9%	1.2%	0.6%	3.7%
Toplam	Kişi	6	16	42	65	33	162	
	% lise türü	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	
	% Toplam	3.7%	9.9%	25.9%	40.1%	20.4%	100.0%	

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans programına kayıtlı 2.sınıf öğrenenlerinin yabancı dil öğreniminde (İngilizce) özerk öğrenme becerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç bağlamında, öncelikle uzaktan eğitim ve özerk öğrenme kavramları araştırılmıştır. Daha sonra ise uzaktan eğitimde özerk öğrenme ve uzaktan eğitimde özerk öğrenmenin öneminden bahsedilmiştir.

Uzaktan eğitimin, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf-içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliğini planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arası iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemi olduğu çeşitli tanımlar ile anlatılmıştır. Özerk öğrenme ise bireyin kendi öğrenme sorumluluğunu almasıdır. Özellikle yabancı dil öğreniminde başarılı olabilmek için bireyin kendini sınıf ortamında da kendini geliştirmesi, özerk öğrenme becerilerine sahip olması gerekmektedir. Uzaktan eğitimde yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme ise öğrenenlerin öğrenme sürecinde tamamen kendi kendilerine öğrenmelerini gerektirmektedir. Bu nedenle de uzaktan eğitimde yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerine öğrenenlerin diğer öğrenenlere oranla daha fazla sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir.

Bu bağlamda, araştırma kapsamında Eskişehir ilinde okuyan 2.sınıf öğrenenleri örneklemini oluşturmaktadır. Eskişehir ilinde bulunan 660 öğrenene anket dağıtılmıştır ve 162'sinden geri dönüş olmuştur. Beş temel bölümden oluşan araştırmanın ilk bölümünü oluşturan demografik özelliklere göre, cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise türüne göre elde edilen veriler şunlardır. Cinsiyete dair bulgulara göre toplam 162 öğrenenden 121'i bayan, 41' i erkek öğrenendir. Yaptığımız araştırma alanyazında yapılan diğer araştırmaların cinsiyetlerine göre verdikleri bulgular ile paralellik göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin genelde bayan öğrenenler tarafından tercih edilmesi alanyazındaki diğer çalışmalarda da belirtilmiştir. Bu araştırma sonucunda da elde edilen veriler doğrultusunda uzaktan İÖLP'de bayan öğrenenlerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşa göre dağılımlarına bakıldığında toplam 162 öğrenenden çoğunluğu 22-23 yaş aralığında bulunmaktadır. Yükseköğrenim alma yaşında (22-23yaş) olan

öğrenen sayısı fazladır. Ancak, 26 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğrenenler mevcuttur. Öğrenenlerin mezun oldukları lise türüne bakıldığında en çok süper liseden mezun olan öğrenen bulunmaktadır. En az ise meslek lisesinden mezun olan öğrenen vardır. Sisteme kayıtlı bulunan 2.sınıf öğrenenlerinin lisede hazırlık sınıfı adı altında yoğun İngilizce programı görmüş olmalarının sistemde başarılı olmaları için olumlu bir etki yarattığı yönünde yorum yapabiliriz.

Yapılan bu çalışma ile ölçülmek istenen uzaktan İÖLP öğrenenlerinin yabancı dil öğretiminde ne düzeyde özerk öğrenme becerisine sahip olduğu ile yaşları, cinsiyetleri ve mezun oldukları lise türü arasında ilişki olup olmadığıdır. Yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerileri olarak öğrenenin kendi sorumluluğunu alması, özerk öğrenen olmak için yeterli becerilere sahip olması, kendi kendine öğrenebilmek için motivasyon düzeyinin ne olduğu ve özerk öğrenen olmak için kendi kendine hangi aktivitelerde buldukları soruları öğrenenlere yöneltilmiştir. Yapılan araştırmada yabancı dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerini ölçmek için yapılan çalışmada yer alan sorumlulukla ilgili bölümdeki ifadelerin sonuçları şunlardır:

Sorumluluklar: Tüm katılımcıların sorumluluklar bölümünde verdikleri cevapların içinde en az ortalamayı “sınıf dışında ne öğreneceğine karar vermek” ifadesi almıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak grupta bulunan öğrenenlerin ders dışında kendi öğrenme sorumluluklarını alma bilincinde olmadıkları söylenebilir. Sorumluluğun bir çoğunu öğretim elemanına bıraktıkları görülmüştür.

Mezun olunan lise türü ile sorumluluk alma düzeyine baktığımızda anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre mezun olunan lise türü sorumluluk alma bilicini etkileyebilir.

Beceriler: Öğrenenlerin kendi kendilerine öğrenebilmeleri için belirli yeteneklere / becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Tüm katılımcıların bu bölüme verdikleri cevaplar arasından en düşük ortalamayı “İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek” ifadesi almıştır. Öğrenenlerin kendi zayıf yönlerini belirleyemedikleri buradan elde edilen sonuca göre söylenebilir.

Motivasyon: Motivasyon konusunda araştırma yapan Brenn ve Mann’a (1997) göre; özerk öğrenenler olumlu davranışlar sergilerler ve her türlü öğrenme olanağından

yararlanırlar. Yüksek motivasyona sahip öğrenen öğrenmeye isteklidir, ödevlerini yapar, soru sorar, öğretene dersle ilgili öneriler getirir, zorunlu olmayan etkinliklere katılır, yanlışlarını kendileri fark eder, grup içinde uyumlu çalışır, diğerlerine saygı gösterir ve söz haklarına müdahale etmezler. Yapılan diğer araştırmalarda ise Fazey - Fazey (2001) ve Dickinson(1995)'a göre öğrenenin öğrenme çıktısının kendi kontrolünde olduğuna inanması durumunda daha fazla sorumluluk alacağını belirterek motivasyonun önemini vurgularlar.

Yapılan bu araştırmada uzaktan İÖLP öğrenenlerinin motivasyon düzeylerine bakıldığında motive olmuş oldukları görülmektedir. Cinsiyete göre motivasyonlarına baktığımızda erkek öğrenenlerin bayanlara göre daha fazla motive olmuş oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yaşa göre motivasyona baktığımızda 19-26 yaş grubu arasından motive olmuş olan grup 22-23 yaş aralığında bulunan öğrenenlerdir. Mezun oldukları lise türüne göre ise en fazla olan süper ve Anadolu lisesi mezunlarının motivasyonlarının diğer lise türlerine göre daha az motive oldukları görülmüştür.

Aktiviteler: Özerk öğrenme becerileri kazanımlarını edinme sürecinde yaptığımız her türlü aktivite bizim kendi kendimize öğrenmemize yol açar. Araştırmanın aktiviteler bölümünden elde ettiğimiz bulgulara göre; uzaktan İÖLP öğrenenlerinin hiç mektup, günlük yazmadıkları ve hiç bireysel öğrenme merkezine (kütüphane) gitmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. En sık yapılan aktivite ise İngilizce şarkılar dinlemek olmuştur.

Sonuç olarak uzaktan İÖLP öğrenenlerinin özerk öğrenme becerileri kazanımlarının geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Motivasyon düzeyleri ve becerileri yüksek olmasına rağmen sorumluluk almaları ve aktivitelere katılma oranları düşüktür. Bu sonuca göre uzaktan İÖLP öğrenenlerinin özerk öğrenme becerileri kazanımlarının artırılması yönünde yapılacak çalışmalar için hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar için önerilerde bulunulabilir. Bu öneriler aşağıda yer almaktadır:

Araştırmacılar için öneriler:

- Yapılan bu alışma Eskişehir ili ile sınırlı kalmıştır. Diğer 7 ilde bulunan öğrenenlerin katılımı ile daha büyük kapsamlı bir araştırma yapılabilir.
- 2011-2012 eğitim ğretim yılında 2. Sınıf ğrenenlerine anket araştırması uygulanmıştır. Aynı ğrenenlere 4. Sınıfta da anket uygulaması yapılarak bulunan sonuçlar karşılaştırılabilir.

Uygulayıcılar için öneriler:

- Öğrenenlere daha çok ders ile ilgili aktiviteye katılımlarının sağlanması ve sorumluluk bilincinin arttırılması amacıyla uygun olan dersler için portfolyo uygulaması yapılmalıdır.
- İlk iki yıl öğrenenler yüz yüze eğitim aldıkları üniversitelerdeki bireysel çalışma merkezlerine (dil laboratuvarı, okuma salonu, video salonu vb.) yönlendirilmelidir.
- Öğrenenlere özerk öğrenme becerilerinin eğitimde ve onların başarılarında hayat boyu öğrenme sürecinde ne kadar önemli olduğunu anlatan bilgilendirici ve bilinçlendirici broşürler hazırlanabilir, konu ile ilgili ilk iki yıl bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.
- Anketin aktiviteler bölümünde yer alan ifadelerden elde edilen sonuca göre; uzaktan İÖLP’de özellikle ilk iki yıl uygun olan dersler için öğrenenlere ödev ve projeler verilerek öğrenenin kendi kendine öğrenme becerisi geliştirilebilir.
- Uzaktan İÖLP’nin Türkiye’de uygulanan tek karma öğrenme sistemi olmasından dolayı teknoloji ile daha etkin desteklenmesi sağlanmalıdır. Özerk ğrenme becerisinin geliştirilmesi ve farkındalık yaratılması adına web tabanlı özerk öğrenme dersi tasarlanmalıdır.

Ekler Listesi

EK 1. Özerk Öğrenen Anket	85
EK 2.Learner Questionnaire	86

Ek 1. Özerk Öğrenen Anketi

Değerli katılımcı,

Bu anket çalışması öğrenenlerin dil öğreniminde özerk öğrenme becerilerinin belirlenebilmesi için yapılmaktadır. Elde edilen bütün veriler akademik araştırma için kullanılacaktır. Aşağıda yer alan bölümlerdeki soruları dikkatlice okuyup size uygun olanını işaretlemeniz, ileride öğrenim programları hazırlanırken dikkate alınarak veri oluşturacağı düşünüldüğünden lütfen dikkatli cevaplayınız.

GENEL BİLGİLERİNİZ

1) Cinsiyet:

a) Bay

b) Bayan

2) YAŞ :

3) Mezun olduğunuz lise türünü işaretleyiniz.

Düz Lise

Süper Lise

Anadolu Lisesi

Anadolu Öğretmen Lisesi

Meslek Lisesi

Diğer (lütfen yazınız)

Bölüm I

SORUMLULUKLAR

(Sizin ve öğretim elemanlarının kutucuklarının karşısına X işareti koyunuz))

İngilizce sınıflarında sorumluluk kimde olmalı;		Hiç	Çok az	Biraz	Çoğunlukla	Tamamen
1. ders içinde gelişme kaydetmenizi sağlamak	Sizin					
	Öğretim elemanlarının					
2. sınıf dışında gelişme kaydetmenizi sağlamak	Sizin					
	Öğretim elemanlarının					
3. İngilizce öğrenmeye karşı ilginizi arttırmak	Sizin					
	Öğretim elemanının					
4. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek	Sizin					
	Öğretim elemanının					
5. daha fazla çalışmanızı sağlamak	Sizin					
	Öğretim elemanının					
6. İngilizce dersinizin hedeflerine karar vermek	Sizin					
	Öğretim elemanının					
7. Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek	Sizin					
	Öğretim elemanının					
8. İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	Sizin					
	Öğretim elemanının					
9. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek	Sizin					
	Öğretim elemanının					
10. İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	sizin					
	Öğretim elemanının					
11. Öğrenmenizi değerlendirmek	sizin					
	Öğretim elemanının					
12. derslerinizi değerlendirmek	sizin					
	Öğretim elemanının					
13. sınıf dışında ne öğreneceğinize karar vermek	Sizin					
	Öğretim elemanının					

Bölüm II

BECERİLER (Lütfen uygun olan kutucuğun karşısına X işareti koyunuz)

Size bir fırsat verilseydi, aşağıda verilen sorumlulukları yerine getirmekte ne kadar iyi olacağınızı düşünürdünüz;	Çok zayıf	Zayıf	Orta	İyi	Çok iyi
14. sınıf içi öğrenme aktivitelerini seçmek					
15. sınıf dışı öğrenme aktivitelerini seçmek					
16. sınıf içi öğrenme hedeflerini seçmek					
17. sınıf dışı öğrenme hedeflerini seçmek					
18. sınıf içi öğrenme materyallerini seçmek					
19. sınıf dışı öğrenme materyallerini seçmek					
20. öğrenmemizi değerlendirmek					
21. dersimizi değerlendirmek					
22. İngilizce ile ilgili zayıf yönlerinizi tespit etmek					
23. Bir sonraki İngilizce derslerinizde ne öğrenmeniz gerektiğine karar vermek					
24. Her bir aktiviteye ne kadar zaman ayrılacağına karar vermek?					

Bölüm III

MOTİVASYON (Lütfen uygun kutucuğun karşısına X işareti koyunuz)

25. Kendinizi nasıl tanımlarsınız;

	İngilizce öğrenmek için yüksek derecede motive olmuş
	İngilizce öğrenmek için iyi derecede motive olmuş
	İngilizce öğrenmek için motive olmuş
	İngilizce öğrenmek için düşük derecede motive olmuş
	İngilizce öğrenmek için motive olmamış

Bölüm IV

AKTİVİTELER (Lütfen uygun kutucuğun karşısına X işareti koyunuz)

Son akademik döneminizde, ne kadar sıklıkta	Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
Sınıf dışı ;				
26. kendi kendinize dilbilgisi kitapları okudunuz?				
27. zorunlu olmayan ödevler yaptınız?				
28. yeni kelimeleri ve anlamlarını not aldınız?				
29.mektup arkadaşlarınıza İngilizce mektup yazdınız?				
30. etrafınızda bulunan İngilizce notları okudunuz?				
31.İngilizce gazete okudunuz?				
32.İngilizce e-posta gönderdiniz?				
33. İngilizce kitap veya dergi okudunuz?				
34.İngilizce televizyon programları izlediniz?				
35. İngilizce radyo dinlediniz?				
36. İngilizce şarkılar dinlediniz?				
37. Yabancılarla İngilizce konuştunuz?				
38. arkadaşlarınızla İngilizce konuşarak pratik yaptınız?				
39. Grup içi İngilizce bireysel çalışma yaptınız?				
40.Dil bilgisi alıştırmaları yaptınız?				
41.İngilizce film seyrettiniz?				
42. İngilizce günlük yazdınız?				
43. İnternet'i İngilizce kullandınız?				
44. Öğretim elemanlarınız istemeden tekrarlar yaptınız?				
45. Bireysel çalışma merkezine gittiniz?				
46. İngilizce kaynaklar topladınız(makale, broşür etiket gibi)				
47. çalışmalarınız hakkında öğretim elemanınızı görmeye gittiniz?				

Ek 2.Learner Questionnaire

The Learner Questionnaire

Dear participant,

The aim of this questionnaire is to collect information about your autonomy skills and views in language learning process. Please give us your opinion as indicated in the following pages. We hope the information collected by this questionnaire will enable us to design more effective learning programs. The success of this study depends on your sincere participation.

BACKGROUND INFORMATION

1)Gender :

a) Male

b) Female

2) AGE :

3) Type of the graduated High School

High School

Super High School

Anatolia High School

Anatolia Teacher Education High School

Vocational High School

Other

Section I

RESPONSIBILITIES

(Please put a cross (X) in both "Yours" and "Your teachers' " boxes)

In English classes, whose RESPONSIBILITY should it be to		Not at all	A little	Some	Mainly	Completely
1. make sure you make progress during lessons?	Yours:					
	Your teachers':					
2. make sure you make progress outside class?	Yours:					
	Your teachers':					
3. stimulate your interest in learning English?	Yours:					
	Your teachers':					
4. identify your weaknesses in English?	Yours:					
	Your teachers':					
5. make you work harder?	Yours:					
	Your teachers':					
6. decide the objectives of your English classes?	Yours:					
	Your teachers':					
7. decide what you should learn next in your English lessons?	Yours:					
	Your teachers':					
8. choose what activities to use to learn English in your English lessons?	Yours:					
	Your teachers':					
9. decide how long to spend on each activity?	Yours:					
	Your teachers':					
10. choose what materials to use to learn English in your English lessons?	Yours:					
	Your teachers':					
11. evaluate your learning?	Yours:					
	Your teachers':					
12. evaluate your courses?	Yours:					
	Your teachers':					
13. decide what you learn outside class?	Yours:					
	Your teachers':					

Section II

ABILITIES (Please put a cross (X) in the appropriate box)

If you have the opportunity How GOOD do you think YOU would be a :	Very Poor	Poor	OK	Good	Very Good
14. choosing learning activities in class?					
15. choosing learning activities outside class?					
16. choosing learning objectives in class?					
17. choosing learning objectives outside class?					
18. choosing learning materials in class?					
19. choosing learning materials outside class?					
20. evaluating your learning?					
21. evaluating your course?					
22. identifying your weaknesses in English?					
23. deciding what you should learn next in your English lessons?					
24. deciding how long to spend on each activity?					

Section III

MOTIVATION (Please put a cross (X) in the appropriate box)

25. How would you describe yourself :

	Highly motivated to learn English?
	Well motivated to learn English?
	Motivated to learn English?
	Slightly motivated to learn English?
	Not at all motivated to learn English?

Section IV

ACTIVITIES (Please put a cross (X) in the appropriate box)

In the last academic term, how often have you:	Often	Sometimes	Rarely	Never
Outside Class:				
26. read grammar books on your own?				
27. done assignments which are not compulsory?				
28. noted down new words and their meanings?				
29. written English letters to penpals?				
30. read English notices around you?				
31. read newspapers in English?				
32. sent e-mails in English?				
33. read books or magazines in English?				
34. watched English TV programmes?				
35. listened to English radio?				
36. listened to English songs?				
37. talked to foreigners in English?				
38. practiced using English with friends?				

39. done English self-study in a group?				
40. done grammar exercises?				
41. watched English movies?				
42. written a diary in English?				
43. used the Internet in English?				
44. done revision not required by the teachers?				
45. attended a self-study centre				
46. collected texts in English .(e.g. articles, brochures, labels ...etc)				
47. gone to see your teacher about your work?				

Many thanks for giving time to complete this questionnaire. Your co-operation is much appreciated

Kaynakça

- Açıkgöz,K.Ü.(2002). Aktif öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi,*TOJET*, 1 (11):72
- Alkan,C. (1987). *Açıköğretim: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:157
- Alkan,C. (1997) *Uzaktan eğitimin kavramsal boyutu*. Uzaktan eğitim, 97(Yaz),7-9.
- Alkan, C. (1998) *Uzaktan eğitimin yapı ve işleyiş boyutu*. Uzaktan eğitim, 98(Kış), 5-9
- Alkan,C. (1999). *Eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitimin kavramsal boyutları*. Uzaktan Eğitim,98(Yaz)/99(Kış),5-10
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2005) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya
- Aoki, N. (1999). *Affect and The Role of Teachers in the Development of Learner Autonomy*. (Ed: J. Arnold) *Affect in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Benson, P. & Voller, P. (Eds.) (1997). *Autonomyand Independence in LanguageLearning*. London: Longman
- Benson, P. (2001) *Teachingand researching autonomy in language learning*. Essex:Pearson Education
- Bloor, M. ve Bloor, T. (1988). Syllabus Negotiation: The basis of learner autonomy. (Ed: A. Brookes ve P. Grundy) *Individualization and autonomy in language learning*. Hong Kong: Modern English Publications and The British Council.
- Bren, M. P. ve Mann, S J. (1997). Shooting arrows at the sun: Perspectives on apedagogy for autonomy. (Ed: P. Benson ve P. Voller) *Autonomyandindependence inlanguage learning*. New York, NY: Longman.
- Brophy, J. (1998). *Motivating students to learn*. New York, NY: McGraw
- Candy, P. C. (1991). *Self-direction for Lifelong Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 252.
- Chamot, A. U. (2001). The role of learning strategies in second language acquisition. (Ed: M. P. Bren) *Learner contributions to language learning*. Essex: Pearson Education.

- Chan, V. (2001). *Readiness for learner autonomy: what do our learners tell us?*. Teaching In Higher Education, 6 (4), 505-518.
- Chan, V. (2001a). *Learning autonomously: The learners' perspectives*. Journal of Further and Higher Education, 25(3), 285-300
- Chan, V. (2002). *Autonomous Language Learning: HongKong Tertiary Students' Attitudes and Behaviours*. Evaluation And Research In Education, Vol, 16. No.1
- Crabbe, D. (1993). *Fostering autonomy from within the classroom: the teacher's responsibility*. System, 21 (4), 443-452.
- Commonwealth Education Handbooks. (1982). *Distance Education*, 7
- Demiray, U. (1999). Açıköğretim fakültesi mezunlarının sektördeki konumları. Uzaktan Eğitim, 99(Yaz), 3-22
- Demirel, Ö. (1998). *Eğitimde yeni yönelimler*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Dickinson, L. (1987). *Self-instruction in language learning*. Cambridge University Press
- Dickinson, L. (1993). *Talking shop: aspects of autonomous learning: An interview with Leslie Dickinson*. ELT Journal, 47 (4), 330-336.
- Dickinson, L. (1995). *Autonomy and motivation: a literature review*. System, 23 (2), 165-174.
- Dickinson, L. (1996). *Learner Autonomy 2: Learner Training for Language Learning*. Dublin: Authentik.
- Ellis, G. & Sinclair, B. (1989). *Learning to learn English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ertuğrul, E. (1999). *Uzaktan eğitim nedir? Uzaktan eğitimin kuramsal ilkeleri, yöntemleri, kullanım alanları, amaçları, faydaları, teknikleri nelerdir?*. Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu Yayınlanmış Bildiri
- Evans, S. (1996). The context of English language education. The case of Hong Kong. *RELC* 27 (2), 30-55
- Gardner, D. ve Miller, L. (1999). *Establishing Self-Access: From Theory to practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ghaith, G. (2003). Effects of the learning together model of cooperative learning on English as foreign language reading achievement, academic self-esteem, and feelings of school alienation. *Bilingual Research Journal*, 27, 451-474.

- Gökdağ, D. (1986). *Uzaktan öğretimde basılı materyaller: Açıköğretim Fakültesi Örneği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:134- Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 54
- Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., Black, W.C. (1995). *Multivariate Data Analysis: With Reading* Prentice-Hall International Inc.
- Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. China: Longman
- Holec, H. (1981). *Autonomy in Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon
- Holec, H. (1985). *On Autonomy: some elementary concepts*. In Riley, P. (Ed.) *Discourse and Learning*. London: New York. (pp. 173-190).
- Holmberg, B. (2000). *Theory and practice of distance education*. (2nd Ed.) London, New York: Routledge, Taylor & Francis Group
- İşman, A. (1998). *Uzaktan eğitim: Genel tanımı, Türkiye'deki gelişimi ve projedeğerlendirmeleri*. (1.baskı) Sakarya: Değişim Yayınları
- Johnson, D. W. ve Johnson, R. T. (2003). *Student motivation in co-operative groups: Social interdependence theory*. (Ed: R. M. Gillies ve A. F. Ashman) *Co-operative learning*. London: RoutledgeFalmer.
- Kasworn, C. E. ve Bing, Y. (1992). *The development of adult learner autonomy and self-directedness in distance education*. Retrieved January 6, 2006 from http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2/content_storage_01/0000000b/80/25/7b/ae.pdf
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. (1.baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık
- Keegan, D. J. (1983). *On defining distance education*. NY: St. Martin's Press
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education*. Routledge.
- Kurubacak, G., Görü, T. *Çevrimiçi İletişimde Esnek Öğrenme için Eşzamansız Mikro Düzey İçerik Tasarlama*. Anadolu Üniversitesi
- Little, D. (1991). *Learner Autonomy. 1: Definitions, Issues and Problems*. Dublin: Authentik.
- Little, D. (1994). *Autonomy in language learning*. (Ed: A. Swarbrick) *Teaching modern languages*. London: Routledge.
- Little, D. (1995). *Learning as dialogue: the dependence of learner autonomy on teacher autonomy*. *System*, 23 (2), 175-181.
- Littlewood, W. (1997). *Self-access: Why do we want it and what can it do?* (Ed: P.

Benson ve P. Voller) *Autonomy and independence in language learning*. New York, NY: Longman.

Littlewood, W. (1999). *Defining and developing autonomy in East Asian contexts*. *Applied Linguistics*, 20(1), 71-94.

Moore, M. G. (1972). *Learner autonomy: The second dimension of independent learning*. *Convergence*, 5(2), 76-88.

Moore, M. G. (1986). *Self-directed learning and distance education*, *Journal of Distance Education*, 1(1), 7-24.

Moore, M. G. (1987). *Self-directed learning and distance education*, *Journal of Distance Education*, Vol,2, 59-61.

Moore, M. G. (1994). *Autonomy and interdependence*. *The American Journal of Distance Education*, 8(2), 1-5.

Murphy, L. (2008). *Supporting learner autonomy: Developing practice through the production of courses for distance learners of French, German and Spanish*, *Language Teaching Research*, 12(1), 83-102

Nakip, M.(2006). *Pazarlama ve Araştırma Teknikleri ve (SPSS Destekli) Uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayınevi

O'Malley, J. M. ve Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oxford, R. L., Nyikos, M., & Ehrman, M. E. (1988). *Vive la différence? Reflections on sex differences in use of language learning strategies*. *Foreign Language Annals*, 21, 321.

Özer, B.(1998). *Öğrenmeyi öğretme*. A.Hakan(Ed.) *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler: Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi*.147-164

Özdil, İ. (1986). *Uzaktan Öğretimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi

Pemberton, R. (1996). *Introduction*. (Ed: R. Pemberton, E. S. L. Li, W. W. F. Or ve H. D. Pierson) *Taking control: Autonomy in language learning*. Hong Kong: Hong Kong University Press.

- Perraton, H. (1983). A theory for distance education. In David Sewart, Desmond Keegan ve Börje Holmberg (Ed.) *Distance education international perspectives*, 34-35. NY. St Martin's Press and
- Peters, O. (2001). *Learning and teaching in distance education*. Kogan Page
- Race, P. (1998). *500 Tips for Open and Flexible Learning*. London: Kogan Page.
- Richerdson, J. (1998). *Field independence in higher education and the case of distance learning*. International Journal of Educational Research, 29, 241-250.
- Scharle, A. & Szabo, A. (2005). *Learner Autonomy, A guide to developing learner responsibility*. United Kingdom: Cambridge University press.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem yayıncılık
- Sheerin, S. (1997). An exploration of the relationship between self-access and independent learning. (Ed: P. Benson ve P. Voller) *Autonomy and independence in language learning*. New York, NY: Longman.
- Sertçelik, Ö. (2007). *Bilişsel, duyuşsal ve devimsel kazanımlar ve alt basamakları hakkında rapor ve ders planı incelemesi*, Başkent Üniversitesi, Bilgisayar Öğretmenliği Bölümü, Ankara.
- Siegel, S & Castellon, N. (1988). *Nonparametric Statistics for the Behavioral Sciences* (second edition). New York: McGraw-Hill.
- UNESCO. (1987). *Distance Learning Systems and Structures: Training Manual*. Vol.2, Bangkok Unesco, Regional Office for Education in Asia and the Pasific.
- Ural, O. (2007). *Attitues of graduate students toward distance education, educational Technologies and independent learning*, Turkish Online Journal of Distance Education, Vol.8, Number:4, Article:3.
- Üstünlüoğlu, E. (2009). *Dil öğrenmede özerklik: öğrenciler kendi öğrenmesorumluluklarını üstlenebiliyorlar mı?*. Journal of Theory and Practice in Education, 5(2): 148-169
- Vanijdee, A. (2003). *Thai Distance English Learners and Learner autonomy*. Open learning, Vol.18, No,1.2003
- Voller, P. (1997). Does the teacher have a role in autonomous language learning? (Ed: P. Benson ve P. Voller) *Autonomy and independence in language learning*. New York, NY: Longman

- Warschauer, M. (2001). On-line communication. (Ed: R. Carter ve D. Nunan)
Teaching English to speakers of other languages. Cambridge: Cambridge
University Press.
- Wedemeyer, C. (1971). *Independent study*. In R.Deighton(Ed), Encyclopedia of
education (Vol 4, s.548-557) Newyork: Macmillan
- Wenden, A. (1991). *Learner strategies for learner autonomy*. New York, NY: Prentice
Hall.
- www.tdk.gov.tr (Özerk öğrenme) (Erişim tarihi: 06.01.2011)
- www.meb.gov.tr (Uzaktan eğitim) (Erişim tarihi: 25.12.2010)
- Yıldırım, Ö. (2005). *ELT students's perceptions and behavior related to learner
autonomy as learners and future teachers*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi:
Eskişehir.
- Yorgancı, S. (1998). *Bilgi merkezleri modeli ve Türkiye*. Uzaktan Eğitim, 98(Kış),101-
111
- Yurdakul, B. (1998). *Eğitimde bilgisayar teknolojisi ilişkin
uygulamaların değerlendirilmesi*.Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Zimmerman, B. J. (1994). Dimensions of academic self-regulation: A conceptual
framework for education. (Ed: D. H. Schunk ve B. J. Zimmerman) *Self-
regulationof learning and performance* .Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum
Associates.